

Undervisning och resultat 2014

Kvalitetsrapport om skolformerna i Borås Stad

Inledning

Skollagen föreskriver att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen¹. I Skollagen har det gamla kravet på kvalitetsredovisning tagits bort och ersatts av ett krav på att det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Uppgifterna i denna rapport är hämtade från Borås Stads förskolor och skolor, samt från Skolverkets databas SIRIS. Förskolechefer och rektorer har genomfört självskattningar av sin verksamhet. Uppgifter från Klimatundersökningen finns också med. Rapporten är sammanställd av Utvecklingsenheten, förutom avsnittet om gymnasieskola/vuxenutbildning som är sammanställt av utbildningsförvaltningen.

Rapporter tas fram under en tvåårscykel där en del rapporter skrivs årligen och andra vartannat år.

År 1 innehåller rapporter om

- a. barn och elever i behov av särskilt stöd,
- b. värdegrund,
- c. resultat och undervisning samt
- d. barn och elever med annat modersmål än svenska

År 2 innehåller rapporter om

- a. barn och elever i behov av särskilt stöd,
- b. kvalitetsarbete,
- c. resultat och undervisning samt
- d. fritidshem.

Kvalitetsrapporterna ersätter tidigare kvalitetsredovisning i Borås Stad.

Följande aspekter tas upp i rapporten om undervisning och resultat:

- Pedagogiskt ledarskap
- Undervisning
- Bedömning för lärande (BFL)
- Nationella prov
- Betyg
- Övergångar

Denna rapport består av fyra delar: Förskola – Grundskola – Grundsärskola – Gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning.

---

¹ Skollagen 2010:800 4kap 3§

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Innehållsförteckning	2
Sammanfattning.....	3
Förskola	12
Grundskola.....	31
Grundsärskola.....	76
Gymnasieskola, gymnasiesärskola, vuxenutbildning.....	86

Sammanfattning

Förskola

Pedagogiskt ledarskap

Det finns svårigheter i att ge förutsättningar att planera undervisningen och här lyfter förskolecheferna fram att det handlar t ex att barnens vistelsetider har ökat och det är svårt att skapa tid för pedagogernas planering. Andelen förskolechefer som menar att de organiserar så att pedagogerna ges förutsättningar att planera undervisningen har dock ökat med 7 procentenheter till 64 procent jämfört med föregående år. Arbetsgivaren har beslutat att införa 5 timmars planeringstid/vecka/förskollärare. Det kollegiala lärandet som bland annat tar en utgångspunkt i samverkan och kunskapsutbyte mellan pedagoger är ett tydligt utvecklingsområde då hela 25 procent av förskolorna menar detta fungerar i liten grad.

Undervisning

99 procent av förskolorna bedöms av förskolecheferna ha ett arbetssätt där pedagogerna i hög grad eller mycket hög grad strävar efter att förskolan inbjuder till lek, skapande och lustfylld samvaro, vilket är 9 procentenheter högre jämfört med föregående år. Det finns dock aspekter som behöver lyftas vidare på flera förskolor t ex pedagogers samspel med barnen i leken.

I stort sett alla indikatorer när det gäller språkutveckling bedöms högt på så gott som alla förskolor, det vill säga bedöms fungera i hög grad eller i mycket hög grad. Utifrån aktuell forskning finns det dock skäl att titta närmare på hur högläsningen fungerar i förskolan då den är grundläggande för barnens fortsatta läs- och kunskapsutveckling. Undantaget från den positiva bedömningen är de faktorer som handlar om förutsättningar för barn med annat modersmål. Här är det endast 2 procent av förskolorna som bedömer att modersmålsstödet fungerar i hög grad, vilket är 6 procentenheter lägre jämfört med föregående år. 51 procent anger att detta inte fungerar alls.

Det framgår av förskolechefernas skattningar att matematiken i förskolan i Borås Stad fungerar i hög eller mycket hög grad i två avseenden. Det första att barnen ges möjlighet att lösa problem tillsammans och på egen hand där 90 procent av förskolorna bedöms fungera i hög eller mycket hög grad. Det andra att 86 procent av förskolorna bedöms i samma utsträckning ge barnen tillfällen att öka sina kunskaper om och förståelse för matematiska begrepp i vardagssituationer och i olika former av lek och skapande aktiviteter.

Det finns också aspekter som har betydligt sämre resultat och där flera förskolor bedöms fungera i liten grad och det rör i första hand tillämpning av Borås Stads plattform för matematik. Spridningen är stor mellan stadsdelarna och på 46 procent av förskolorna fungerar inte plattformen som utgångspunkt för planering och genomförande av matematikundervisning. Endast 44 procent av förskolorna arbetar enligt plattformen i samband med övergångar. I mötet mellan olika skolformer är det avgörande att föra vidare det som är centralt för barnet men också kommunicera i ett pedagog-/lärarperspektiv vad det är som barnet lärt sig på förskolan och förväntas utveckla i skolan. Med utgångspunkt i plattformen kan det bli tydligare vad undervisning i förskolan innebär vilket kan bidra till en fungerande överlämning där barnets kunnande och förmågor tydliggörs.

När det handlar om hur miljön inbjuder barn att utforska matematik bedöms 39 procent av förskolorna ha brister. Det är en försämring mot förra årets 36 procent.

De indikatorer i naturvetenskap och teknik som bedöms högst av alla förskolor handlar om bygg- och konstruktionslek, men generellt bedöms alla aspekter avsevärt högre än föregående år. Ca 80 procent av förskolorna bedöms fungera i hög grad och i mycket hög grad att barn ges möjlighet att utveckla denna förmåga. När det gäller två aspekter om lärandemiljön för

naturvetenskap och teknik visar svaren att 46 respektive 48 procent av förskolorna bedöms fungera i hög grad eller i mycket hög grad. Aspekterna, som är de som bedöms fungera sämst av all de bedömda inom området, lyfter hur inomhusmiljön signalerar till lek och aktiviteter med naturvetenskap och teknik och om rikt material för detta.

Vi kan konstatera att det fortfarande är en lång väg att gå till att datorn är ett naturligt inslag i undervisningen. Plattformen för IKT i förskolan har ännu inte fått genomslag, men kommer att kunna hjälpa pedagogerna att få fatt i hur IKT ska kunna användas som ett pedagogiskt verktyg för att nå målen i läroplanen.

Utifrån Ecers-arbetet² kan man generellt säga att det märks tydligt att förutsättningarna för det pedagogiska arbetet är mycket ansträngda. Kvaliteten på avdelningarna skiftar och så gör även personalens bedömningar av den egna verksamheten. Genom Ecers har avdelningar fått en helhetsbild över sin verksamhet både när det gäller styrkor och utvecklingsområden. Det är positivt med feedback från någon utifrån som ändå har förståelse för hur personalen har det. Utifrån hur förskolecheferna upplever Ecers-besöken blir det viktigt att tydliggöra hur rollfördelningen mellan förskolechef och Ecers-pedagog ska se ut. Handlingsplanerna som hör till reflektionsprocessen har upplevts som ett bra verktyg för reflektion. Genom Ecers-arbetet har det blivit tydligt att vi behöver rikta mer uppmärksamhet kring frågor som rör småbarnsavdelningarna. De upplevs generellt som ensamma på sina förskolor.

Övergångar förskola – förskoleklass – grundskola

Det är tydligt utifrån rektorernas skattningar och kommentarer att arbetet med övergångar har fått en bättre styrning jämfört med förra året. Det är rektors ansvar att det finns en fungerande organisation för samverkan mellan lärare och det ska framhållas att flera rektorer har ett välplanerat och dynamiskt arbete med alla övergångar. Även i år lyfter några förskolechefer och rektorer behovet av en tydligare stadsdelsgemensam struktur för övergångar inom hela stadsdelen. Enhetlighet skulle underlätta utbytet mellan förskolor och skolor samt tydliggöra elevhälsans roll och medverkan. En tydlig plan ger förskolechef/rektor bättre möjligheter att leda och följa upp de processer som krävs för att skapa förutsättningar för att alla elever ska nå sin fulla potential. Den mottagande skolan ska kunna möta eleven där den befinner sig för att ta vara på och utveckla eleven på rätt nivå. Detta beskrivs i Borås Stads plattformar för matematik och språkutveckling. Vi behöver vidga begreppet övergång och tänka på kunskapsutveckling likväl som trygghet och trivsel.

Grundskola

Pedagogiskt ledarskap

De allra flesta rektorer anger att lärare ges förutsättningar att planera undervisningen och endast två rektorer i stadsdelen Norr menar att detta fungerar i liten grad. Under läsåret 14/15 har arbetet med handlingsplanen Lust att lära bland annat mynnat ut i en rektorsinstruktion där det pedagogiska ledaruppdraget har tydliggjorts och prioriteringar i rektors uppdrag blir nu möjliga att göra på ett annat sätt än tidigare. Den svaga punkten i planeringen av undervisning gäller elevers möjligheter att delta i planering och utvärdering av undervisningens innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Här är spridningen stor mellan skolor. Arbetet med BFL och formativ undervisning är tänkt att leda till att elever ska äga sitt eget lärande och på så sätt få ett allt större inflytande. Genomslaget för det är dock inte tydligt ännu på alla skolor. På de flesta skolor fungerar det i hög eller mycket hög grad att rektor organiserar verksamheten så att lärare ges

---

² Early Childhood Education Rating Scale

förutsättningar att följa upp undervisningen och vid behov anpassa planeringen till nya förutsättningar. 5 skolor av 40 avviker från detta.

Utöver former och rutiner för kunskapsbedömning bör dessa utvecklas i ett kollegialt sammanhang för att skapa likvärdighet. I arbetet med BFL³ är detta centralt och det är viktigt att rektor leder ett sådant arbete, vilket också har tydliggjorts i rektorsinstruktionen som gäller från vårterminen 2014. Borås Stad behöver dock fortsätta arbetet med att involvera rektorer i BFL-arbetet. Idag bedrivs arbetet på skolorna med olika intensitet och det är inte ovanligt att det är någon annan än rektor som har huvudansvaret för denna process på skolan.

Rektorerna gör bedömningen att uppföljning av former för de rutiner för dokumentation är effektiv och är ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete. Här är det framför allt i stadsdelarna Väster och Öster där de flesta skolor gör bedömningen att detta fungerar i hög grad. I Norr är det snarare en större spridning i bedömningen jämfört med föregående år. Borås Stad behöver fortsätta att utveckla det kollegiala lärandet bland rektorer så att de kan få stöd i sitt pedagogiska ledarskap. Frågan om förutsättningar borde vara löst i och med det som beslutats i handlingsplan Lust att lära.

Matematik

Under det andra året av satsningen SKL Matematik PISA 2015 har vi gått från kartläggning till åtgärder. Det tydligaste och mest konkreta inslaget har utgjorts av Matematiklyftet där handledare rekryterades utbildades och där även rektorer fick utbildning. Utbildningen uppfattas som mycket positiv av medverkande lärare och rektorer. Handledarna vittnar om stora skillnader mellan enheterna och alarmerande brister i matematikkunskaper kommer upp till ytan på en del håll. Det visar att klimatet är öppet och att utbildningen är nödvändig. Vi har kunnat se att vi måste hålla i arbetet med Matematiklyftet de kommande åren för att insatsen ska få en bestående effekt. Effekter av tidigare insatser som gjorts under flera års tid är helt osynliga efter bara något års uppehåll. Karriärtjänsterna tillsattes inför läsåret 2013-14 och grundskolan inrättade i första omgången 7 förstelärare i matematik. Dessa kommer tillsammans med utvecklingspedagogerna för matematik att utgöra kärnan i matematikutvecklingsarbetet i kommunen.

Operativa mål

Det har blivit tydligt att det inte räcker med att operativa mål skrivs in i budget. De behöver följas upp av och drivas av områdescheferna. Vi ser ännu inte om det skett. Introduktionen av webbverktyg och uppföljningar har stannat av och kräver ett omtag. Ambitioner att höja resultaten har kommit på skam och vi tvingas konstatera att vi har färre behöriga i matematik åk 9 än för ett år sedan och att de goda resultat vi såg i NP åk 3 2012 är helt raderade.

Nationella prov åk 6 och 9

Resultaten på NP har försämrats för såväl åk 6 som åk 9. Vi får vänta tills vi har ett riksresultat att jämföra med för att kunna dra slutsatser.

Vi har inte nått målen med att öka andelen som når provbetyget C med 10 procentenheter och inte heller att öka andelen som når provbetyget A med 10 procentenheter - endast en ringa ökning för provbetyget A i årskurs 9.

Undervisning och samverkan

Fortfarande saknar vi möjligheter att följa upp att alla elever får matematikundervisning av behöriga matematiklärare. Dock har många skolor förändrat organisationen för att göra det möjligt att garantera att undervisningen bedrivs av behöriga lärare. Behörighetsförordningen har

---

³ Bedömning för lärande

varit en drivande faktor tillsammans med ökad medvetenhet om undervisningens betydelse för elevernas matematikutveckling. Vi kan se en försiktig förbättring när det gäller andelen skolor där man har välfungerande former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare. Avseende andelen skolor där man har välfungerande former för elevers delaktighet i planering, och utvärdering av undervisning är det en klar förbättring från föregående år

Verktyg och uppföljning

Endast 60 procent av rektorerna menar att lärare överhuvudtaget använder Mattesmart. Det finns anledning att tro att det är ännu färre som följer progressionen i Mattesmart. Trots detta är det ändå en förbättring sedan förra året. Vi har inte fått en central uppföljning av strategiska Diamantdiagnoser för år 1-6 att fungera. Rektorernas svar visar att 56 procent av skolorna använder Diamant som avstämning. Det är vanligare att det används i åk 1-3 än i åk 4-6. Det är uppenbart att introduktionen av verktyget Mattesmart inte har fungerat på alla enheter och tydligt att det implementeringsarbete som påbörjades 2009 inte har varit tillräckligt för att Diamant ska bli det stöd det är tänkt. Där skolleningen driver arbetet är användningsgraden högre.

Så gott som samtliga rektorer framhåller att man har behörig personal som den främsta styrkan i arbetet för att nå matematikmålen. Flera lyfter även rektors höga förväntningar och det kollegiala lärandet - matematiklyftet för dem som deltagit, arbetet med BFL och även andra kompetensutvecklingsinsatser som drivits lokalt som till exempel Learning study⁴. Några arbetar med intensivmatte⁵ och man trycker på styrkan att genom kartläggningar ha koll på vad eleverna kan. De rektorer som har förstelärare i matematik håller fram dessa som en viktig kugge i arbetet.

Som svagheter nämns främst resursbrister och möjligheter att ge stöd samt att undervisningen på hälften av skolorna bedöms som läroboksstyrd. Flera rektorer ser brister i behörighet och att man saknar speciallärare/specialpedagog. Med tanke på arbetet med matematiksatsning sedan 2009 och underlag för ämneskonferenser i matematik är det överraskande att en stor andel av rektorerna i stadsdel Öster lyfter fram att det brister i pedagogiska samtal kring matematik. Några av de skolor som har många nyanlända elever påpekar att eleverna har svårt att tillgodogöra sig undervisningen.

En styrka som flera rektorer nämner är små undervisningsgrupper och det är också något många önskar skapa om resurserna fanns. För att utveckla matematikundervisningen pekar någon rektor på behovet av att lärare tar del av varandras undervisning och att rektor besöker undervisningen. Rektorerna har höga förväntningar på att de under kommande läsår går in i Matematiklyftet. Det genomgripande arbetet med handlingsplanen Lust att lära- möjlighet att lyckas, för att öka resultat, höja läraryrkets status och skapa förutsättningar för rektors pedagogiska ledarskap som startade under 2013 har satt ljuset på styrning och ledning. Trots att många rektorer uttrycker att läromedlen styr så har 88 procent bedömt att kursplanen är utgångspunkt för lärarnas planering av undervisningen i matematik. Bedömningen är något lägre än förra året.

Tack vare nätverksarbetet i SKL har diskussionen om ledning och styrning i hemkommunen fått bra inspel. Där andra kommuner som ingår i nätverket har politiker från beslutande nämnd och förvaltningschef för grundskola i sina grupper kan Borås Stad bara ställa upp med representanter som saknar beslutsrätt. Kommunens organisation är inte optimal med tre stadsdelsnämnder som ansvarar för grundskolan och där det upplevs som otydligt vem som är ansvarig och vem som är

---

⁴ Learning study – lärarna kommer överens om något eleverna ska lära sig – lärandeobjekt. Fokus på lektionens innehåll. Lektionen utvärderas och repeteras.

⁵ Intensivmatte – en till en undervisning under ett antal veckor för att avhjälpa luckor/missuppfattningar samt att introducera klassundervisningen i förväg så att eleven är förberedd.

huvudman inom olika ansvarsområden, vilket blir tydligt vid implementeringen av de operativa målen.

Vi ser att det finns ljuspunkter och brister när det gäller matematikområdet. Det är glädjande att så många ser positivt på insatserna, framförallt Matematiklyftet. Vi är dock fortfarande inte klara över vad det är i vårt system som producerar elever med matematiksvårigheter. Ett fördjupat arbete med att analysera sina resultat på varje skola är högst påkallat och bara några få enheter har kommit igång med det. Nätverksarbetet har lett till att en kommungemensam handlingsplan tagits fram med rutiner för att synliggöra och främja elevers matematikutveckling samt förebygga, upptäcka och åtgärda eventuella matematiksvårigheter.

Läsning

Genomgående bedömer rektorerna att det i hög grad eller mycket hög grad finns en god miljö på de flesta skolor för språkutveckling i förskoleklassen. Rektorerna gör bedömningen att lärare i hög eller mycket hög grad har tillgodogjort sig den kompetensutveckling som lässatsningen gett, med undantag för tre skolor som angett att detta skett i liten grad. Dessa tre skolor har under läsåret haft matematiklyft som tagit stort utrymme, vilket kan förklara bedömningen. Huvudmannen gör uppföljning och planering med varje skola i Borås Stad genom enskilda samtal och i det sammanhanget blir resultatbilden mer nyanserad. I dessa samtal har det framkommit att spridningen ser olika ut i olika arbetslag på skolorna och att det även beror på vilket ämne som avses. Här blir det viktigt att tydliggöra att läsning är en angelägenhet i samtliga ämnen och att man behöver arbeta språkutvecklande i alla ämnen för att eleven ska få en mer gynnsam kunskapsutveckling.

Upp emot var tredje skola brister i uppföljningen av varje elevs läsutveckling, analysen och konsekvenserna av den. Flera av dessa skolor har gjort ett omtag av fördjupningen av lässatsningen. Stadsdelen Väster sticker ut åt det positiva hållet och där bedömer alla skolor utom en att detta fungerar i hög grad. Stadsdelen Öster behöver utifrån sin bedömning av hur väl uppföljningen fungerar analysera vidare hur man kan komma tillrätta med detta då uppföljning är centralt för att veta vad som behöver utvecklas.

IKT

För att åtgärda de stora variationerna mellan skolorna vad gäller datortillgång har riktade medel använts för att utöka tillgången till IKT-hjälpmiddel och detta har inneburit att skolorna har en en-till-en-lösning för alla elever i åk 5-9. Detta är en klar förbättring jämfört med föregående år. Tillgång till t ex Ipads har ökat, vilket medfört att intresset för IKT ökat och utveckling av undervisning skett. Flera rektorer menar dock att skillnaderna mellan klassrummen är stora. Det är dock viktigt att klargöra på vilket sätt undervisningen ska förändras genom IKT.

Det är intressant att notera att behovet av material för läs- och skrivsvårigheter uttrycks i så mycket högre grad än för material för t ex matematiksvårigheter. Detta kräver en närmare analys då målluppfyllelsen inte är lika hög i matematik som i svenska och IKT skulle kunna vara en resurs för elever i matematiksvårigheter. Ett webb-verktyg för planering, träning och uppföljning i matematik för F-9, Mattesmart, har tidigare introducerats för att lyfta matematikundervisningen och underlätta arbetet, men verktyget har inte fått stort genomslag. Orsaken till detta är att det ofta saknas en person som kan driva på arbetet på skolan.

BFL

Generellt skattar Borås Stads grundskolerektorer att BFL-perspektivet i hög grad genomsyrar skolornas verksamhet. Av kommentarerna kan dock utläsas att det fortfarande finns skillnader mellan klassrum, det vill säga att olika lärare tagit till sig förhållningssättet i olika hög utsträckning. I den rektorsinstruktion som gäller för Borås Stad från och med höstterminen 2014 betonas vikten av rektors pedagogiska ledarskap och BFL-perspektivet pekas ut som särskilt viktigt: ”Rektor i Borås Stad ska vara väl insatt i och leda det pedagogiska arbetet. Det betyder att rektor ska (...)Ha särskild kompetens om Bedömning för lärande (BFL) och vad det innebär för mötet mellan lärare och elev”⁶. En farhåga gällande BFL-arbetet är dock att rektorer inte behåller ledningen över detta arbete på sina skolor, utan tror att det formativa förhållningssättet redan är implementerat. Även om det finns skolor som arbetat med BFL i fyra år finns det anledning att från rektors sida fortsätta följa utvecklingen i varje klassrum och att avsätta tid för kollegialt lärande kring formativ bedömning, samt att fördjupa sin egen förståelse för BFL.

Genom arbetet med BFL förväntas eleverna bli mer medvetna om målen, var de befinner sig och hur de ska närma sig målen. Att eleverna uppfattar att lärarna har höga förväntningar på dem är också viktigt eftersom höga förväntningar är av stor betydelse för hur väl eleverna lyckas. Andelen elever som anser att det stämmer bra eller helt och hållet att deras lärare förväntar sig att de ska nå målen i alla ämnen överstiger i år 90 procent både i årskurs 4-6 och i årskurs 7-9, enligt Klimatundersökningen. Detta resultat måste emellertid ställas i relation till i hur hög utsträckning eleverna säger sig känna till vad de behöver kunna för att nå målen. Om förväntningarna är höga men eleverna inte vet vad de ska göra riskerar det snarare att leda till oro än till framgång⁷. I år är andelen elever som uppger att de känner till vad de ska göra för att nå målen högre än förra året, men fortfarande är det oroväckande att nästan en fjärdedel av eleverna i årskurs 7 till 9 svarar att det stämmer dåligt eller inte alls att de känner till vad de ska göra för att nå målen.

Nationella prov

Eleverna i årskurs 3 presterar bäst i muntliga uppgifter i både matematik och svenska, de klarar högläsning och textsamtal väl. Flickor presterar generellt bättre än pojkar och de största skillnaderna finns i svenskämnet i delproven som berör skrivande av olika typer av texter. Det är oroväckande att resultaten i läsning verkar sjunka markant i årskurs 3 jämfört med tidigare år, detta trots den intensiva lässatsning som pågår i Borås Stad. Samtidigt är det värt att påminna om att det är vanskligt att jämföra lokal statistik med den nationella, då Skolverket i de nationella siffrorna räknar bort elever som inte alls deltagit i proven. Resultaten i matematik framstår som låga, bara på ett av de sju delproven når fler än 90 procent av eleverna målen.

Resultaten på de nationella proven i årskurs 6 är bättre 2014 än 2012. Flickor presterar generellt bättre än pojkar och den största skillnaden finns i svenskämnet. Skillnaden mellan flickors och pojkars resultat i svenska verkar vara större i årskurs 6 än i årskurs 3. Det är ett område som bör diskuteras vidare på skolorna och inom ramen för den kommunala lässatsningen.

Eleverna i Borås Stad har under de senaste åren presterat likvärdigt med riksgenomsnittet på de nationella proven i årskurs 9. Resultaten har tidigare varit en aning starkare i engelska men något svagare i svenska som andraspråk. Den lokala statistiken för 2014 pekar på försämrade resultat i matematik och svenska/svenska som andraspråk jämfört med föregående år, men en viss förbättring i engelska. Varje skola behöver analysera sina resultat mer ingående. När det gäller svenska/svenska som andraspråk är det emellertid svårt att uttala sig med exakthet om 2014 års resultat, då de båda ämnena redovisas tillsammans, i den nationella statistiken redovisas de var för sig, vilket brukar innebära högre resultat i svenska. Skillnaden mellan flickors och pojkars

---

⁶ Borås Stads instruktion för rektor

⁷ Wiliam, Dylan (2013) *Att följa lärande*

provresultat i årskurs nio är inte anmärkningsvärt stor, men det är värt att notera att, liksom i årskurs 3 och 6, presterar flickorna bättre i svenska. Denna skillnad blir inte minst tydlig när resultaten i läsning granskas.

Betyg

Betygen i årskurs 6 är generellt sett högre än i årskurs 7 och 8. Kommunens genomsnittliga meritvärde är 201,0 i årskurs 6 jämfört med 192,9 i årskurs 7 och 192,4 i årskurs 8. En förklaring till detta kan vara att eleverna i årskurs 6 bedöms mot kunskapskrav för årskurs 6 medan eleverna i årskurs 7 och 8 bedöms mot kunskapskraven för årskurs 9. Det är en stor spridning mellan skolorna när det gäller meritvärde och motsvarande gymnasiebehörighet i årskurs 6. Skillnaderna i meritvärde i alla årskurser är dessutom stor om man jämför flickor och pojkar. Liksom trenden i riket är flickors meritvärden markant högre. Betygen i årskurs 8 är av tradition lägre än de i årskurs 9. Det kan ha flera orsaker, dels att eleverna faktiskt nått väsentligt längre i årskurs 9, men också att betygen (även om det inte är avsikten med dem) används för att motivera eleverna att arbeta hårdare under det sista läsåret. Det är stor skillnad mellan gymnasiebehörighet 85,8 procent i årskurs 9 och motsvarande i årskurs 8 som är 73,9 procent. Meritvärdet är också betydligt högre i årskurs 9: 216,1 jämfört med 192,4 i årskurs 8. Så har det sett ut även tidigare år. I årskurs 9 har en något större andel elever nått gymnasiebehörighet 2014 jämfört med 2013. Efter sommarskolan är 88,5 procent av Borås Stads elever behöriga till gymnasiet.

Grundsärskola

Pedagogiskt ledarskap

Lärare ges förutsättningar att planera undervisningen i hög grad, medan det fungerar sämre att utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare, vilket är en förutsättning för utveckling av undervisningen. Den andra svaga punkten i planeringen av undervisning gäller elevers möjligheter att delta i planering och utvärdering av undervisningens innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Här är två av tre skolor som menar att detta fungerar i liten grad. Här behöver rektorer initiera diskussioner på skolorna där lärare får reflektera över hur elevinflytande ser ut i olika årskurser och hur man underlättar för elever att utveckla detta med stigande ålder. Två av tre skolor menar att verksamheten i liten grad organiseras så att lärarna ges förutsättningar att följa upp undervisningen och anpassa planeringen till nya förutsättningar. Att bortse från enstaka delar av kunskapskraven för en elev handlar om elever med funktionshinder och ytterst om elever i behov av särskilt stöd och i detta avseende fungerar det i hög grad på alla tre skolor.

Det är en spridning av rektorenas bedömning när det handlar om att uppföljning av former för de rutiner för dokumentation är effektiv och är ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete och därför är det fortfarande utvecklingsområde. Perspektivet om ledares lärande är något vi behöver utforska mera framöver. Borås Stad behöver också fortsätta att utveckla det kollegiala lärandet bland rektorer så att de kan få stöd i sitt pedagogiska ledarskap. Frågan om förutsättningar borde vara löst i och med det som beslutats i handlingsplan Lust att lära.

Matematik

Av rektorenas skattningar framgår att de matematikspecifika aktiviteterna är blygsamma. Diskussioner kring matematikundervisning förekommer i liten grad. Vi behöver lyfta diskussionen om vad det innebär att undervisa i matematik på grundsärskolan och undersöka möjligheter att gå in i Matematiklyftet.

Läsning

På alla skolor fungerar det i hög grad att lärare använder strategier i sin undervisning som utvecklar läsförståelsen hos eleverna. Det är dock tydligt att det inte fungerar så väl med

utvecklingen av undervisning i läsning i ett kollegialt lärande. Frågan om hur man på skolan har gemensamma diskussioner om strategier i läsundervisningen i alla ämnen borde hänga ihop med frågan om hur det kollegiala lärandet organiseras. Två av tre skolor brister i uppföljningen av varje elevs läsutveckling, analysen och konsekvenserna av den. Skolorna behöver utifrån sin bedömning av hur väl uppföljningen fungerar analysera vidare hur man kan komma tillrätta med detta då uppföljning är centralt för att veta vad som behöver utvecklas.

IKT

Intresset och kompetensen bland pedagogerna varierar och datorns möjligheter tas inte tillvara fullt ut i undervisningen. I kommentarerna menar dock rektorerna att det har skett en positiv utveckling och att personalen över lag har blivit bättre på att använda IKT i sin undervisning. I kommande analyser behöver också elevperspektivet belysas mer ingående för att synliggöra vilka effekter IKT-verktygen har på elevernas lärande.

BFL

Eleverna i grundsärskolan ger i Klimatundersökningen en positiv bild av hur de uppfattar sin skolgång. De upplever att de lär sig mycket och att deras lärare bryr sig om dem. Rektorerna uppger att de prioriterar arbetet med BFL och att lärarna använder sig av nyckelstrategierna. Skillnader verkar dock finnas mellan klassrummen när det gäller i hur hög utsträckning lärarna har anammat ett formativt förhållningssätt. Det tydliga utvecklingsområde som finns för lärarna i grundsärskolan är att återkommande arbeta med auskultationer i verksamheten. Det skulle kunna leda till att användandet av nyckelstrategierna förfinas och att det kollegiala lärandet utvecklas.

Övergångar

De tre skolorna har en plan för övergångar som bland annat beskriver olika aktiviteter som syftar till att skapa trygghet för barnet/eleven. Planering görs för elever med behov av särskilt stöd men planeringen av organisation, resurser och undervisning i mottagande klass styrs inte av det som framkommit i samtal och dokumentation i samband med övergången.

Gymnasieskola, gymnasiesärskola, vuxenutbildning

Pedagogiskt ledarskap

I nämndens utvecklingsplan 2011-2015 *Bildningsstaden Borås* är Styrning och ledning ett utvecklingsområde och har som mål väl fungerande pedagogiskt ledarskap. Arbetet med att ytterligare utveckla ledarskapet kommer att fortgå under läsåret bland annat i skolledarforum och i skolledarkonferenser. Från och med läsåret 2013/14 utarbetar rektor för varje skolenhet en kvalitetsbedömning och analyserar sitt resultat. Kvalitetsbedömning på skolnivå görs av gymnasiechefen.

Undervisning

I skolklimatundersökningen är samstämmigheten hög mellan elevernas och lärarnas bedömning av undervisningens kvalitet och skillnaden i resultat mellan skolorna är liten. Arbetet med att ytterligare utveckla undervisningens kvalitet fortgår ständigt. Det förvaltningsövergripande utvecklingsarbetet med Bedömning för lärande (BFL) har lett till en levande diskussion på skolorna om lärandeprocessen, en diskussion som för skolan framåt och involverar kollegiet i utvecklingen.

Resultat

Gymnasieskolans första resultat i den reformerade gymnasieskolan GY 11 är goda. Genomsnittlig betygspoäng är på samma nivå som föregående år. De fyra gymnasieskolornas totala resultat är 14,2 på de högskoleförberedande programmen och yrkesprogrammen. På högskoleförberedande

program är genomsnittlig betygspoäng 14,6 och på yrkesprogram 13,7. Behörighetsgraden till högskola och universitet var totalt 98,3 procent på de högskoleförberedande programmen. På yrkesprogrammen kan eleverna läsa kurser för grundläggande behörighet om de önskar. Statistik på behörighet för yrkesprogrammen finns inte tillgå till denna kvalitetsrapport. Andelen avbrott har totalt sett gått upp något från föregående år, men är fortsatt lågt.

Förskola

Pedagogiskt ledarskap

Skolinspektionen⁸ definierar pedagogiskt ledarskap som allt som handlar om att tolka målen samt beskriva aktiviteter för en god måluppfyllelse i relation till de nationella målen i skolan och för att förbättra skolans resultat så att varje elev når så långt som möjligt i sitt lärande och sin utveckling. Det betyder att rektor måste ha kunskap om och kompetens för att tolka uppdraget, omsätta det i undervisning, leda och styra lärprocesser, samt skapa förståelse hos medarbetarna för samband mellan insats och resultat.

Definitionen relaterar till rektors ledarskap men ovanstående är också applicerbart i förskolan. Vi har i denna rapport tittat på hur förskolechefer självskattat sitt pedagogiska ledaruppdrag.

Självskattning om ledarskap

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Förskolechef organiserar verksamheten så att pedagogerna ges förutsättningar att planera undervisningen				
Norr		4 förskolor	20 förskolor	3 förskolor
Väster		9 förskolor	26 förskolor	
Öster		18 förskolor	8 förskolor	
Kommungemensam förskola		1 förskola		
Borås Stad		32 förskolor	54 förskolor	3 förskolor
Förskolechef utvecklar former för samverkan och kunskapsutbyte mellan pedagoger				
Norr		4 förskolor	16 förskolor	7 förskolor
Väster		7 förskolor	28 förskolor	
Öster		10 förskolor	16 förskolor	
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		21 förskolor	61 förskolor	7 förskolor
Förskolechef utformar kompetensutvecklingsinsatser för personalen utifrån en kontinuerlig kartläggning och analys av verksamhetens behov i förhållande till förskolans uppdrag				
Norr			20 förskolor	7 förskolor
Väster			35 förskolor	
Öster			26 förskolor	
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad			81 förskolor	8 förskolor
Förskolechef följer upp och utvärderar de former för rutiner för dokumentation som används så att de är effektiva och ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete				
Norr		1 förskola	26 förskolor	
Väster		1 förskola	34 förskolor	
Öster		7 förskolor	19 förskolor	
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		9 förskolor	80 förskolor	
Förskolechef skapar förutsättningar för och stödjer pedagogerna i arbetet med att utveckla effektiva rutiner och former för dokumentation				
Norr			27 förskolor	
Väster		1 förskola	26 förskolor	8 förskolor
Öster		4 förskolor	22 förskolor	
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		5 förskolor	76 förskolor	8 förskolor

⁸ Skolinspektionen: Rapport 2012:1 Rektors ledarskap

Generellt för ovanstående frågeställningar är att förskolechefer i Öster i större utsträckning, jämfört med övriga stadsdelar, menar att olika aspekter av det pedagogiska ledarskapet fungerar i liten grad. 36 procent av förskolorna i Borås Stad leds av förskolechefer som menar att det fungerar i liten grad att organisera verksamheten så att pedagogerna ges förutsättningar att planera undervisningen. Detta är särskilt tydligt i Öster där två av tre förskolor uttrycker detta. Spridningen i hur väl detta fungerar är störst i Norr. Jämfört med föregående år har det skett en positiv utveckling då 43 procent av alla förskolor i Borås Stad menade att organiseringen fungerade i liten grad eller inte alls.

24 procent av förskolorna tycker att samverkan och kunskapsutbyte mellan pedagoger fungerar i liten grad. Spridningen i denna aspekt är dock störst i Norr. Kompetensutvecklingsinsatser som bygger på kontinuerlig kartläggning och analys av behoven fungerar i hög grad på över 90 procent av alla förskolor. Jämfört med föregående år följer fler förskolechefer upp och utvärderar de former för dokumentation som används så att de är effektiva och ändamålsenliga.

Analys

Brist på planering påverkar kvaliteten på undervisning. Skolinspektionen 2013 gjorde det tydligt att personalen i förskolan inte ges förutsättningar att bedriva ett pedagogiskt arbete. 64 procent av förskolorna menar dock att man organiserar så att pedagogerna ges förutsättningar att planera undervisningen, vilket är 12 procentenheter bättre jämfört med föregående år. Detta kan tyckas vara motsägelsefullt, men i kommentarerna finns några förklaringar som lyfter att man *utifrån förutsättningarna* tycker att man organiserat det så att det fungerar bra. Det är alltså i själva förutsättningarna bristerna finns att skapa planeringstid, beroende på t ex längre öppettider och att barnen vistas i förskolan under längre tider. Problemet med planeringstid har diskuterats under året och förhandlingar om pedagogisk utvecklingstid (PUT) strandade under våren och arbetsgivaren beslutade att införa Pedagogisk UtvecklingsTid för förskollärare i förskolan med i snitt 5 tim/vecka/heltidsanställd och för deltidsanställd blir den pedagogiska utvecklingstiden motsvarande sysselsättningsgraden. Dessa timmar är tänkta att fördelas mellan förskollärarna på förskolan utifrån ansvarsgrad. Skolinspektionen har ännu inte avslutat sin inspektion av förskolan och detta beror till stor del på förutsättningarna att planera undervisningen.

Det kollegiala lärandet lyfts i många sammanhang i både forskning och praktik. Här är det viktigt att betona att detta inte är en metod för kompetensutveckling. Timperley⁹ menar att det handlar om att gå från professionell utveckling till professionellt lärande och ha barnet/eleven som utgångspunkt. Hon lyfter den reflekterande praktikern som en förutsättning för skolutveckling. Det är tydligt att detta är ett utvecklingsområde i förskolan då ca 25 procent av förskolorna menar att det fungerar i liten grad att utveckla formerna för samverkan och kunskapsutbyte mellan pedagogerna. En positiv tendens är att det i Norr finns sju förskolor som menar att detta fungerar i mycket hög grad då de med hjälp av processledare har startat nätverk mellan pedagoger i syfte att samverka och få till stånd kunskapsutbyte. Det är dock viktigt att betona att det kollegiala lärandet inte endast handlar om erfarenhetsutbyte utan också innefattar en systematik kring uppföljningen, reflektionen och lärandet bland pedagogerna.

Undervisning

Begreppet *undervisning* definieras i skollagen som sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Begreppet används alltså både i förskola och i skola.

---

⁹ Timperley: Det professionella lärandets inneboende kraft, 2013

Förskollärares ansvar för undervisningen

I Lpfö 98:10 betonas förskollärares ansvar för undervisningen som ett särskilt ansvar för det som tidigare varit ett arbetslagsansvar. Ansvaret har tydliggjorts genom skrivningen i reviderade läroplanen och ny skollag.

I stadsdelen Norr menar 55 procent av förskolorna att det är tydligt att förskollärare har ett särskilt ansvar för undervisningen. Motsvarande andel i Väster är 60 procent och i Öster 30 procent. Här är det stora skillnader mellan och inom stadsdelarna. Denna bedömning skiljer sig från föregående år då flertalet menade att det var tydligt att förskollärarna har detta ansvar. I kommentarerna till årets bedömning att ansvaret inte är tydligt, nämns arbetslagets gemensamma ansvar. Andra kommentarer till förskolor där ansvaret är tydligt lyfts att förskollärarnas planering, dokumentation, analys och utveckling av verksamheten som bygger på hög medvetenhet. Flera tar också upp att en hög andel förskollärare gör detta tydligt. Slutsatsen av underlagen är ändå att man behöver fördjupa diskussionen kring vad det innebär att förskollärare har ett särskilt ansvar för undervisningen i förskolan.

Lekinriktat arbetssätt

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Pedagogerna strävar fortlöpande efter att utveckla arbetssättet så att förskolan inbjuder till lek, skapande och lustfylld samvaro				
Norr ¹⁰			21 förskolor	8 förskolor
Väster		1 förskola	24 förskolor	10 förskolor
Öster			20 förskolor	6 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		1 förskola	65 förskolor	25 förskolor
Pedagogerna är medvetna om och reflekterar fortlöpande över pedagogernas egen betydelse för att utveckla barns lek				
Norr ¹¹			22 förskolor	3 förskolor
Väster		2 förskolor	23 förskolor	10 förskolor
Öster		5 förskolor	19 förskolor	2 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		7 förskolor	64 förskolor	16 förskolor
Pedagogerna skapar en tillåtande atmosfär som uppmuntrar barns idéflöde och fantasi				
Norr ¹²			19 förskolor	9 förskolor
Väster		1 förskola	24 förskolor	10 förskolor
Öster			19 förskolor	7 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		1 förskola	62 förskolor	27 förskolor
Pedagogerna övar tillsammans med barnen på förmågan att se möjligheter i det som finns omkring. Okonventionell användning av inredning, utemiljö, vardagsföremål och lekmaterial uppmuntras så att nya möjligheter uppstår				
Norr ¹³		1 förskola	21 förskolor	7 förskolor
Väster		9 förskolor	24 förskolor	2 förskolor
Öster		3 förskolor	23 förskolor	
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		13 förskolor	68 förskolor	10 förskolor
Pedagogerna fantiserar ofta tillsammans med barnen och uppmuntrar dem därmed att vidga				

¹⁰ Varav två förskolor återfinns både i spalten fungerar i hög grad och i spalten fungerar i mycket hög grad.

¹¹ Frufällegården och Smörbollen saknas i underlaget

¹² Varav en förskola återfinns både i spalten fungerar i hög grad och i spalten fungerar i mycket hög grad.

¹³ Varav en förskola återfinns både i spalten fungerar i hög grad och i spalten fungerar i mycket hög grad samt en förskola i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

sin symboliska föreställningsvärld				
Norr ¹⁴		5 förskolor	20 förskolor	6 förskolor
Väster		9 förskolor	19 förskolor	7 förskolor
Öster		2 förskolor	21 förskolor	3 förskolor
Kommungemensam förskola				
Borås Stad		16 förskolor	60 förskolor	16 förskolor
Personalen stärker och utvecklar barnens förmåga att leka och dramatisera genom att uppmuntra användningen av "leksignaler" i form av repliker, gester, klädsel, roller, miljöer etc				
Norr ¹⁵		4 förskolor	21 förskolor	4 förskolor
Väster		8 förskolor	23 förskolor	4 förskolor
Öster			23 förskolor	3 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		12 förskolor	68 förskolor	11 förskolor
Personalen värnar om barnens lekar genom att inte själva i onödan avbryta pågående lekar och genom att stödja barnen i att inte störa varandras lekar				
Norr ¹⁶		1 förskola	18 förskolor	9 förskolor
Väster		4 förskolor	26 förskolor	5 förskolor
Öster			21 förskolor	5 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		5 förskolor	66 förskolor	19 förskolor
Personalen låter barn som vill leka för sig själva göra detta och läser av situationen om det är lämpligt att ta in nya barn i leken eller inte				
Norr ¹⁷		5 förskolor	14 förskolor	12 förskolor
Väster		1 förskola	22 förskolor	12 förskolor
Öster			19 förskolor	7 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		6 förskolor	55 förskolor	32 förskolor
Personalen är uppmärksam på de barn som har svårt att fantisera och komma igång att leka och stöttar dem på olika sätt				
Norr ¹⁸			17 förskolor	11 förskolor
Väster		2 förskolor	22 förskolor	11 förskolor
Öster			23 förskolor	3 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		2 förskolor	62 förskolor	26 förskolor

Analys

99 procent av förskolorna bedöms av förskolecheferna ha ett arbetssätt där pedagogerna i hög grad eller mycket hög grad strävar efter att förskolan inbjuder till lek, skapande och lustfylld samvaro, vilket ligger i linje med Borås Stads vision om lust att lära och möjlighet att lyckas. Bedömningen är dessutom 9 procentenheter högre jämfört med föregående år.

En förutsättning för utveckling av leken är också pedagogernas egen medvetenhet om lekens betydelse och hur det tar sig uttryck i barngruppen och 90 procent av förskolorna bedöms ha pedagoger som är medvetna om och regelbundet reflekterar över sin betydelse för att utveckla barns lek, vilket är en betydligt högre bedömning jämfört med föregående års 78 procent.

I de aspekter där pedagoger tillsammans med barnen ska se möjligheter i leken och i miljön finns det 13 förskolor där detta bedöms fungera i liten grad och ca 25 procent av förskolorna i Väster gör denna bedömning. Värt att notera är också att det på några förskolor i stadsdelen Väster

¹⁴ Varav fyra förskolor återfinns både i spalten fungerar i liten grad och i spalten fungerar i hög grad.

¹⁵ Varav två förskolor återfinns både i spalten fungerar i lite grad och i spalten fungerar i hög grad.

¹⁶ Varav en förskola återfinns både i spalten fungerar i hög grad och i spalten fungerar i mycket hög grad samt en förskola återfinns i spalten fungerar i liten grad och fungerar i hög grad. Villans förskola saknas i underlaget.

¹⁷ Varav två förskolor återfinns både i spalten fungerar i hög grad och i spalten fungerar i mycket hög grad samt två förskolor återfinns i spalten fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

¹⁸ Varav en förskola återfinns både i spalten fungerar i hög grad och i spalten fungerar i mycket hög grad.

fungerar i liten grad att personalen uppmärksammar barn som har svårt att fantisera och hjälper dem igång. Detta är något att reflektera över när det gäller t ex konsekvenserna för det enskilda barnet och den fortsatta läs- och skrivutvecklingen. På 12 förskolor i stadsdelarna Norr och Väster bedöms det fungera i liten grad att man stärker och utvecklar barnens förmåga att leka och dramatisera genom att uppmuntra användningen av ”leksignaler” i form av repliker, gester, klädsel, roller etc. Detta hänger delvis ihop med föregående och är ett fortsatt utvecklingsområde. En förskolechef gör en reflektion kring att pedagoger både kan ha ett tillåtande förhållningssätt och visa att leken är viktig, men att det som saknas är pedagoger som själva är aktiva i leken eller för att få igång leken. Det är också viktigt att se att lärandet är en del i leken och att ett medvetet bruk av leken kan utveckla barns lärande.

Matematik

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Pedagogerna planerar och genomför matematikundervisning utifrån plattformen för matematik				
Norr		11 förskolor	10 förskolor	6 förskolor
Väster ¹⁹	4 förskolor	18 förskolor	9 förskolor	
Öster		6 förskolor	20 förskolor	
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad	4 förskolor	35 förskolor	40 förskolor	6 förskolor
Övergångsmöte i matematik genomförs så som det beskrivs i plattformen för matematik				
Norr		12 förskolor	8 förskolor	7 förskolor
Väster	15 förskolor	4 förskolor	15 förskolor	1 förskola
Öster ²⁰		17 förskolor	7 förskolor	1 förskola
Kommungemensam förskola		1 förskola		
Borås Stad	15 förskolor	34 förskolor	30 förskolor	9 förskolor
Pedagogerna diskuterar och reflekterar fortlöpande över hur man ska ta tillvara och utveckla barns nyfikenhet och intresse för matematiska samband och begrepp				
Norr		12 förskolor	14 förskolor	1 förskola
Väster ²¹		15 förskolor	13 förskolor	2 förskolor
Öster		7 förskolor	18 förskolor	1 förskola
Kommungemensam förskola		1 förskola		
Borås Stad		35 förskolor	45 förskolor	4 förskolor
Barnen ges rikliga tillfällen att i vardagssituationer och i olika former av lek och skapande aktiviteter öka sina kunskaper om och förståelse för matematiska begrepp				
Norr		3 förskolor	17 förskolor	7 förskolor
Väster ²²		7 förskolor	26 förskolor	1 förskola
Öster		2 förskolor	23 förskolor	1 förskola
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		12 förskolor	67 förskolor	9 förskolor
Pedagogerna skapar en miljö där alla barn får tilltro till sin förmåga i matematik				
Norr		8 förskolor	13 förskolor	5 förskolor
Väster ²³		13 förskolor	21 förskolor	
Öster		4 förskolor	22 förskolor	
Kommungemensam			1 förskola	

¹⁹ Ekegården, Falkungen, Svanungen och Herrgårdssleken saknas i underlaget

²⁰ Inte aktuellt för Tåmarksgården ännu

²¹ Ekegården, Ur och Skur Kråkan, Pumpkällagården, Solgläntan och Ängsjögården saknas i underlaget

²² Ekegården saknas i underlaget

²³ Ekegården saknas i underlaget

förskola				
Borås Stad		25 förskolor	57 förskolor	5 förskolor
Miljön på förskolan är ordnad så att den inbjuder barn att utforska matematik				
Norr ²⁴		11 förskolor	9 förskolor	5 förskolor
Väster ²⁵		15 förskolor	15 förskolor	
Öster		6 förskolor	19 förskolor	1 förskola
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		32 förskolor	44 förskolor	6 förskolor
Pedagogerna använder matematiska begrepp på ett medvetet sätt i sin kommunikation med barnen				
Norr		2 förskolor	15 förskolor	10 förskolor
Väster ²⁶		10 förskolor	18 förskolor	6 förskolor
Öster		4 förskolor	20 förskolor	2 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		16 förskolor	54 förskolor	18 förskolor
Pedagogerna synliggör barnens lärande				
Norr		8 förskolor	17 förskolor	2 förskolor
Väster ²⁷		13 förskolor	18 förskolor	3 förskolor
Öster		1 förskola	24 förskolor	1 förskola
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		22 förskolor	59 förskolor	7 förskolor
Barn ges möjlighet att lösa problem tillsammans och på egen hand				
Norr		4 förskolor	18 förskolor	5 förskolor
Väster ²⁸		5 förskolor	25 förskolor	4 förskolor
Öster			26 förskolor	
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		9 förskolor	70 förskolor	9 förskolor
Barnen ges tid och möjlighet att föra och följa resonemang				
Norr		5 förskolor	20 förskolor	
Väster ²⁹		9 förskolor	21 förskolor	4 förskolor
Öster		8 förskolor	17 förskolor	1 förskola
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		22 förskolor	59 förskolor	5 förskolor

Analys

Det framgår av förskolechefernas skattningar att matematiken i förskolan i Borås Stad fungerar i hög eller mycket hög grad i två avseenden. Dels att barnen ges möjlighet att lösa problem tillsammans och på egen hand där 90 procent av förskolorna bedöms fungera i hög eller mycket hög grad, dels att 86 procent av förskolorna bedöms i samma utsträckning ge barnen tillfällen att i vardagssituationer och i olika former av lek och skapande aktiviteter öka sina kunskaper om och förståelse för matematiska begrepp. Ett perspektiv med nästan lika hög skattning är när det gäller att pedagogerna använder matematiska begrepp på ett medvetet sätt i sin kommunikation med barnen. Där anger förskolecheferna att 82 procent av förskolorna bedöms fungera i hög eller mycket hög grad.

²⁴ Mariagården och Lugnets förskola saknas i underlaget

²⁵ Ekegården, Ur och Skur Kråkan, Pumpkällagården och Solgläntan saknas i underlaget

²⁶ Ekegården saknas i underlaget

²⁷ Ekegården saknas i underlaget

²⁸ Ekegården saknas i underlaget

²⁹ Ekegården saknas i underlaget

Det finns också aspekter som har betydligt sämre resultat och där flera förskolor bedöms fungera i liten grad och det rör i första hand tillämpning av Borås Stads plattform för matematik. Spridningen är stor mellan stadsdelarna och på 46 procent av förskolorna fungerar inte plattformen som utgångspunkt för planering och genomförande av matematikundervisning. I Väster bedöms 71 procent att det sker i liten grad eller inte alls, i Norr 41 procent och i Öster 23 procent av förskolecheferna. Möjliga förklaringar till att Öster ger en mer positiv bedömning kan ha sin förklaring i att det har varit en tydligare ansvarsfördelning kring arbetet med plattformen. Västers dystra bild kan handla om att det finns en ökad medvetenhet om behovet att planera för en god undervisning. Endast 44 procent av förskolorna arbetar enligt plattformen i samband med övergångar och där beskriver Väster att det på 43 procent av förskolorna inte fungerar alls. Är det tydligt vad man menar med övergångar? I mötet mellan olika skolformer är det avgörande att föra vidare det som är centralt för barnet men också kommunicera i ett pedagog-/läraperspektiv vad det är som barnet lärt sig på förskolan och förväntas utveckla i skolan. Med utgångspunkt i plattformen kan det bli tydligare vad undervisning i förskolan innebär vilket kan bidra till en fungerande överlämning där barnets kunnande och förmågor tydliggörs.

När det handlar om hur miljön inbjuder barn att utforska matematik bedöms 39 procent av förskolorna ha brister. Det är en försämring mot förra årets 36 procent. Störst behov av utveckling på detta område verkar det finnas i stadsdelen Väster där hälften av förskolorna uppges ha brister. Hur våra förskolors miljö utmanar barn till lärande är alltså en fråga att arbeta vidare med. Det framgår även av att 29 procent av förskolorna brister i vilken utsträckning pedagogerna förmår skapa en miljö där alla barn får tilltro till sin förmåga i matematik. Väster utmärker sig där 38 procent av förskolorna bedöms att i liten grad skapa denna miljö. Detta behöver inte nödvändigtvis innebära att det står sämre till utan kan ses som tecken på en krismedvetenhet; eftersom man fått upp ögonen för betydelsen av en lärande miljö kan man också se när man saknar den. Hur ser den miljö ut som inspirerar barnen att erövra nya kunskaper kring matematik?

Av samtliga förskolor uppger 25 procent brister i att synliggöra barnens lärande i matematik och av kommentarerna framgår att det saknas tid för pedagogerna att arbeta med att till exempel sätta upp bilder. Om synliggörandet begränsas till bilder finns en risk att endast görandet fokuseras. En fotodokumentation som kompletteras med målformuleringar lyfter fram lärandet. Det viktigaste händer i situationen med barnen och det är där i samvaron som pedagogen tillsammans med barnet/gruppen skapar utmaningen och bekräftar lärandet. En definition av vad det innebär att synliggöra lärande behöver problematiseras inom förskolorna. Det handlar mer om att lyfta lärandet i den omedelbara kontakten med barnet och gruppen än om att avbilda verksamheten; en dokumentation som är pedagogisk för barnet och som utvecklar lärandet. Hur kan barnet involveras i dokumentationen och hur kan beskrivningar av lärprocesser göras tillgängliga för barn och vårdnadshavare? Ett fördjupat arbete om vad undervisning i förskolan är behöver komma till stånd och det blir spännande att följa Matematiklyftet som startar på förskolorna i Väster under hösten 14.

Endast 58 procent av förskolecheferna har bedömt att det fungerar väl att pedagogerna fortlöpande diskuterar och reflekterar över hur man ska ta tillvara och utveckla barns nyfikenhet och intresse för matematiska samband och begrepp. Exempel finns på förskolor som har tid inplanerad för samtal varje vecka men det sker inte överallt, i Norr är det brister på 44 procent av förskolorna, i Väster på hälften. I Öster är det 73 procent av förskolorna där detta fungerar i hög eller mycket hög grad.

Brister finns också när det gäller barns möjlighet och tid att föra och följa matematiska resonemang. Där bedöms att detta fungerar i liten grad på 26 procent av förskolorna, en

försämring mot förra året. Glädjande är att en rejäl förbättring kan skönjas i stadsdelen Väster där det förra året var hälften av förskolorna som bedömdes att i hög eller mycket hög utsträckning ges barn möjlighet och tid att föra och följa matematiska resonemang jämfört med årets 70 procent. Det kan vara nödvändigt att titta närmare på denna aspekt och problematisera vad det innebär att föra och följa resonemang. En anledning till en lägre bedömning kan vara förståelsen av aspekten och hur man får syn på den i vardagsarbetet.

Sammanfattningsvis finns det utvecklingsbehov framför allt när det gäller att organisera för att stimulera barns matematik. Här lyfter flera förskolechefer även att det skiljer mellan avdelningarna och någon framhåller att syskonavdelningarna når längre än småbarnsavdelningarna. Ecers-pedagogerna vittnar om att småbarnsavdelningarna ofta blir ensamma på sin förskola och ett nätverk för att utveckla pedagogik för små barn behöver komma till stånd. Flera förskolechefer pekar på tidsbrist i sina kommentarer och att tid i barngruppen prioriteras före planering av undervisningen. De lyfter även fram att det finns behov av att utveckla ett mer medvetet och planerat förhållningssätt inom matematiken i förskolan. För att kunna göra riktiga prioriteringar behöver förskollärarna ha god kunskap om undervisningens betydelse för barnens utveckling. Om man förstår varför planeringen är viktig så är det lättare att motivera både för sig själv och för sina kolleger.

Språkutveckling

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Pedagogerna planerar och genomför språkutvecklande undervisning utifrån plattformen för språkutveckling				
Norr ³⁰		5 förskolor	15 förskolor	3 förskolor
Väster ³¹		18 förskolor	8 förskolor	2 förskolor
Öster			26 förskolor	
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		23 förskolor	50 förskolor	5 förskolor
Övergångsmöte till förskoleklass genomförs så som det beskrivs i plattformen för språkutveckling				
Norr		8 förskolor	12 förskolor	7 förskolor
Väster ³²	14 förskolor	3 förskolor	12 förskolor	1 förskola
Öster ³³		2 förskolor	20 förskolor	3 förskolor
Kommungemensam förskola		1 förskola		
Borås Stad	14 förskolor	14 förskolor	44 förskolor	11 förskolor
Förskolan diskuterar fortlopande hur förskolan ska kunna stödja och stimulera varje barns språkutveckling				
Norr ³⁴		1 förskola	16 förskolor	6 förskolor
Väster ³⁵		4 förskolor	17 förskolor	9 förskolor
Öster			20 förskolor	6 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		5 förskolor	53 förskolor	22 förskolor
Pedagogerna skapar en dialog med varje barn med respekt för barnets uttrycksätt och med en				

³⁰ Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget.

³¹ Melltorp, Björgården, Ekegården, Ur och Skur Kråkan, Pumpkällagården, Solgläntan och Ängsjögården saknas i underlaget.

³² Ekegården, Ur och Skur Kråkan, Pumpkällagården, Solgläntan och Ängsjögården saknas i underlaget.

³³ För en förskola är detta inte aktuellt ännu.

³⁴ Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget.

³⁵ Ekegården, Ur och Skur Kråkan, Pumpkällagården, Solgläntan och Ängsjögården saknas i underlaget.

uppriktig vilja att förstå vad barnet menar				
Norr ³⁶			12 förskolor	11 förskolor
Väster		4 förskolor	13 förskolor	18 förskolor
Öster ³⁷			15 förskolor	12 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		4 förskolor	40 förskolor	42 förskolor
Pedagoger är medvetna om sin betydelse som språklig förebild och använder ett nyanserat och uttrycksfullt språk och förmedlar lust att kommunicera				
Norr ³⁸			12 förskolor	11 förskolor
Väster		3 förskolor	15 förskolor	17 förskolor
Öster ³⁹		2 förskolor	15 förskolor	10 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		5 förskolor	42 förskolor	39 förskolor
Pedagogerna reflekterar över och arbetar aktivt för att undvika kommandospråk				
Norr ⁴⁰		1 förskola	17 förskolor	5 förskolor
Väster ⁴¹			21 förskolor	13 förskolor
Öster ⁴²		2 förskolor	23 förskolor	2 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		3 förskolor	62 förskolor	20 förskolor
Pedagogerna är medvetna om att barns utveckling av flera språk förstärker utvecklingen av det svenska språket				
Norr ⁴³			13 förskolor	11 förskolor
Väster ⁴⁴		2 förskolor	12 förskolor	20 förskolor
Öster ⁴⁵			19 förskolor	8 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		2 förskolor	44 förskolor	40 förskolor
Barn med annat modersmål än svenska får även modersmålsstöd				
Norr ⁴⁶	4 förskolor	14 förskolor	1 förskola	
Väster ⁴⁷	25 förskolor	6 förskolor		
Öster	16 förskolor	9 förskolor	1 förskola	
Kommungemensam förskola		1 förskola		
Borås Stad	45 förskolor	30 förskolor	2 förskolor	
Föräldrarna involveras i barnens språkutveckling, särskilt då förskolan kan utgöra första mötet med det svenska språket				
Norr ⁴⁸		4 förskolor	16 förskolor	5 förskolor
Väster ⁴⁹	2 förskolor	9 förskolor	17 förskolor	4 förskolor
Öster ⁵⁰		6 förskolor	18 förskolor	3 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola

³⁶ Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget.

³⁷ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad.

³⁸ Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget.

³⁹ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad.

⁴⁰ Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget.

⁴¹ Ekegården saknas i underlaget.

⁴² Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

⁴³ Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget. En förskola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad.

⁴⁴ Ekegården saknas i underlaget.

⁴⁵ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad.

⁴⁶ Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren, Kröklingegården, Bredared, Sjöbogården, Skattkistan och Nohaga saknas i underlaget.

⁴⁷ Frågan är inte aktuell för tre förskolor. Ekegården saknas i underlaget.

⁴⁸ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad samt en förskola som återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad. Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget.

⁴⁹ Frågan är inte aktuell för en förskola. Ekegården och Ur och Skur Kråkan saknas i underlaget.

⁵⁰ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

Borås Stad	2 förskolor	19 förskolor	51 förskolor	13 förskolor
Pedagogerna använder medvetet vardagliga situationer till att stödja och stimulera barnens språk. Barnen ges rikliga tillfällen att uttrycka sig i ord, att beskriva, benämna, berätta och att lyssna och att använda språket då de löser problem och konflikter				
Norr ⁵¹			12 förskolor	11 förskolor
Väster ⁵²		2 förskolor	19 förskolor	13 förskolor
Öster			20 förskolor	6 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		2 förskolor	51 förskolor	31 förskolor
Böcker är ett levande inslag i förskolans vardag. Böcker väljs medvetet och med omsorg				
Norr ⁵³			17 förskolor	8 förskolor
Väster ⁵⁴		1 förskola	24 förskolor	9 förskolor
Öster		4 förskolor	17 förskolor	5 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		5 förskolor	58 förskolor	23 förskolor
Högläsning förekommer dagligen och är lustfyllt för både barn och personal. Skeenden i böckerna lever vidare genom att vi samtalar med barnen om det vi läst och ger återkopplingar i vardagen till människor och händelser i böckerna				
Norr ⁵⁵			17 förskolor	7 förskolor
Väster ⁵⁶		2 förskolor	23 förskolor	9 förskolor
Öster		5 förskolor	18 förskolor	3 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		7 förskolor	59 förskolor	19 förskolor

Analys

I stort sett alla indikatorer bedöms högt på så gott som alla förskolor när det gäller språkutveckling, det vill säga bedöms fungera i hög grad eller i mycket hög grad, dock är det större spridning mellan bedömningskategorierna jämfört med föregående år. De aspekter som sammantaget bedöms högst handlar om framför allt tre dimensioner: att pedagoger skapar en dialog med varje barn med respekt för barnets uttrycksätt och med en uppriktig vilja att förstå vad barnet menar, att pedagoger är medvetna om sin betydelse som språklig förebild och använder ett nyanserat och uttrycksfullt språk och förmedlar lust att kommunicera samt att pedagogerna är medvetna om att barns utveckling av flera språk förstärker utvecklingen av det svenska språket.

Undantaget från den positiva bedömningen är de faktorer som handlar om förutsättningar för barn med annat modersmål. Här är det endast 2 procent av förskolorna som bedömer att modersmålsstödet fungerar i hög grad, vilket är 6 procentenheter lägre jämfört med föregående år. 51 procent anger att detta inte fungerar alls. Det kan naturligtvis finnas en felkälla i detta då vi har förskolor som kanske inte har behov av modersmålsstöd men ändå kan ha svarat att det inte fungerar alls. Samtidigt vet vi att behovet inte tillgodoses som det står beskrivet i både skollag och läroplan. Medvetenheten om att barns utveckling av flera språk förstärker utvecklingen av det svenska språket är, som sagts ovan, hög bland pedagoger.

När det gäller hur föräldrar involveras i barnens språkutveckling har detta också till stora delar bäring på barn med annat modersmål och målet i läroplanen att ge dessa barn möjlighet att

⁵¹ Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget.

⁵² Ekegården saknas i underlaget.

⁵³ Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget.

⁵⁴ Ekegården saknas i underlaget.

⁵⁵ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad. Frufällegården, Smörbollen, Lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget. En förskola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad.

⁵⁶ Ekegården saknas i underlaget.

utveckla sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål. I detta avseende menar 72 procent av förskolorna att man lyckas i hög eller i mycket hög grad. Här är det framför allt stadsdelen Väster där det är en stor andel, 31 procent, av stadsdelens förskolor som bedömer att detta fungerar i liten grad eller inte alls.

En aspekt i barns språkutveckling handlar om att böcker är ett levande inslag i förskolans vardag och att böcker väljs medvetet och med omsorg. Här bedömer förskolorna generellt att det fungerar i hög grad eller i mycket hög grad, med undantag för 4 förskolor i stadsdelen Öster och 1 förskola i Väster där det bedöms fungera i liten grad. Flertalet förskolor bedöms i hög grad eller mycket hög grad ha lustfylld högläsning dagligen med samtal med barnen kring det lästa, undantaget från det är 7 förskolor varav de flesta i stadsdelen Öster. En studie som gjorts på 40 förskolor⁵⁷ visar dock att litteraturläsningen i förskolan inte alls håller hög kvalitet. Författarna har sett att den läsning som helt dominerar är läsningen som förekommer när barnen ska vila eller sova efter lunch. Slutsatsen som dras i studien är att litteraturläsningen i de undersökta förskolorna framför allt har en disciplinerande funktion. Man läser för barnen för att de ska lugna ner sig, inte för att de ska fördjupa sin förståelse av sig själva eller den värld de lever i. Forskarna menar att detta sätt att hantera läsning av skönlitteratur i förskolan inte är ett sätt att förhålla sig som har stöd i aktuell forskning. Det finns skäl att tro att även förskolor i Borås Stad förhåller sig på liknande sätt till litteraturläsning och här är ett område att undersöka närmare. Detta är ett viktigt område då forskning⁵⁸ visar att man genom att enbart läsa högt inte påverkar barnens möjligheter att de så småningom själva lär sig läsa. Det avgörande är i stället hur läsningen följs upp och i vilket sammanhang läsningen äger rum.

Naturvetenskap och teknik

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Barn ges möjlighet att utveckla intresse och förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra.				
Norr ⁵⁹		6 förskolor	21 förskolor	1 förskola
Väster	2 förskolor	10 förskolor	19 förskolor	4 förskolor
Öster		5 förskolor	19 förskolor	2 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad	2 förskolor	21 förskolor	60 förskolor	7 förskolor
Barn ges möjlighet att utveckla sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen				
Norr ⁶⁰		4 förskolor	22 förskolor	2 förskolor
Väster		12 förskolor	19 förskolor	4 förskolor
Öster		4 förskolor	20 förskolor	2 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		20 förskolor	62 förskolor	8 förskolor
Barn ges möjlighet att utveckla sin förmåga att urskilja, utforska, dokumentera, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap				
Norr ⁶¹		8 förskolor	16 förskolor	2 förskolor
Väster		9 förskolor	23 förskolor	3 förskolor
Öster		4 förskolor	22 förskolor	
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		21 förskolor	62 förskolor	5 förskolor

⁵⁷ Damber, Nilsson & Ohlsson: Litteraturläsning i förskolan (2013)

⁵⁸ Skola och samhälle: Jan Nilsson litteraturläsning i förskolan

⁵⁹ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

⁶⁰ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

⁶¹ Varav två förskolor återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad. Frufällegården, Smörbollen och Lilla Safiren saknas i underlaget. Två förskolor återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

Barn ges möjlighet att utveckla sin förmåga att urskilja teknik i vardagen och utforska hur enkel teknik fungerar				
Norr ⁶²		10 förskolor	19 förskolor	1 förskola
Väster		18 förskolor	16 förskolor	1 förskola
Öster		4 förskolor	19 förskolor	3 förskolor
Kommungemensam förskola				1 förskola
Borås Stad		32 förskolor	54 förskolor	6 förskolor
Barn ges möjlighet att utveckla sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap				
Norr ⁶³		2 förskolor	20 förskolor	6 förskolor
Väster ⁶⁴		7 förskolor	21 förskolor	5 förskolor
Öster		1 förskola	22 förskolor	3 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		10 förskolor	64 förskolor	14 förskolor
Pedagogerna utmanar barnen att utveckla sitt byggande och sina konstruktioner				
Norr ⁶⁵		3 förskolor	20 förskolor	6 förskolor
Väster		10 förskolor	20 förskolor	5 förskolor
Öster		3 förskolor	21 förskolor	2 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad		16 förskolor	62 förskolor	13 förskolor
Vår inomhusmiljö signalerar möjligheter till lek och aktiviteter med naturvetenskap och teknik				
Norr ⁶⁶		12 förskolor	14 förskolor	1 förskola
Väster	1 förskola	25 förskolor	8 förskolor	1 förskola
Öster		10 förskolor	14 förskolor	2 förskolor
Kommungemensam förskola			1 förskola	
Borås Stad	1 förskola	47 förskolor	37 förskolor	4 förskolor
Förskolan erbjuder rikt material för lek och aktiviteter med naturvetenskap och teknik				
Norr ⁶⁷	1 förskola	17 förskolor	11 förskolor	
Väster		23 förskolor	11 förskolor	1 förskola
Öster		7 förskolor	16 förskolor	3 förskolor
Kommungemensam förskola ⁶⁸		1 förskola	1 förskola	
Borås Stad	1 förskola	48 förskolor	39 förskolor	4 förskolor

Analys

Generellt är det tydligt att alla aspekter bedöms avsevärt högre än föregående år. Förklaringar till detta kan vara att det i förra årets rapport saknades underlag från relativt många förskolor och att dessa hade gjort en positiv bedömning om de deltagit. En annan förklaring kan hittas i den kompetensutveckling som genomförs på bred front i Borås Stad. En stor andel pedagoger har nu genomgått ett års kompetensutveckling med stöd av Navet Sciencecenter.

De indikatorer som bedöms högst av alla förskolor handlar om bygg- och konstruktionslek. Detta har förmodligen sin förklaring i att bygg- och konstruktionslek alltid funnits med i förskolans verksamhet och ca 80 procent av förskolorna bedöms ge barnen möjlighet att utveckla denna förmåga i hög grad och i mycket hög grad. Ungefär lika många förskolor utmanar barnen att utveckla sitt byggande och sina konstruktioner, vilket är en stor skillnad jämfört med

⁶² Varav tre förskolor återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

⁶³ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

⁶⁴ Tullagården och Eketorp saknas i underlaget.

⁶⁵ Varav två förskolor återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

⁶⁶ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad. Bredared saknas i underlaget.

⁶⁷ Varav en förskola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad samt en förskola som återfinns i spalterna fungerar inte alls och fungerar i liten grad.

⁶⁸ Samma förskola återfinns i två spalter.

föregående år då detta bedömdes ske på 60 procent av förskolorna i hög grad eller mycket hög grad.

När det gäller två aspekter om lärandemiljön visar svaren att 46 respektive 48 procent av förskolorna bedöms fungera i hög grad eller i mycket hög grad. Det är de två aspekter som fungerar sämst av alla de bedömda inom området. Aspekterna lyfter hur inomhusmiljön signalerar till lek och aktiviteter med naturvetenskap och teknik samt om tillgång till rikt material för detta. Dessa aspekter hänger ihop med vilken kunskap om naturvetenskap och teknik som finns bland pedagogerna. Under 2012 togs en plattform för naturvetenskap och teknik fram som en hjälp att implementera läroplansmålen inom detta område och under hösten 2013 påbörjades också en kompetensutveckling i samverkan med Navet. Genom den kan det också bli tydligt hur förskolan kan utveckla lärandemiljön inom området. Även Fullmäktiges beslut om Grön flagg kommer att innebära att förskolan ges anledning att reflektera kring dessa frågor. Ca 35 procent av förskolorna bedömer att man i liten grad ger barn möjlighet att utveckla sin förmåga att urskilja teknik i vardagen och utforska hur enkel teknik fungerar. Detta är ett område pedagoger ofta lyfter som svårt och att man inte har tillräckligt med kunskap. Det är därför ett viktigt område i kompetensutvecklingen.

I kvalitetsrapporten föregående år lyftes det att det generellt i stadsdelen Väster fanns en stor andel förskolor som bedöms fungera i liten grad i alla aspekter förutom när det gällde bygg- och konstruktionslek. Detta är inte lika tydligt i år även om tendensen finns kvar att fler förskolor än i andra stadsdelar bedömer att flera aspekter fungerar i liten grad. Föregående år bedömdes i stort sett alla förskolor i stadsdelen Norr fungera i hög grad eller i mycket hög grad utifrån så gott som alla aspekter. I år är bedömningen mycket mer försiktig och det finns en större spridning. Vad detta står för är svårt att dra slutsatser kring och behöver diskuteras vidare.

IKT – informations- och kommunikationsteknik

Området fokuserar på användandet av IKT i förskolan. Under året har tre IKT-pedagoger arbetat på 50 procent i varsin stadsdel med pedagogiken kring IKT.

Självskattning om användning av IKT

1. IKT-verktyg (dator, lärplatta, smartboard etc) används relativt lite i undervisningen. Kompetensen bland pedagogerna är låg.
2. IKT-verktyg används en hel del i undervisningen. Intresset och kompetensen bland pedagogerna varierar. Datorns möjligheter tar inte tillvara fullt ut i undervisningen.
3. IKT-verktyg är ett naturligt inslag i undervisningen. Undervisningen planeras utifrån de möjligheter som finns när det gäller IKT. Intresset för IKT bland pedagogerna är stort. IKT-kompetensen bland pedagogerna är hög.

Stadsdel	1	På väg mot 2	2	På väg mot 3	3
Norr ⁶⁹	2 förskolor	9 förskolor	8 förskolor	9 förskolor	2 förskolor
Väster	1 förskola	7 förskolor	18 förskolor	5 förskolor	4 förskolor
Öster		3 förskolor	15 förskolor	8 förskolor	
Kommungemensam förskola				1 förskola	
Borås Stad	3 förskolor	19 förskolor	41 förskolor	23 förskolor	6 förskolor

⁶⁹ Varav en förskola återfinns i tre spalter nivå 1, nivå 2 och på väg mot nivå 3, samt en förskola som återfinns på nivå 1 och nivå 2.

Analys

Spridningen är stor bland förskolorna i Borås Stad. 25 procent av förskolorna har ännu inte nått nivån att datorn används en hel del i undervisningen, vilket är en mer positiv bedömning jämfört med förra årets 30 procent. Förklaringen till detta är att förskolorna under året har fått en större tillgång till lärplattor och utbildning i hur man kan använda dessa. Vi kan även i år konstatera att det är en lång väg att gå till att datorn är ett naturligt inslag i undervisningen vilket är nivå 3, även om nästan dubbelt så många förskolor jämfört med föregående år är på väg mot nivå 3. Plattformen för IKT i förskolan har ännu inte fått genomslag men kommer att hjälpa pedagogerna att få fatt i hur IKT ska kunna användas som ett pedagogiskt verktyg för att nå målen i läroplanen. Borås Stad behöver dock fortsätta fundera över hur man säkerställer att barn i förskolan möter pedagoger med kunskap i IKT som motsvarar de krav läroplanen ställer. Någon förskolechef lyfter att det behövs tid för pedagoger att utveckla lärande i IKT tillsammans med barnen.

Vad säger då forskning om IKT i förskolan? Området är ännu så länge ganska outforskat då fenomenet är relativt nytt i förskolan och det som finns att tillgå är ofta dokumenterade exempel eller fallstudier genomförda av aktiva pedagoger och där beskrivs arbetet med IKT i positiva ordalag. Det finns dock en brist i att det inte går att dra generella slutsatser. Klerfelt⁷⁰ säger i sitt arbete att det i fallstudier väldigt starkt framgår fördelar med pedagogisk IT-användning med yngre barn i bland annat hur IT kan stödja samarbete, kommunikation och kreativitet. Hon menar att det då är viktigt att förstå att detta handlar om engagerade pedagoger som är intresserade av IT-användning och som har kunskaper om IT. De är inte heller IT-experter men de ser vilken potential detta har för barnen. De ser också vad de behöver utveckla ännu mer. De eftersöker mer fortbildning, mer resurser och mer utrustning.

I en avhandling⁷¹ som håller på att skrivas visar preliminära resultat att det skulle kunna vara så att Ipaden ger yngre barn möjligheter att uttrycka sig på andra sätt än bara med verbalt språk, och därmed kan de kommunicera lättare med andra. För de lite äldre barnen kan plattan vara en utgångspunkt för förhandling och gemensamt lärande; många samtal förs kring Ipaden om vems tur det är, vilka appar man kan välja och hur man ska göra. Genom sitt kroppsspråk visar barnen varandra hur man kan göra på plattan och barnen hjälper varandra.

I Borås Stad talas också mycket om att använda IKT för dokumentation av barns lärprocesser. Petersen⁷² ser också i sitt arbete att barnen blir delaktiga i sin egen dokumentation genom att bilder och filmer tas med Ipad och kan sparas och vara lätt åtkomliga för barnen. Kjällander⁷³ presenterar intressanta resultat som också fångar vilka färdigheter både yngre och äldre barn utvecklar med hjälp av Ipad och olika appar. I Borås Stad har vi ännu inte tittat på den aspekten av IKT som handlar om vad barnen utvecklar genom att använda IKT. Detta är ett område att fördjupa vår kunskap om.

Ecers⁷⁴

Ecers är ett material med en given metodik för att bedöma, utvärdera och utveckla pedagogisk kvalitet i förskolan med Lpfö som utgångspunkt. Från början är det ett amerikanskt material som har översatts och bearbetats utifrån svenska förhållanden av professor Sonja Sheridan och Gunni Kärrby. Metoden går ut på att bedöma olika situationer i förskolan när det gäller förutsättningar och processer. Bedömningen görs dels av arbetslaget själva och dels av en utbildad Ecers-

---

⁷⁰ Anna Klerfelt (fil dr): Barns multimediala berättande - En länk mellan mediakultur och pedagogisk praktik(2007)

⁷¹ Petra Petersen, doktorand vid Uppsala universitet (Skolverket: Forskning för skolan 2013)

⁷² Petra Petersen, doktorand vid Uppsala universitet (Skolverket: Forskning för skolan 2013)

⁷³ Susanne Kjällander fil dr, Stockholms Universitet: APPKNapp peka, lek & lär i förskolan (2014)

⁷⁴ Early childhood education rating scale

pedagog som kommer till arbetslaget som extern utvärderare. Tanken är att ge det enskilda arbetslaget i förskolan verktyg och metodik för bedömning av pedagogiska förutsättningar och processer. Syftet är att den pedagogiska kvaliteten i förskolan ska öka.

	Observationsbesök antal avdelningar			Återbesök antal avdelningar			Avslutande besök antal avdelningar			Uppföljningsbesök antal avdelningar			Avdelningar som gått igenom hela processen
	2012	2013	2014 vt	2012	2013	2014 vt	2012	2013	2014 vt	2012	2013	2014 vt	
Stadsdel Norr	19	15	8	18	16	8	15	18	7	8	15	8	31
Stadsdel Väster*													38
Stadsdel Öster	25	19	11	23	20	12	17	24	12	11	22	11	44

(*besöksstatistiken i Väster processas och redovisas i kommande KR Undervisning och resultat)

Borås Stad har idag 8 tjänster på 40 procent vardera som arbetar som Ecers-pedagoger. Antalet avdelningar i de tre spalterna längst till höger i tabellen har genomgått hela processen. Värt att notera är att antalet besök påverkats av längre sjukskrivningar. Totalt är det 113 avdelningar av 277 i Borås Stad som genomgått hela processen så här långt. I Väster har totalt 38 avdelningar av 102 genomgått hela processen, vilket motsvarar ca 37 procent av alla avdelningar och i Öster är det 44 av 97 avdelningar, vilket är 45 procent av alla avdelningar. I Norr är det 31 avdelningar av 78 som genomgått hela processen, vilket motsvarar 40 procent. En avdelning genomgår en serie om fyra besök i processen. Under observationsbesöket som pågår en heldag observerar Ecers-pedagogen verksamheten på avdelningen. Som förberedelse besöker dessutom Ecers-pedagogen arbetslaget för att informera om processen. På återbesöket sker en återkoppling av observationsbesöket och de självvärderingar personalen gjort mellan besöken. Det avslutande besöket har fokus på den handlingsplan som arbetslaget har skissat på och förskolechefen och arbetslaget kommer överens om prioriteringar och vad som slutligen ska stå i handlingsplanen. Nästföljande termin görs ett uppföljningsbesök då man utvärderar handlingsplanen.

Det har funnits en rädsla i några arbetslag inför besöken, men Ecers-pedagogerna upplever att personalen efter besöken varit mycket positiva och flera förskolechefer har beskrivit att man genom Ecers fått verktyg för sitt pedagogiska ledarskap och de har uttryckt att det varit bra med en utomstående perspektiv. Så gott som alla förskolechefer som haft Ecers-besök uttrycker att det varit bra och gett nya infallsvinklar. Det finns dock ett fåtal förskolechefer som uttrycker tveksamhet kring arbetssättet och menar att man själv vill få tid att bedriva liknande utvecklingsarbete.

Analys

Det finns fyra punkter som beskriver de effekter som Ecers-arbetet förväntas leda till:

- *Avdelningar får regelbundna besök där kvaliteten granskas.*

På 2,5 år har drygt 40 procent av alla avdelningar genomgått hela Ecers-processen och det är svårt att säga att besöken är regelbundna då det dröjer länge mellan besöksomgångarna på varje avdelning. Flera avdelningar önskar tätare intervall mellan besöken. Finansiering av tjänsterna är central, men det finns dock inga möjligheter att tillgodose ett tätare besöksintervall då antalet tjänster är för få. I respektive ledningsgrupp finns dock möjlighet att göra prioriteringar av vilka avdelningar som ska ha externt besök mer återkommande för att stötta de utvecklingsprocesser som dras igång i samband med besöken. Att få externa besök där någon lyfter både styrkor och förbättringsområden är en form av kollegialt lärande. Det är ett viktigt perspektiv att ens egna reflektioner, handlingar och strategier kan prövas och brytas mot andra tankemönster än dem man vanligen har tillgång till i sitt arbetslag eller förskola. Den rädsla som kan finnas hos förskolechefer att det egna ledarskapet blir otydligt är obefogad. Förskolechefens pedagogiska

ledning är oerhört viktig i allt vardags- och utvecklingsarbete. Ecers-pedagogerna kan endast komma med ett externt perspektiv och genom den bedömning som görs och som kompletteras med frågor möjliggöra för arbetslaget att själva upptäcka sina utvecklingsområden. Ledningen av själva arbetet ligger sedan på förskolechefen. När det gäller kvaliteten på de besökta avdelningarna kan man generellt säga att det märks tydligt att förutsättningarna för det pedagogiska arbetet är mycket ansträngda. Kvaliteten på avdelningarna skiftar och så gör även personalens bedömningar av den egna verksamheten. I en studie⁷⁵ om kvalitet i förskolan blev det tydligt att förskolor med låg kvalitet tenderar att bedöma sitt arbete högt medan förskolor med hög kvalitet tenderar att göra en lägre bedömning. Detta är en bild som även Ecers-pedagogerna ser i sitt arbete i skillnaden mellan pedagogernas och Ecers-pedagogens bedömningar. Många goda exempel har också märkts i verksamheten. Detta är något vi sprider i det digitala forum, Pedagog Borås, som ligger på externwebben. Det är viktigt att dessa exempel kan användas som lärande exempel.

- *Avdelningar får genom besöken verktyg för reflektion och utveckling.*

Samtliga förskolechefer som haft Ecers-besök lyfter i underlaget att det blivit bra diskussioner i arbetslaget och att det tydliggjorts vad som behöver utvecklas genom den handlingsplan som tas fram under processen. Under året har det blivit tydligt att Ecers-materialet behöver uppdateras och utvidgas att omfatta fler indikatorer. Arbetet har påbörjats under 2013 och revideringar har gjorts av matematikområdet, språkutvecklingen samt naturvetenskap och teknik. Utgångspunkten har bland annat tagits i de plattformar som Borås Stad tagit fram. Det reviderade materialet implementeras allt eftersom det provats ut av Ecers-pedagogerna, en process som tar ca sex månader. Planerade revideringar finns för fler områden. I förskolechefernas kommentarer beskrivs att Ecers har gett avdelningar en helhetsbild över sin verksamhet både när det gäller styrkor och utvecklingsområden. Man säger också att det är positivt med feedback från någon utifrån som ändå har förståelse för hur personalen har det. Medvetenheten har ökat hos personalen om innehållet i verksamheten och vilket arbetssätt man använder. Självsättning har varit ett bra underlag för diskussioner. Det har även framförts att strukturen och upplägget har varit bra och tydligt. Detta sammantaget motsvarar väl det syfte som finns att ge arbetslaget verktyg för reflektion och utveckling. Det finns också fortsatt behov av att skapa systematik kring hur Ecers kan vara en del av det systematiska kvalitetsarbetet på enhetsnivå. Denna fråga måste diskuteras i ett större perspektiv då Ecers-pedagogerna inte regelbundet kan besöka den enskilda avdelningen och metodiken bygger på att det sker en extern värdering.

- *Samtal om kvalitet i förskolan leder till samsyn på avdelningen, förskolan och i ledningsgrupp.*

Olika arbetslag utnyttjar Ecers-processen på olika sätt beroende på i vilken utsträckning pedagogerna reflekterar över sin verksamhet. För en del arbetslag där det bara finns en pedagog som har huvudansvaret för undervisningen kan Ecers-processen vara ett bra verktyg för att skapa samsyn i arbetet. Handlingsplanerna som hör till reflektionsprocessen har som tidigare nämnts, upplevts som ett bra verktyg för reflektion. Det är en utmaning att få ett görande att bli ett lärande och vi behöver fördjupa oss i hur vi ska möta de arbetslag som inte har kommit så långt i sitt reflekterande. Detta skulle också kunna påverka hur ofta ett arbetslag behöver få besök.

- *Arbetet leder till att kommungemensamma mål kan tas fram för kvalitet i förskolan.*

Genom Ecers-arbetet har det blivit tydligt att vi behöver rikta mer uppmärksamhet kring frågor som rör småbarnsavdelningarna. Behovet kvarstår sedan föregående år. De upplevs generellt som ensamma på sina förskolor. De upplever att mycket av den kompetensutveckling som ges aldrig riktas till dem och de har generellt haft det svårare att se hur lärandeuppdraget och omsorgsuppdraget hänger samman och det finns behov av att utmana i att se lärandet i

---

⁷⁵ Sheridan, Samuelsson och Johansson (red) Barns tidiga lärande, Göteborgs universitet, 2009

omsorgssituationerna. Det är också viktigt att lyfta de goda exemplen i arbetet med dessa åldrar och skapa möjligheter till utbyten mellan småbarnsavdelningar i Borås Stad.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Hur utvecklar vi barnens lek utifrån miljö, vårt förhållningssätt och barns lekförmåga?

På vilket sätt arbetar vi med högläsningen? Vilka möjligheter ger vi barnen att följa upp det lästa?

Hur organiserar vi arbetet så att barnet kan få möjlighet att utveckla såväl modersmålet som svenska? Har barnet möjligheter att leka med andra barn med samma modersmål? Hur tydliggör vi för föräldrar om modersmålets betydelse för barns lärande? Hur bekräftar vi barns modersmål? När och hur kommer modersmålet in i den ordinarie verksamheten? Hur skulle vi kunna utveckla de tillfällen som ges att utveckla både modersmål och svenska? Hur planerar vi för arbetet med modersmålsstödet? På vilket sätt tar vi upp frågan om modersmål med föräldrarna? Hur arbetar vi vidare utifrån det Ecers-besök som gjorts?

Förskolechefen

Vilka konsekvenser får skrivningen om förskollärares ansvar för undervisningen på min förskola? Hur ska vi fördela planeringstiden utifrån ansvaret för undervisningen? På vilket sätt behöver högläsningen utvecklas på avdelningarna? Hur definierar vi modersmålsstöd på vår förskola? Hur utvecklar vi IKT i undervisningen? Hur arbetar vi vidare utifrån det Ecers-besök som gjorts?

Huvudmannen

Vilken kvalitet håller högläsningen i förskolorna? Hur ska vi se på ett centralt stöd för att tillgodose barns behov av modersmålsstöd i förskolan? Hur säkerställer vi att barn i förskolan möter pedagoger med kunskap i IKT som motsvarar de krav läroplanen ställer? Hur skapas likvärdighet när det gäller IKT i förskolan? Hur tydliggör vi rollfördelningen mellan förskolechefer och Ecers-pedagoger? Hur ska vi se på rekrytering av Ecers-pedagoger på längre sikt? Hur kan vi skapa nätverk för småbarnsavdelningar?

Matematik

Arbetslaget

Hur identifierar vi de matematikkunskaper som barnen ska ges möjlighet att utveckla?

Vilken miljö krävs för att den undervisningen ska kunna äga rum?

Hur skapar vi en miljö som inbjuder till att utforska matematik?

Vad innebär det att föra och följa matematiska resonemang? Hur kan vi utveckla barns möjlighet och tid att föra och följa matematiska resonemang?

Förskolechef

Hur kan vi utveckla kunskap om att stimulera barns matematik? Hur behöver detta lyftas i arbetet med plattformen med avseende på övergångar, miljö och synliggörande av lärandet?

Huvudmannen

Vilket stöd behöver ges till enheterna för att plattformen för matematik ska bli det verktyg för matematikutveckling som var avsett?

Övergångar förskola – förskoleklass – grundskola

Förskolechefer och rektorer har skattat sina rutiner för övergång från förskolan till förskoleklass/fritidshemmet, från förskoleklass till årskurs 1, mellan år 3 och år 4 samt mellan år 6 och år 7.

Självskattning om övergång till förskoleklass

1. Det finns en plan för övergångar som bland annat beskriver olika aktiviteter som syftar till att skapa trygghet för barnet.

2. Det finns fungerande rutiner för att beskriva för förskoleklassen var barnet befinner sig i sin kunskapsutveckling. Planering görs för barn i behov av särskilt stöd.
3. Planering av kommande organisation, resurser och undervisning tar sin utgångspunkt i det som framkommit vid återkopplingen från skolan i samband med övergången.

Stadsdel	1	På väg mot 2	2	På väg mot 3	3
Norr ⁷⁶				18 förskolor	9 förskolor
Väster ⁷⁷		7 förskolor	9 förskolor	13 förskolor	
Öster ⁷⁸			19 förskolor	5 förskolor	1 förskola
Kommungemensam förskola				1 förskola	
Borås Stad	0 förskolor	7 förskolor	28 förskolor	37 förskolor	10 förskolor

Självskattning om övergång till förskoleklass, förskoleklass-åk 1, åk 3-4 och åk 6-7

1. Det finns en plan för övergångar som bland annat beskriver olika aktiviteter som syftar till att skapa trygghet för barnet/eleven.
2. Det finns fungerande rutiner för att fånga upp var barnet/eleven befinner sig i sin kunskapsutveckling. Planering görs för elever med behov av särskilt stöd.
3. Planering av organisation, resurser och undervisning i mottagande klass tar sin utgångspunkt i det som framkommit i samtal och dokumentation i samband med övergången. Återkoppling ges till avlämnande verksamhet/klass.

Stadsdel	1	På väg mot 2	2	På väg mot 3	3
Norr ⁷⁹			4 skolor	3 skolor	
Väster ⁸⁰				11 skolor	2 skolor
Öster			4 skolor	9 skolor	1 skolor
Kommungemensam					1 enhet
Borås Stad	0 skolor	0 skolor	8 skolor	23 skolor	3 skolor

Endast rektorer i stadsdel Norr har kommenterat och de lyfter att planering görs men att det saknas resurser för att ge elever det stöd de behöver. Några menar att man har rutiner men inte skriftliga planer för övergångar. Andra framhåller att kommunikationen inför gruppindelning och nya klasser behöver bli tydligare då det händer att pedagogernas arbete med gruppindelningen förbises och viktig information ej når fram. Någon lyfter att återkoppling kring elever med särskilda behov bör ske mellan specialpedagogerna på skolorna.

Analys

Förskola – förskoleklass

Förskolechefer bedömer att det finns fungerande rutiner för att beskriva för förskoleklassen var barnet befinner sig i sin kunskapsutveckling och att planering görs för barn i behov av särskilt stöd på 91 procent av enheterna. Dock är det bara på 12 procent av förskolorna som planering av kommande organisation, resurser och undervisning tar sin utgångspunkt i det som framkommit vid återkopplingen från skolan i samband med övergången. 9 procent av förskolorna i Väster bedöms inte ha fungerande rutiner för övergång till förskoleklassen och i sina kommentarer påpekar två förskolechefer att samarbetet med mottagande skola behöver förbättras. Andra

⁷⁶ Lilla Safiren saknas i underlaget

⁷⁷ Elfsborgsgården, Parkgården, Tullagården, Virvelvinden, Hestra Midgårds förskola och Ekegården saknas i underlaget

⁷⁸ Tåmarksgården har inte barn i den åldern och ingår inte i underlaget.

⁷⁹ Engelbrekt, Asklanda, Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

⁸⁰ Daltorp F-6, Kristineberg, Särila 7-9 och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

signaler är att de fungerande rutinerna mest handlar om trygghetsaspekter och särskilt stöd, medan dialogen som rör hur man undervisar i förskola och förskoleklass behöver utvecklas.

I underlag till KR 2013 lyfte flera chefer att de önskade en stadsdelsgemensam fastlagd plan för övergångar. Att så många anger att det nu finns fungerande rutiner kan tolkas som att de har gjort något åt bristerna även om det finns mer att utveckla. I Läroplan för förskolan - Lpfö 98:10 och i Läroplan för grundskolan - Lgr 11, beskrivs att både förskolechef och rektor har ett särskilt ansvar för att samarbetsformer utvecklas mellan förskoleklassen, skolan och fritidshemmet samt att samverkan kommer till stånd mellan förskola och skola⁸¹. Det framgår av förskolechefernas och rektorernas svar att planer för övergångar finns på de flesta skolor. SPKC tog under 2013 fram ett kommungemensamt dokument⁸² och en blankett för att kvalitetssäkra och underlätta övergångar för barn och elever i behov av särskilt stöd. Vi behöver ha goda rutiner för övergångar för alla elever. Skollagens⁸³ skrivning att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande för att utvecklas så långt som möjligt ställer krav på att skolan har en plan för att övergångarna fungerar även för de barn och elever som inte är i behov av särskilt stöd.

Det är tydligt utifrån rektorernas skattningar och kommentarer att arbetet med övergångar har fått en bättre styrning jämfört med förra året. Det är rektors ansvar att det finns en fungerande organisation för samverkan mellan lärare och det ska framhållas att flera rektorer har ett välplanerat och dynamiskt arbete med alla övergångar. Även i år lyfter några förskolechefer och rektorer behovet av en tydligare stadsdelsgemensam struktur för övergångar inom hela stadsdelen. Enhetlighet skulle underlätta utbytet mellan förskolor och skolor samt tydliggöra elevhälsans roll och medverkan. En tydlig plan ger förskolechef/ rektor bättre möjligheter att leda och följa upp de processer som krävs för att skapa förutsättningar för att alla elever ska nå sin fulla potential. Den mottagande skolan ska kunna möta eleven där den befinner sig för att ta vara på och utveckla eleven på rätt nivå. Detta beskrivs i Borås Stads plattformar för matematik och språkutveckling. Vi behöver vidga begreppet övergång och tänka på kunskapsutveckling likväl som trygghet och trivsel.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Vad behöver ingå i en fungerande plan? Vilken samverkan sker i vardagsarbetet? Hur tar vi emot de elever som har behov av stöd? Återkoppling? Hur vet vi att planen följs/fungerar?

Förskolechef/Rektor

Har vi en plan som innehåller rätt saker? Känner avlämnande/ mottagande enheter till planen?

Hur tar vi emot de elever som har behov av stöd? Hur utvecklar vi organisationen kring övergångar? Hur utvecklar vi kontakten mellan avlämnande och mottagande enheter? Är övergången bara överföring av information?

Huvudmannen

Hur kan ansvaret för övergång mellan skolformer tydliggöras? Hur skulle en stadsdels- eller kommungemensam plan för övergångar kunna se ut?

⁸¹ Lgr 11, s19; Lpfö98:10 s16

⁸² Borås Stad *Kvalitetssäkra och underlätta övergångar för barn och elever i behov av särskilt stöd*

⁸³ Skollagen 3 kap. 3§

Grundskola

Pedagogiskt ledarskap

Skolinspektionen⁸⁴ definierar pedagogiskt ledarskap som ”allt som handlar om att tolka målen samt beskriva aktiviteter för en god måluppfyllelse i relation till de nationella målen i skolan och för att förbättra skolans resultat så att varje elev når så långt som möjligt i sitt lärande och sin utveckling. Det betyder att rektor måste ha kunskap om och kompetens för att tolka uppdraget, omsätta det i undervisning, leda och styra lärprocesser, samt skapa förståelse hos medarbetarna för samband mellan insats och resultat”.

Skolverket har utarbetat allmänna råd med kommentarer kring hur förändringar i skollag och läroplan ska hanteras i den pedagogiska praktiken. De allmänna råden om planering och genomförande av undervisning behandlar fem centrala områden: *planering, genomförande, kunskapsbedömning, uppföljning* och *dokumentation*. Fokus i detta avsnitt tar upp hur rektor upplever att hon/han verkar för att utbildningen utvecklas. I tabellen har rektor tagit ställning till hur arbetet på den egna skolan bedrivs enligt de riktlinjer som finns för den pedagogiska praktiken.

Planering

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektor organiserar verksamheten så att lärarna ges förutsättningar att planera undervisningen				
Norr ⁸⁵		2 skolor	5 skolor	1 skola
Väster ⁸⁶			9 skolor	4 skolor
Öster			14 skolor	
Kommungemensam skolverksamhet			1 enhet	2 enheter
Borås Stad		2 skolor	28 skolor 1 enhet	5 skolor 2 enheter
Rektor utvecklar former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare				
Norr ⁸⁷			7 skolor	1 skola
Väster ⁸⁸			12 skolor	1 skola
Öster		1 skola	13 skolor	
Kommungemensam skolverksamhet		2 enheter	1 enhet	
Borås Stad		1 skola 2 enheter	32 skolor 1 enhet	2 skolor
Rektor skapar rutiner som säkerställer att eleverna ges möjlighet att delta i såväl planeringen som i utvärderingen av undervisningens innehåll, arbetsformer och arbetssätt och att elevernas inflytande ökar med stigande ålder och mognad				
Norr ⁸⁹	1 skola	1 skola	5 skolor	1 skola
Väster ⁹⁰		1 skola	10 skolor	2 skolor
Öster	1 skola	13 skolor		
Kommungemensam skolverksamhet			2 enheter	1 enhet
Borås Stad	2 skolor	15 skolor	15 skolor 2 enheter	3 skolor 1 enhet
Rektor ser till att eleverna får undervisning i de ämnen där det finns nationella prov under de årskurser då proven genomförs				

⁸⁴ Skolinspektionen: Rapport 2012:1 Rektors ledarskap

⁸⁵ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

⁸⁶ Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

⁸⁷ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

⁸⁸ Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

⁸⁹ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

⁹⁰ Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

Norr ⁹¹			1 skola	7 skolor
Väster ⁹²			4 skolor	9 skolor
Öster			1 skola	13 skolor
Kommungemensam skolverksamhet ⁹³			1 enhet	2 enheter
Borås Stad			6 skolor 1 enhet	26 skolor 2 enheter

På de allra flesta skolor i Borås menar rektorer att de i hög eller mycket hög grad organiserar verksamheten så att lärarna ges förutsättningar att planera undervisningen och endast två skolor anger att detta fungerar i liten grad. Samma trend gäller för hur rektor utvecklar former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare. Störst spridning mellan skolor och stadsdelar handlar om elevers möjlighet att delta i planering och utvärdering av undervisningen. Frågeställningen handlar också om elevers inflytande med stigande ålder och mognad. Drygt 40 procent av skolorna menar att detta fungerar i liten grad eller inte alls. Detta blir särskilt tydligt i Öster där ingen skola bedömer att detta fungerar i hög eller mycket hög grad.

Genomförande

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektor organiserar verksamheten så att lärarna ges förutsättningar att följa upp undervisningen och vid behov anpassa planeringen till nya förutsättningar				
Norr ⁹⁴		4 skolor	4 skolor	
Väster ⁹⁵			11 skolor	2 skolor
Öster	1 skola		12 skolor	1 skola
Kommungemensam skolverksamhet				3 enheter
Borås Stad	1 skola	4 skolor	27 skolor	3 skolor 3 enheter

I övervägande delen av skolorna organiserar rektor verksamheten så att lärare ges förutsättningar att följa upp undervisningen och anpassa planeringen till nya förutsättningar. Spridningen är störst inom stadsdelen Öster.

Kunskapsbedömning och betygssättning

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektor stödjer lärarna i deras arbete med att bedöma elevernas kunskaper genom att tillsammans med dem utveckla gemensamma rutiner och former för att utvärdera elevernas kunskaper				
Norr ⁹⁶			8 skolor	
Väster ⁹⁷			12 skolor	1 skola
Öster	1 skola		12 skolor	1 skola
Kommungemensam skolverksamhet			3 enheter	
Borås Stad	1 skola		32 enheter 3 enheter	2 skolor

⁹¹ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

⁹² Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

⁹³ Särskolan har inga nationella prov.

⁹⁴ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

⁹⁵ Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

⁹⁶ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

⁹⁷ Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

8. Rektor bortser vid beslut ifrån enstaka delar av kunskapskraven för en elev och försäkras sig om att eleven ges så goda förutsättningar som möjligt för sina kunskaper i dessa delar.				
Norr ⁹⁸			7 skolor	1 skola
Väster ⁹⁹			13 skolor	
Öster		2 skolor	12 skolor	
Kommungemensam skolverksamhet ¹⁰⁰			1 enhet	
Borås Stad		2 skolor	32 skolor 1 enhet	1 skola

De allra flesta skolor i Borås Stad tycker att det fungerar i hög grad eller i mycket hög grad med gemensamma rutiner och former för stöd till lärare i arbetet att utvärdera elevernas kunskaper.

Uppföljning

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektor följer upp tillsammans med lärarna systematiskt och kontinuerligt hur undervisningen planeras och genomförs och analyserar hur det påverkar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen samt använder slutsatserna som utgångspunkt för det systematiska kvalitetsarbetet				
Norr ¹⁰¹	1 skola	5 skolor	3 skolor	
Väster ¹⁰²		3 skolor	10 skolor	
Öster		13 skolor		1 skola
Kommungemensam skolverksamhet			2 enheter	1 enheter
Borås Stad	1 skola	21 skolor	13 skolor 2 enheter	1 skola 1 enhet
Rektor följer upp formerna för utvärdering och bedömning av elevernas kunskaper				
Norr ¹⁰³			7 skolor	1 skola
Väster ¹⁰⁴		2 skolor	8 skolor	1 skola
Öster		13 skolor	1 skola	
Kommungemensam skolverksamhet			2 enheter	1 enhet
Borås Stad		15 skolor	16 skolor 2 enheter	2 skolor 1 enhet
Rektor följer upp och utvärderar de former för rutiner för dokumentation som används så att de är effektiva och ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete				
Norr ¹⁰⁵		2 skolor	5 skolor	1 skola
Väster ¹⁰⁶			12 skolor	1 skola
Öster	1 skola	2 skolor	11 skolor	
Kommungemensam skolverksamhet			3 enheter	
Borås Stad	1 skola	4 skolor	28 skolor 3 enheter	2 skolor

En dryg tredjedel av skolorna har rektorer, enligt självskattning, som bedriver ett fungerande arbete med att systematiskt och kontinuerligt följa upp hur undervisningen planeras och genomförs och som analyserar hur det påverkar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som

⁹⁸ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

⁹⁹ Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

¹⁰⁰ A-resursen och sjukhuskolan har ej frågan i sitt underlag.

¹⁰¹ Varav en skola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad. Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁰² Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

¹⁰³ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁰⁴ Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 1-6 samt 7-9, Sandhultskolan och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

¹⁰⁵ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁰⁶ Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

möjligt och använder slutsatser som utgångspunkt i det systematiska kvalitetsarbetet. Här sticker stadsdelen Öster ut med många skolor som tycker att detta fungerar i liten grad. När det gäller uppföljning av former för utvärdering och bedömning av elevernas kunskaper fungerar det i hög eller mycket hög grad på nästan hälften av skolorna medan övriga skolor, framför allt i Öster, menar att detta fungerar i liten grad. Uppföljning och utvärdering av former för dokumentation utifrån effektivitet och ändamålsenlighet i det systematiska kvalitetsarbetet fungerar på de flesta skolor i hög eller mycket hög grad. Några skolor i stadsdelarna Norr och Öster avviker från detta.

Dokumentation

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektor skapar förutsättningar för och stödjer lärarna i arbetet med att utveckla effektiva rutiner och former för dokumentation				
Norr ¹⁰⁷	1 skola	2 skolor	4 skolor	1 skola
Väster ¹⁰⁸			12 skolor	1 skola
Öster	1 skola	2 skolor	11 skolor	
Kommungemensam skolverksamhet			3 enheter	
Borås Stad	2 skolor	4 skolor	27 skolor 3 enheter	2 skolor

Förutsättningar för och stöd för lärares arbete med att utveckla effektiva rutiner och former för dokumentation fungerar i hög grad på de flesta skolor. Spridningen är relativt stor mellan skolorna. I stadsdelen Väster har samtliga skolor bedömt att detta fungerar i hög eller mycket hög grad.

Analys

Planering

De allra flesta rektorer anger att lärare ges förutsättningar att planera undervisningen och endast två rektorer i stadsdelen Norr menar att detta fungerar i liten grad. Förklaringar till detta är unika för respektive skola, men rektors brist på tid för pedagogiskt ledarskap framträder som en förklaring. Det är en varningsklocka när rektor menar att man inte ger eller kan ge förutsättningar för det som är skolans huvudprocess nämligen undervisningen och planeringen av den. Det kan inte vara acceptabelt i Borås Stad att någon skola menar att lärare inte ges förutsättningar att planera undervisningen. Under läsåret 14/15 har arbetet med handlingsplanen Lust att lära bland annat mynnat ut i en rektorsinstruktion där det pedagogiska ledaruppdraget har tydliggjorts och prioriteringar i rektors uppdrag blir nu möjliga att göra på ett annat sätt än tidigare.

Att utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare är också en förutsättning för utveckling av undervisningen. Timperley¹⁰⁹ menar att det handlar om att gå från professionell utveckling till professionellt lärande och ha eleven som utgångspunkt. Hon lyfter den reflekterande praktikern som en förutsättning för skolutveckling. Det är alltså viktigt att betona att det kollegiala lärandet inte endast handlar om erfarenhetsutbyte utan också innefattar en systematik kring uppföljningen, reflektionen och lärandet bland pedagogerna. Resultaten från Hatties¹¹⁰ forskning visar också att när lärare tillsammans med kolleger analyserar och utvärderar sin undervisning leder det till ett bättre resultat hos eleverna. Detta verkar vara självklart på många skolor och det är viktigt att ha långsiktighet, systematik och fokus i det kollegiala samtalet.

¹⁰⁷ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁰⁸ Daltorpskolan 1-6, Särilaskolan 7-9 och Viskaforsskolan 7-9 saknas i underlaget

¹⁰⁹ Timperley: Det professionella lärandets inneboende kraft, 2013

¹¹⁰ Hattie: Visible Learning (2008)

Denna väg har Borås Stad slagit in på men är något att utveckla vidare både på skolnivå och i Borås Stad. Förstelärarna kan vara en bra resurs för rektorerna i detta arbete.

Den svaga punkten i planeringen av undervisning gäller elevers möjligheter att delta i planering och utvärdering av undervisningens innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Här är spridningen stor mellan skolor. Det är 18 skolor som menar att detta fungerar i hög eller mycket hög grad, vilket är en klar utveckling jämfört med föregående år och det är framför allt i stadsdelen Väster som skolorna bedömer aspekten mer positivt än föregående år. Arbetet med BFL och formativ undervisning är tänkt att leda till att elever ska äga sitt eget lärande och på så sätt få ett allt större inflytande. Genomslaget för det är dock inte tydligt ännu på alla skolor. 89 procent av eleverna i åk 4-6 anser i klimatundersökningen att det stämmer ganska bra eller helt och hållet att lärarna tar hänsyn till elevernas åsikter. Motsvarande påstående får 73 procent i åk 7-9. Frågan handlar inte specifikt om inflytande i undervisningen men ger ändå en indikation på i vilken omfattning elever upplever att lärare lyssnar in deras åsikter i skolarbetet. Tendensen är densamma som tidigare år nämligen att ju äldre eleven är desto mindre upplever de att de har inflytande. Rektors uppgift är att se till att arbetsformerna utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Här behöver rektorer initiera diskussioner på skolorna där lärare får reflektera över hur elevinflytande ser ut i olika årskurser och hur man underlättar för elever att utveckla detta med stigande ålder.

Genomförande

På de flesta skolor fungerar det i hög eller mycket hög grad att rektor organiserar verksamheten så att lärare ges förutsättningar att följa upp undervisningen och vid behov anpassa planeringen till nya förutsättningar. I resultaten ser vi att 5 skolor av 40 avviker från detta. Timperley¹¹¹ lyfter också in ett annat perspektiv genom att säga att lärares uppföljning av sin undervisning inte är något nytt, men att ledare kan stödja sina lärare genom att ge strukturerade möjligheter att reflektera över sin bedömning för att se hur effektiva olika metoder är i praktiken. Hon säger vidare att denna reflektion sker utifrån den kunskap läraren besitter och att man som ledare behöver tillföra expertis för att lärare ska kunna reflektera på nya sätt, vilket krävs för att det ska få effekt på elevresultaten. Detta sker i Borås Stad på olika sätt, bland annat genom lässatsning och matematiklyft där lärare ges möjlighet och även förväntas att se på sin undervisning utifrån tillförd ny kunskap.

Kunskapsbedömning och betygssättning

Aspekten handlar om att utveckla en bedömarpraktik på skolan där varje enskild lärare i dialog med eleven utvecklar kunskap kring hur eleven kan visa sin kunskap. Detta ger läraren en bild över sin egen undervisning och vad som behöver utvecklas. Eleven ska ha möjlighet att på olika sätt kunna visa sina kunskaper och i ett kollegialt sammanhang kan lärare utveckla ändamålsenliga bedömningsformer och rutiner för detta. Utöver former och rutiner för kunskapsbedömning gäller detta även själva bedömningen av elevernas kunskaper, vilken också bör utvecklas i ett kollegialt sammanhang för att skapa likvärdighet. I Bildningsstaden Borås lyfts arbetet med BFL¹¹² som har dessa perspektiv som centrala och det är viktigt att rektor leder ett sådant arbete, vilket också har tydliggjorts i rektorsinstruktionen som gäller från vårterminen 2014. Borås Stad behöver dock fortsätta arbetet med att involvera rektorer i BFL-arbetet. Idag bedrivs arbetet på skolorna med olika intensitet och det är inte ovanligt att det är någon annan än rektor som har huvudansvaret för denna process på skolan. Att bortse från enstaka delar av kunskapskraven för en elev handlar om elever med funktionshinder och ytterst om elever i behov av särskilt stöd. Två skolor i stadsdelen Öster behöver se över detta då rektor bedömer att detta fungerar i liten grad.

Uppföljning

---

¹¹¹ Timperley: Det professionella lärandets inneboende kraft, s 32 (2013)

¹¹² Bedömning för lärande

Skolinspektionen konstaterade i sin inspektion 2013 att rektorerna i majoriteten av kommunens skolor inte tar ansvar för att skolenheternas resultat följs upp och analyseras tillräckligt i ett systematiskt kvalitetsarbete. De sa vidare att rektorerna levererar information till huvudmannen utan att på skolenhetsnivå i tillräckligt hög grad analysera sina egna resultat. I ett avseende tycks rektorerna göra en annan och mer positiv bedömning nu och det handlar om att uppföljning av former för de rutiner för dokumentation är effektiv och är ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete. Här är det framför allt i stadsdelarna Väster och Öster där de flesta skolor gör bedömningen att detta fungerar i hög grad. I Norr är det snarare en större spridning i bedömningen jämfört med föregående år. I stadsdelen Norr menar fler rektorer i år att man följer upp formerna för utvärdering och bedömning av elevernas kunskaper. Samma positiva trend syns inte i Väster och Öster.

Att följa upp och analysera är två centrala aspekter i det systematiska kvalitetsarbetet och något som rektorer i Borås Stad behöver fortsätta att utveckla. Att se att det systematiska kvalitetsarbetet handlar om att följa upp skolans resultat och utvärdera dessa i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven är ett delvis nytt sätt att tänka kring kvalitetsarbete som vi behöver fortsätta att utveckla. När vi pratar om skolans resultat behöver vi också tydliggöra att det handlar om hur väl varje elev lyckas i sitt lärande. Detta behöver alla nivåer ha för ögonen i all slags uppföljning. Timperley¹¹³ lyfter fram en central fråga i sammanhanget som har bäring på skolans ledarskap: ”Vilka kunskaper och färdigheter behöver vi som ledare för att utveckla relevanta kunskaper och färdigheter för elever och lärare?” (s 107). I en studie som refereras i Timperley om effektivt ledarskap är dimensionen att främja och delta i lärares lärande och utveckling den dimension som har klart störst effekt och kan kopplas till elevers resultat. Perspektivet om ledares lärande är något vi behöver utforska mera framöver.

Dokumentation

7 av 40 skolor menar att det fungerar i liten grad eller inte alls att lärare ges förutsättningar och får stöd att utveckla effektiva rutiner och former för dokumentation. Andra skolor har däremot tagit steg framåt och framför allt i stadsdelarna Väster och Öster syns en tydlig skillnad när det gäller detta där merparten av stadsdelarnas skolor skriver att detta fungerar i hög eller mycket hög grad. De allmänna råden¹¹⁴ pekar på att effektiva former för dokumentation stödjer elevens kunskapsutveckling och området är därför viktigt att utveckla vidare både när det gäller förutsättningar och uppföljningen.

Rektors ledarskap

Något som lyser igenom svaren är att de allmänna råden om planering och genomförande av undervisningen inte helt är implementerade av rektorerna, men det finns ändå flera aspekter i de allmänna råden som rektorer bedömer har utvecklats under året, vilket främst syns i elevinflytandet i undervisningen på skolorna i stadsdelen Väster. Även när det gäller aspekter av uppföljning utmärker sig stadsdelen Väster genom att göra en mer positiv bedömning av sin kvalitet jämfört med förra året. Området som handlar om stöd till lärare i deras arbete med bedömning av elevers kunskaper får en mer positiv bedömning sammantaget i alla stadsdelar jämfört med förra året. Dokumentation är också ett område där både stadsdelen Väster och Öster menar att fungerar bättre sammantaget i respektive skolor jämfört med föregående år. Generellt kan man dra slutsatsen att sett över alla aspekter är bedömningen mer positiv i stadsdelen Väster. Förklaringar till detta går inte att se i underlagen, men det kan vara troligt att det fokus på rektors förutsättningar som varit i framtagandet av handlingsplanen Lust att lära har bidragit till att tydliggöra rektors ansvar för det pedagogiska ledarskapet. Samma mönster går inte

---

¹¹³ Helen Timperley: Det professionella lärandets inneboende kraft (2013)

¹¹⁴ Allmänna råden för planering och genomförande av undervisningen (2011)

att se i den bedömning som skolorna i stadsdelen Norr gör där flera rektorer i underlaget istället lyfter fram brister i förutsättningarna för sitt pedagogiska ledarskap.

Det finns fortfarande mycket att utveckla inom området. De allmänna råden ger god vägledning till både innehåll och form. Borås Stad behöver också fortsätta att utveckla det kollegiala lärandet bland rektorer så att de kan få stöd i sitt pedagogiska ledarskap. Frågan om förutsättningar borde vara löst i och med det som beslutats i handlingsplan Lust att lära.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Hur utvecklar vi elevinflytandet i undervisningen?

Rektor

Hur skapar vi samverkan mellan lärare, ämnen och årskurser på skolan? På vilket sätt kan förstelärarna bidra till det kollegiala lärandet? Hur ser långsiktigheten och systematiken ut när det gäller det kollegiala samtalet på skolan? Vilket fokus har de kollegiala samtalen på skolan? Hur utvecklar vi elevinflytandet i undervisningen med stigande ålder? Vilka uppföljningar gör vi på skolan och hur analyserar vi dessa? Vilka rutiner för dokumentation är effektiva och ändamålsenliga?

Huvudmannen

Hur kan det kollegiala lärandet utvecklas så att rektor får stöd i att verka som pedagogisk ledare?

Matematik

Matematik utvecklingsområde i Bildningsstaden Borås

Sedan flera år har ett särskilt fokus riktats mot matematikundervisningen med utgångspunkt från elevernas bristande matematikkunskaper som visat sig i vikande resultat i internationella jämförelser. Borås Stads matematiksatsning för grundskolan har pågått sedan 2009 och efter att i inledningen inriktats mot åk 1-6 har arbetet sedan läsåret 2012/13 i första hand vänt sig till samtliga lärare som undervisar i matematik åk 7-9¹¹⁵. Läsåret 2013/14 har insatserna intensifierats genom vårt deltagande i Matematiklyftet - Skolverkets satsning på att höja den ämnesdidaktiska kompetensen hos alla undervisande lärare i matematik åk 1-9. Det startade 2013 och kommer att finansieras med statsbidrag fram till 2016. Samtliga undervisande lärare i matematik kommer att delta under perioden och under det gångna läsåret har 114 lärare på 13 av Borås Stads grundskolor deltagit i satsningen. Två utvecklingspedagoger på 50 procent vardera har under läsåret 2013-2014 arbetat med matematikutveckling i Borås Stad. De har drivit samordningen av matematiklyftet för Borås Stad, handlett grupper, arbetat med de 7-9-skolor som inte gått in i matematiklyftet samt givit support i arbetet med Mattesmart och Diamant. Därutöver har de arbetat med uppföljning, återkoppling och analyser av Diamantdiagnoser, NP, betyg och bedömningsinstrument.

SKL:s Matematiksatsning PISA 2015

Sedan januari 2012 deltar Borås Stad i SKL:s¹¹⁶ matematiksatsning PISA 2015. Det innebär fortsatt fokus på matematikutvecklingen i kommunen med särskild uppmärksamhet mot hur vi kan styra och leda arbetet för att förbättra alla elevers matematikkunskaper. Målet är att andelen elever i lägsta nivån i matematik ska halveras till 2015, samtidigt som andelen som når de högsta betygen ska öka. Alla stadsdelsnämnder har i sin budget tagit beslut om resultatmål för nationella prov i åk 9.

¹¹⁵ Bodaskolan 7-9 har inte deltagit då de saknat utrymme för matematikarbetet på grund av Skolverkets särskilda satsning på skolan.

¹¹⁶ Sveriges kommuner och landsting

En viktig utgångspunkt för SKL:s Matematiksatsning har varit att analysera vad som gjort att tidigare projekt inte fått önskat genomslag i verksamheten; skolledning, politisk ledning och förvaltningsledning har inte varit tillräckligt involverade i arbetet. Med Matematiksatsningen vill SKL därför sätta fokus på vikten av att ta ett gemensamt ansvar för att förbättra resultaten i matematik. God styrning och ledning är centralt för att skapa förutsättningar och långsiktighet i ett utvecklingsarbete. SKL:s fokus i Matematiksatsning PISA 2015 blev därför att stödja huvudmännen att utveckla sin egen styrning och ledning. På nätverksträffar har fokus varit på

- Fungerande rutiner för att fånga upp elever i behov av stöd
- Höga förväntningar på alla elever och övriga
- Lärarkompetens och lärarsamarbete
- Fungerande rutiner för systematisk uppföljning och återkoppling, tydlig uppdrags- och rollfördelning.

SKL:s satsning och Matematiklyftet bygger båda på ett kollegialt lärande; Skolverket erbjuder kompetensutveckling för lärarna medan SKL inriktar sig på att förbättra hela styrkedjan, med den politiska ledningen, förvaltningsledningen, rektorer och lärare.

Matematiksatsningen innebär ett åtagande för kommunerna. I alla kommuner som valt att vara med har den högsta politiska nivån och den högsta förvaltningsnivån skrivit under en avsiktsförklaring. I denna åtar man sig att delta enligt en överenskommelse med såväl SKL som med övriga kommuner. I ansvarsförklaringen tar politikerna ansvar för att förbättra resultaten i matematik och för att involvera övriga nivåer i arbetet. Borås stad har alltså förbundit sig att utveckla och förbättra styrning och ledning samt att vid varje nätverksmöte delta med representanter för samtliga fyra nivåer: politiker, förvaltningsledning, rektor och lärare. Varje kommun ställer upp operativa mål för bättre resultat i matematik.”¹¹⁷

Operativa mål

Borås Stad formulerade operativa mål 2012 med utgångspunkt i SKL-målen för att höja resultaten i matematik:

Nationella prov åk 6 och 9:

1. Halvera andelen elever som ej når provbetyget E på NP
2. Öka andelen som når provbetyget C med 10 procentenheter
3. Öka andelen som når provbetyget A med 10 procentenheter

Mål om undervisning och samverkan:

1. Alla elever får matematikundervisning av behöriga matematiklärare
2. Andelen skolor där man har välfungerande former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare ökar.
3. Andelen skolor där man har välfungerande former för elevers delaktighet i planering, och utvärdering av undervisning ökar
4. Andelen elever som uttrycker att matematikundervisningen hjälper dem nå målen ökar.

Mål om verktyg och uppföljning:

1. Alla lärare följer progressionen i Mattesmart
2. Strategiska Diamantdiagnoser för år 1-6 följs upp centralt och visar att eleverna behärskar grundläggande aritmetik.¹¹⁸

Styrgruppen beslöt december 2012 att skrivningen om operativa mål för NP-resultaten skulle skrivas in i stadsdelsnämndernas budgettexter. I målen fanns inga procentsatser angivna. OC beslutade i arbetsgruppen att kommunicera vilka följder detta får för respektive skola¹¹⁹.

¹¹⁷ SKL Öppna jämförelser Grundskola 2014

¹¹⁸ Ambition som ännu inte kommit till stånd..

¹¹⁹ Protokoll Arbetsgruppen §13, 20121214

Hur följer förskoleklassen upp förskolans arbete med matematik?

Borås Stads plattform för matematik i förskolan och förskoleklassen beskriver arbetet med övergångar från förskola till förskoleklass. Stadsdel Norr har tagit fram en övergångsplan som beskriver vad som ska göras i samband med övergång och vem som ansvarar vid övergång från förskolan till förskoleklassen och till fritidshemmet. I stadsdel norr har 5 rektorer nämnt matematikplattformen som central för arbetet med överlämningar. Motsvarande siffra för stadsdel Öster är 12 vilket kan ses som en indikator på att plattformen är ett aktivt dokument i förskola/förskoleklass. En skola i Öster har ingen överlämning av matematikkunskaper alls. Det är ingen av rektorerna i stadsdel Väster som nämner Matematikplattformen i sammanhanget och det är också i Väster som flest rektorer påpekar brister i arbetet med övergångar. 15 rektorer jämt fördelade över staden framhåller överlämning med samtal och eller besök. En skola i Norr och en skola i Väster arbetar med tester och analys av resultat. Bara en skola i Borås Stad lyfter portfolio i sammanhanget.

Matematiklyftet

Matematiklyftet är en statlig satsning på att höja den ämnesdidaktiska kompetensen hos alla undervisande lärare i matematik. Det startade 2013 och kommer att finansieras med statsbidrag fram till 2016. Under det gångna läsåret har 114 lärare på 13 av Borås Stads grundskolor¹²⁰ deltagit i satsningen. Det innebär att grupper av lärare samlats med ledning av handledare 1-2 timmar varje vecka och däremellan provat innehållet i sin egen undervisning. Allt material är tillgängligt digitalt på Skolverket och är åtkomligt för alla, även för dem som inte deltar. Av dem som deltagit i matematiklyftet framgår att det har fungerat väldigt bra. På frågan om lärarna tillgodogör sig den kompetensutveckling som matematiklyftet ger svarar 70 procent av rektorerna att det fungerar i mycket hög grad. Det har inneburit ett lyft säger man, både för matematikundervisningen och för det kollegiala lärandet på enheten.

Lärarna tillgodogör sig den kompetensutveckling som matematiklyftet ger					
Stadsdel	Har ej deltagit	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Norr ¹²¹	5 skolor				3 skolor
Väster ¹²²	9 skolor			2 skolor	3 skolor
Öster	12 skolor			1 skola	1 skola
Kommungemensamma verksamheter				2 enheter	
Borås Stad	26 skolor	0 skolor	0 skolor	3 skolor 2 enheter	7 skolor

Uppföljning och planering

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
På skolan finns gemensamma pedagogiska diskussioner kring olika metoder i matematikundervisningen. Dessa diskussioner leder till en varierad undervisning.				
Norr ¹²³	1 skola	4 skolor	1 skola	2 skolor
Väster ¹²⁴		2 skolor	8 skolor	3 skolor
Öster		9 skolor	5 skolor	
Kommungemensamma			3 enheter	

¹²⁰ Kinnarumma, Svaneholm, Viskafors 1-6, Daltorp 1-6, Engelbrekt 7-9, Ekaräng, Fristad, Svedje, Kristineberg, Sparsör, Dalsjö, Särila 7-9 samt kommungemensamma enheterna Sjukhusskolan och Kommunikation.

¹²¹ Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

¹²² Daltorp F-6, Särila 7-9 och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

¹²³ Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

¹²⁴ Daltorp F-6, Särila 7-9, Sandhultskolan och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

verksamheter				
Borås Stad	1 skola	15 skolor	14 skolor	5 skolor
Kursplanen är utgångspunkt för lärarnas planering av undervisningen i matematik				
Norr ¹²⁵		2 skolor	4 skolor	2 skolor
Väster ¹²⁶			10 skolor	2 skolor
Öster		2 skolor	9 skolor	3 skolor
Kommungemensamma verksamheter				3 enheter
Borås Stad	0 skolor	4 skolor	23 skolor	7 skolor
Lärarna har höga förväntningar på sina elever				
Norr ¹²⁷			1 skola	7 skolor
Väster ¹²⁸			3 skolor	10 skolor
Öster			6 skolor	8 skolor
Kommungemensamma verksamheter				3 enheter
Borås Stad	0 skolor	0 skolor	10 skolor	25 skolor
Varje elev följs upp och resultaten analyseras gemensamt och regelbundet. Analysen leder till förändringar i t ex undervisning, resursfördelning och organisation om så behövs				
Norr ¹²⁹		6 skolor	2 skolor	
Väster ¹³⁰		3 skolor	6 skolor	4 skolor
Öster		2 skolor	10 skolor	2 skolor
Kommungemensamma verksamheter		1 enhet	2 enheter	
Borås Stad	0 skolor	11 skolor	18 skolor	6 skolor

När det gäller i vilken utsträckning det på skolan finns gemensamma pedagogiska diskussioner kring olika metoder i matematikundervisningen där dessa diskussioner leder till en varierad undervisning så syns en klar förbättring jämfört med föregående år. På 46 procent av skolorna har de gemensamma diskussionerna, om de genomförs, ännu inte givit avtryck på matematikundervisningen. I väster en majoritet där det bedöms fungera i hög grad eller mycket hög grad vilket är en tydlig förbättring mot förra läsåret. En klar majoritet, 71 procent av rektorerna har gjort bedömningen att det fungerar i mycket hög grad med lärarnas höga förväntningar på eleverna i matematik.

Finns tid avsatt där rektor lyfter planering, genomförande och uppföljning av undervisning i matematikämnet?		
Stadsdel	Ja	Nej
Norr ¹³¹	4 skolor	4 skolor
Väster ¹³²	13 skolor	
Öster	7 skolor	7 skolor
Kommungemensamma skolenheter ¹³³	3 enheter	
Borås Stad	24 skolor	11 skolor

Av grundskolans rektorer uppger 31 procent att de inte avsätter tid där rektor lyfter planering, genomförande och uppföljning av undervisning i matematikämnet. I stadsdel Väster avsätter samtliga rektorer tid. I sina kommentarer lyfter rektorerna vars personal deltagit i matematiklyftet

¹²⁵ Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

¹²⁶ Daltorp F-6, Byttorp, Särila 7-9, Sandhultskolan och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

¹²⁷ Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

¹²⁸ Daltorp F-6, Särila 7-9, Sandhultskolan och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

¹²⁹ Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

¹³⁰ Daltorp F-6, Särila 7-9, Sandhultskolan och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

¹³¹ Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

¹³² Daltorp F-6, Särila 7-9, Sandhultskolan och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

¹³³ Kommungemensamma verksamheter avser Sjukhuskolan, A-resursen och Kommunikation

att det har varit en god hjälp under det gångna året. De menar att det har inneburit att rektors möjligheter att påverka planering, genomförande och uppföljning har ökat. Ämneskonferenser i matematik genomförs på några skolor, hos en del utöver matematiklyftet och man genomför resultatanalyser på skolnivå utifrån Diamant. På en skola har rektor givit försteläraren uppdraget att analysera matematikkunskaperna för samtliga elever för att kunna utveckla undervisningen. Det finns problem med att se till att konferenser får det innehåll de ska ha. Någon rektor rapporterar att det saknats under läsåret men att man haft det tidigare men det framgår inte vad som ligger bakom att det inte har fungerat det sista året. I stadsdel Öster driver man i Dalsjöfors sedan flera år ett arbete med ett mattetest som eleverna gör på Dalsjöskolan i åk 7 och som bearbetas på olika sätt på de avlämnande skolorna i avsikt att utveckla matematikundervisningen. I Väster uppger en rektor att man har bra struktur för att upptäcka, utreda och sätta in insatser men att metoder kan utvecklas och förfinas.

Mattesmart och Diamantdiagnoser

Plattform för matematik - Mattesmart

Borås Stad tog 2011 fram en plattform för matematik i samarbete med Wiggo Kilborn.¹³⁴ Där beskrivs progressionen i matematikundervisningen för respektive årskurs i relation till kursplanen i matematik i Lgr 11. Plattformen som digitaliserades 2012 kallas Mattesmart planering och omfattar hela kursplanens innehåll F-9. Till materialet är webbaserade moduler med färdighetsträning kopplade. För åk F-6 har utvecklingsarbetet i matematik läsåret 2013/14 bland annat inneburit att stödja enheternas eget arbete med Diamantdiagnoser samt introduktionen av den webbaserade versionen av Borås Stads plattform för matematik Mattesmart planering samt Mattesmart Aritmetik

Mattesmart (olika moduler) används på följande sätt				
Stadsdel	Används inte alls	Vid planering	Som färdighetsträning	Som avstämning
Norr ¹³⁵	4 skolor	3 skolor	6 skolor	4 skolor
Väster ¹³⁶	1 skola	8 skolor	10 skolor	3 skolor
Öster	9 skolor	3 skolor	6 skolor	5 skolor
Kommungemensamma verksamheter				
Borås Stad	14 skolor	14 skolor	22 skolor	12 skolor

40 procent av de skolor som svarat uppger att de inte använder Mattesmart alls. Lika stor andel använder verktyget vid planering. Störst användning-63 procent, får Mattesmart vid färdighetsträning.

Mattesmart Planering används på följande sätt			
Stadsdel	Används inte alls	Vid planering	Som avstämning
Norr ¹³⁷	5 skolor	3 skolor	2 skolor
Väster ¹³⁸	1 skola	5 skolor	7 skolor
Öster	10 skolor	2 skolor	4 skolor
Kommungemensamma verksamheter		1 enhet	
Borås Stad	16 skolor	10 skolor	13 skolor

¹³⁴ Wiggo Kilborn, lektor i matematik med mångårig erfarenhet av lärarutbildning och skolforskning

¹³⁵ Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

¹³⁶ Daltorp F-6, Särila 7-9, Sandhultskolan och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

¹³⁷ Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

¹³⁸ Daltorp F-6, Daltorp 7-9, Särila 7-9, Sandhultskolan och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

47 procent av de skolor som svarat ¹³⁹ uppger att de inte använder Mattesmart Planering alls. 29 procent använder verktyget vid planering. Rektorerna lyfter i sina kommentarer att det varierar mellan lärare i vilken utsträckning arbetet har kunnat komma igång, ofta beroende av ovana vid, och krångel med, hantering och tillgång på datorer. Några skolor uppmuntrar eleverna att arbeta med Mattesmart hemma.

Diamantdiagnoser

Skolverkets Diamant är ett diagnosticeringsmaterial för matematik i årskurs F-9 som utarbetats av Madeleine Löwing¹⁴⁰. Materialet ger läraren möjlighet att identifiera just de matematiska kunskaper och färdigheter hos eleverna som krävs för att eleverna ska kunna utveckla sin matematiska kompetens. I Mattesmart kan eleverna göra vissa centrala nyckeldiagnoser ur Diamant digitalt.

Diamantdiagnoser används på följande sätt				
Stadsdel	Används inte alls	Vid planering	Som färdighetsträning	Som avstämning
Norr ¹⁴¹	1 skola	8 skolor	7 skolor	7 skolor
Väster ¹⁴²	1 skola	4 skolor	9 skolor	2 skolor
Öster	2 skolor	13 skolor	12 skolor	9 skolor
Kommungemensamma verksamheter		1 enhet		
Borås Stad	4 skolor	25 skolor	28 skolor	18 skolor

Av de 32 skolor som har svarat uppger 12 procent att de inte alls använder materialet. 78 procent av rektorerna uppger att det används vid planering, 88 procent som färdighetsträning, 56 procent som avstämning. Det är vanligare att Diamantdiagnoser används i åk 1-3 än i åk 4-6.

Handlingsplan för kvalitetssäkring av elevers matematikutveckling åk F-9

Utvecklingsenheten har tillsammans med SPKC och specialpedagoger från alla tre stadsdelar tagit fram en plan med rutiner för att synliggöra och främja elevers matematikutveckling samt förebygga, upptäcka och åtgärda eventuella matematiksvårigheter. Planen beskriver hur arbetet med gemensamma tester ur Förstå och använda tal ¹⁴³ ska användas i Borås Stad och hur det formativa arbetet kring Skolverkets Diamantdiagnoser kan bedrivas för att synliggöra alla elevers matematikutveckling och därigenom förebygga, upptäcka och åtgärda bristfälliga kunskaper i matematik. Vidare innehåller handlingsplanen en översiktlig beskrivning av materialet med tester och diagnoser som utgår ifrån Förstå och använda tal, samt en guide till lämpliga Diamantdiagnoser. Screeningen ska användas formativt och strävan är att planen ska motivera skolorna att ta vara på de goda resurser som Mattesmart Planering och Skolverkets Diamantdiagnoser är.

Läraren har ett ansvar att, utöver de nationella proven - ämnesproven i matematik i åk 3, 6 och 9, kontinuerligt kartlägga och bedöma elevens matematiska förmågor och kunskaper under hela grundskoletiden. Genom att använda tester för en hel klass kan man kartlägga samtliga elever i klassen och samtidigt uppmärksamma de elever som ligger i riskzonen för att utveckla svårigheter. Skolverkets Diamantdiagnoser ska användas kontinuerligt för att arbeta formativt kring matematik. Resultat och analyser ska användas för att utvärdera insatser och planera för den fortsatta undervisningen på individ-, grupp-, och skolnivå. Planen bygger på material som redan

¹³⁹ 7 skolor saknas i underlaget

¹⁴⁰ Madeleine Löwing, fil dr i matematikdidaktik, har på uppdrag av Skolverket utvecklat Diamant.

¹⁴¹ Bredared och Gula skolan saknas i underlaget

¹⁴² Daltorp F-6, Daltorp 7-9, Byttorp, Särila 7-9, Sandgård, Sandhultskolan och Viskafors 7-9 saknas i underlaget

¹⁴³ *Förstå och använda tal*, en handbok utgiven av NCM -Nationellt centrum för matematikutveckling

används på flertalet skolor i kommunen och i stadsdel Norr har man haft en liknande plan. Områdescheferna kommer att besluta om planen i september 2014.

Handlingsplan Särbegåvade elever

Genom arbetet i nätverk med övriga kommuner i SKL:s matematiksatsning har utvecklingsområdet som avser barn och elever med särbegåvning aktualiserats. I nätverket beslöt att de sju pilotkommunerna skulle ta fram en handlingsplan för att skolan bättre skulle kunna möta dessa elever. Handlingsplanen tar sin utgångspunkt i hur man kan identifiera särbegåvade elever och hur man kan anpassa undervisningen för dessa elever och ger förslag på lämpliga kompetensutvecklingsinsatser för skolans personal. Definition av särbegåvning: "Den är särbegåvad som kontinuerligt förvånar både kunskapsmässigt och tillämpningsmässigt genom sin osedvanliga förmåga i ett eller flera områden, både i skolan och i vardagslivet"¹⁴⁴. Ingen medicinsk bedömning behöver ligga till grund för om ett barn är särbegåvat eller ej. Särbegåvning har uppmärksammats kopplat till en stor fallenhet för matematik och det är därför handlingsplanen kom till i samband med SKL matematik. Det ska sägas att särbegåvning även rör andra ämnen där stor språklig eller musikalisk begåvning kan vara områden där man också träffar särbegåvade elever. Mensa¹⁴⁵ nämner på sin webbsida om begåvade barn att det kan röra sig om 5 procent av befolkningen. Syftet med handlingsplanen är att skapa en djupare förståelse och en bredare medvetenhet kring särbegåvade elever och att synliggöra goda exempel på hur en anpassad undervisning kan utveckla och maximera dessa elevers potential. Handlingsplanen kommer bland annat att introduceras vid träffar med handledare och ambassadörer i matematiklyftet samt vid yrkesnätverk med specialpedagoger.

Analys

Det arbete som gjordes på 1-6skolorna under 2009-2012 kom på många enheter att stanna av när fokus för matematikutvecklingsarbetet flyttade till högstadiet och mycket tid och energi lades på lässatsningen åk 1-6. Att erbjuda stöd endast i form av support för att arbeta med verktygen Diamantdiagnoser och Mattesmart har inte varit tillräckligt för att de ska utgöra ett konstruktivt och systematiskt inslag i matematikutvecklingsarbetet. Med det statliga Matematiklyftet har deltagande skolor givits möjlighet att verkligen ta ett krafttag att förbättra matematikundervisningen.

Det är nödvändigt att se till hur de olika utvecklingsinsatser som pågår i Borås Stad och som engagerar skolorna kan samverka för att stödja skolorna till ett uthålligt arbete. Utvecklingsenheten har mött så gott som samtliga enheter under slutet av vårterminen för att planera och ge stöd för ett mer uthålligt arbete med utvecklingsinsatser inom främst läs, BFL och matematik. Under det andra året av satsningen SKL Matematik PISA 2015 har vi gått från kartläggning till åtgärder. Det tydligaste och mest konkreta inslaget har utgjorts av Matematiklyftet där handledare rekryterades och utbildades och där även deltagande skolors rektorer fick utbildning. Utbildningen uppfattas som mycket positiv av medverkande lärare och rektorer. Handledarna vittnar om stora skillnader mellan enheterna och alarmerande brister i matematikkunskaper kommer upp till ytan på en del håll. Det visar att klimatet är öppet och att utbildningen är nödvändig. Vi har kunnat se att vi måste hålla i arbetet med Matematiklyftet de kommande åren för att insatsen ska få en bestående effekt. Varje enhet behöver arbeta kontinuerligt med modulerna under flera år. Effekter av tidigare insatser som gjorts under flera års tid är helt osynliga efter bara något års uppehåll. Karriärtjänsterna tillsattes inför läsåret 2013-14 och grundskolan inrättade i första omgången 7 förstelärare i matematik. Dessa kommer tillsammans med utvecklingspedagogerna för matematik att utgöra kärnan i

---

¹⁴⁴ Enligt Roland S Persson, professor i pedagogisk psykologi

¹⁴⁵ Mensa, ideell förening för människor med hög IQ.

matematikutvecklingsarbetet i kommunen.

Att vara överens om målen är en förutsättning för att bli framgångsrik. Det har blivit tydligt att det inte räcker med att operativa mål skrivs in i budget. De behöver följas upp av och drivas av områdescheferna. Vi ser ännu inte om det skett. Introduktionen av webbverktyg och uppföljningar har stannat av och kräver ett omtag. Ambitioner att höja resultaten har kommit på skam och vi tvingas konstatera att vi har färre behöriga i matematik åk 9 än för ett år sedan och att de goda resultat vi såg i NP åk 3 2012 är helt raderade.

Operativa mål - Nationella prov åk 6 och 9

Resultaten på NP har försämrats för såväl åk 6 som åk 9. I årskurs 9 kan vi i tabellen nedan se att vi har 2 skolenheter som faktiskt har halverat andelen elever som ej når provbetyget E. För Borås Stad som helhet är det dock en försämring. Vi får vänta tills vi har ett riksresultat att jämföra med för att kunna dra slutsatser.

Årskurs 9 resultat på NP skolvis 2013 och 2014

Matematik	Andel (%) elever som uppnått kunskapskraven	
	2013**	2014**
Bodaskolan	76,7	64,3
Dalsjöskolan	76,0	72,6
Daltorpskolan	81,2	86,0
Engelbrekt	91,7	98,1
Erikslundskolan	42,2	66,7
Fristadskolan	88,2	91,4
Sandgårdskolan	92,9	89,8
Särlaskolan	70,6	78,4
Viskaforsskolan	84,6	67,7
Borås Stad	81,7	80,8
Riket	***	***

Källa: lokal statistik

** Lokal statistik

*** Uppgift saknas

Vi har inte nått målen med att öka andelen som når provbetyget C med 10 procentenheter och inte heller att öka andelen som når provbetyget A med 10 procentenheter. I tabell nedan framgår att det endast är en ringa ökning för provbetyget A i årskurs 9.

Årserie - andel (%) elever som lägst uppnått provbetyg E

Matematik	NP åk 6		NP åk 9	
	Borås	Riket	Borås	Riket
2012	81,5	78,5	83,1	83,0
2013	96,3	93,7	81,7	*
2014	91,5	*	80,8	*

Källa: SIRIS 2012-2013. Lokal statistik 2014

* Uppgift saknas

Årserie - andel (%) elever som uppnått provbetyg C och A på nationella prov.

Matematik	NP åk 6		NP åk 9	
	Provbetyg C eller högre	Provbetyg A	Provbetyg C eller högre	Provbetyg A
2013	52	20,9	31,1	6,2
2014	49,6	15,9	27,6	6,6

Källa: Lokal statistik

Operativa mål - Undervisning och samverkan:

Fortfarande saknar vi möjligheter att följa upp att alla elever får matematikundervisning av behöriga matematiklärare. Dock har många skolor förändrat organisationen för att göra det möjligt att garantera att undervisningen bedrivs av behöriga lärare. Behörighetsförordningen har varit en drivande faktor tillsammans med ökad medvetenhet om undervisningens betydelse för elevernas matematikutveckling. Vi kan se en försiktig förbättring när det gäller andelen skolor där man har välfungerande former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare. Avseende andelen skolor där man har välfungerande former för elevers delaktighet i planering, och utvärdering av undervisning är det en klar förbättring från föregående år men det är drygt 40 procent av skolorna som menar att detta fungerar i liten grad eller inte alls. Uppföljning av andelen elever som uttrycker att matematikundervisningen hjälper dem nå målen görs vartannat år och är inte med i denna rapport. Förra året hade resultatet gått ner.

Operativa mål - Verktyg och uppföljning:

Endast 60 procent av rektorerna menar att lärare överhuvudtaget använder Mattesmart. Det finns anledning att tro att det är ännu färre som följer progressionen i Mattesmart. Trots detta är det ändå en förbättring sedan förra året. Vi har inte fått en central uppföljning av strategiska Diamantdiagnoser för år 1-6 att fungera. Nyckeldiagnoserna kan följas centralt om alla använder Mattesmarts aritmetikmoduler. Rektorernas svar visar att 56 procent av skolorna använder Diamant som avstämning. Det är vanligare att det används i åk 1-3 än i åk 4-6. Det är uppenbart att introduktionen av verktyget Mattesmart inte har fungerat på alla enheter och tydligt att det implementeringsarbete som påbörjades 2009 inte har varit tillräckligt för att Diamant ska bli det stöd det är tänkt. En skola i stadsdel Väster beskriver ett systematiskt arbete för att alla elever ska möta och dra nytta av Diamant och Mattesmart. I Öster har några skolor inplanerade analysträffar i anslutning till Diamantdiagnoserna. En skola i stadsdel Norr lyfter att man på 7-9 dessutom ofta använder Diamantdiagnoser och Mattesmart riktat till enskilda elever i olika faser av undervisningen. I rektorernas kommentarer blir det tydligt att det är stor variation mellan olika lärare. Ingen skola har tagit det helhetsgrepp som dokumentet Underlag för ämneskonferenser i matematik¹⁴⁶ beskriver. Användningsgraden är högre på de enheter där skolledningen driver arbetet. Med skolans uppdrag att kompensera för elevers olika möjligheter är det viktigt att Mattesmart inte enbart blir ett verktyg som används vid hemarbete. En god tillgång på lärplattor eller datorer ger skolan möjligheter till individuell anpassning som kan lyfta eleven oavsett tillgång till datorer i hemmet.

På frågan om hur skolornas arbete ser ut för att Borås Stad ska nå ovanstående operativa mål i matematik har rektor svarat med avseende på styrkor och svagheter kring organisation, behörighet, målsättningar, kompetensutveckling, lärarsamverkan, undervisning, särskilt stöd mm. Så gott som samtliga rektorer framhåller att man har behörig personal som den främsta styrkan i arbetet för att nå matematikmålen. Flera lyfter även rektors höga förväntningar och det kollegiala lärandet - matematiklyftet för dem som deltagit, arbetet med BFL och även andra kompetensutvecklingsinsatser som drivits lokalt som till exempel Learning study¹⁴⁷. Några arbetar med intensivmatte¹⁴⁸ och man trycker på styrkan att genom kartläggningar ha koll på vad eleverna kan. De rektorer som har förstelärare i matematik håller fram dessa som en viktig kugge i arbetet.

---

¹⁴⁶ Ett stöd för rektor att genomföra ämneskonferenser i matematik kopplat till uppföljning av resultat på diagnoserna Introducerades HT 2012

¹⁴⁷ Learning study – lärarna kommer överens om något eleverna ska lära sig – lärandeobjekt. Fokus på lektionens innehåll. Lektionen utvärderas och repeteras.

¹⁴⁸ Intensivmatte – en till en undervisning under ett antal veckor för att avhjälpa luckor/missuppfattningar samt att introducera klassundervisningen i förväg så att eleven är förberedd.

Som svagheter nämns främst resursbrister och möjligheter att ge stöd samt att undervisningen på hälften av skolorna bedöms som läroboksstyrd. Flera rektorer ser brister i behörighet och att man saknar speciallärare/specialpedagog. Med tanke på arbetet med matematiksatsning sedan 2009 och underlag för ämneskonferenser i matematik är det överraskande att en stor andel av rektorerna i stadsdel Öster lyfter fram att det brister i pedagogiska samtal kring matematik. Några av de skolor som har många nyanlända elever påpekar att eleverna har svårt att tillgodogöra sig undervisningen.

En styrka som flera rektorer nämner är små undervisningsgrupper och det är också något många önskar skapa om resurserna fanns. För att utveckla matematikundervisningen pekar någon rektor behovet av att lärare tar del av varandras undervisning och att rektor besöker undervisningen. Rektorerna har höga förväntningar på att de under kommande läsår går in i Matematiklyftet. Det genomgripande arbetet med handlingsplanen Lust att lära- möjlighet att lyckas, för att öka resultaten, höja läraryrkets status och skapa förutsättningar för rektors pedagogiska ledarskap som startade under 2013 har satt ljuset på styrning och ledning.

Tack vare nätverksarbetet i SKL har diskussionen om ledning och styrning i hemkommunen fått bra inspel. Där andra kommuner som ingår i nätverket har politiker från beslutande nämnd och förvaltningschef för grundskola i sina grupper kan Borås Stad bara ställa upp med representanter som saknar beslutsrätt. Kommunens organisation är inte optimal med tre stadsdelsnämnder som ansvarar för grundskolan och där det upplevs som otydligt vem som är ansvarig och vem som är huvudman inom olika ansvarsområden, vilket blir tydligt vid implementeringen av de operativa målen.

Det egna matematikutvecklingsarbetet i Borås påverkas genom den kompetensutveckling som alla i nätverksgruppen får. Utbytet av erfarenheter och insyn i andra kommuners arbete leder till att goda idéer från andra kommuner anammas och sprids hemma. Diskussionerna inom de fyra olika nivåerna på nätverkskonferenserna har varit mycket givande. Nätverksarbetet har givit insyn i aktuell forskning som vi kan sprida på skolorna. Intensivundervisning har vi på gång, arbete med enhetlighet kring screening och matematiksvårigheter är framtaget och en plan för arbetet med särbegåvade elever har tagits fram tillsammans med pilotkommunerna. Vi har fått insyn i aktuella statliga satsningar och har kunnat förmedla detta vidare på ett effektivt sätt. Vi har fått klart för oss att vi behöver arbeta för bättre övergångar så att elever möts med rätt utmaning när de börjar åk 1, 4 och 7. Vi behöver utveckla former för att kunna erbjuda matematik som frivilligt val för elever som önskar det.

SKL lyfter i Öppna jämförelser 2014 vad som krävs för att förbättra resultaten för alla skolor i en kommun:

”När man studerar såväl framgångsrika skolkommuner som länder med goda skolresultat ser man att det inte är de organisatoriska förutsättningarna i sig som avgör om det är en god verksamhet – även om en organisation kan underlätta eller försvåra för de som arbetar i skolan. Avgörande verkar istället vara attityder och att man arbetar för att vara en lärande organisation. För att få till stånd en lärande kultur behöver flera pusselbitar falla på plats. Det behövs en tydlig styrning och ledning mot mål som hela verksamheten bekänner sig till. Det behövs en tydlig rollfördelning där ansvar följs av befogenheter. Det behövs ett gott bemötande och höga förväntningar på alla som finns i och omkring skolan, såväl de som har den som arbetsplats som elever, föräldrar och det omgivande samhället. Att utveckla ett kollegialt lärande kräver öppenhet och tilltro till varandra. Och det är svårare att få på plats än att genomföra en organisatorisk förändring. Det kräver mötesplatser för dialog. Att man delar med sig av sina erfarenheter och samordnar sitt agerande med andra.”

Vi menar att med rätt styrning och ledning kommer matematiklyftet att utgöra dessa mötesplatser för dialog så att det blir den kraft som förändrar undervisningen. Hur kan man organisera för utveckling av matematikundervisningen? Räcker det med att man tar sig igenom alla delarna i Matematiklyftet? Vad händer i klassrummen mellan ämnesträffarna? Genomförs undervisningen enligt intentionerna? I vilken utsträckning kan rektor följa upp att den utökade timplanen i matematik som infördes augusti 2013 verkligen inneburit mer matematikundervisning för alla elever i åk 2-5? Hur håller vi Borås Stads matematikplattformar vid liv? Hur skapar vi långsiktighet? Det är tydligt att de skolor som använder sig av matematikplattformen för förskolan och förskoleklassen har ett bättre grepp om övergångarna. Bara en skola i Borås Stad lyfter portfolio och ingen av rektorerna i stadsdel Väster nämner Matematikplattformen i sammanhanget. Det är också i Väster som flest rektorer påpekar brister i arbetet med övergångar. Vi behöver arbeta med att göra plattformen till det stöd den är avsedd att vara om vi ska få se den utveckling av matematik som vi satt som mål i Borås Stad. Matematiklyftet i förskola och i förskoleklass som nu startar i stadsdel Väster är en insats vi kommer att följa med stort intresse.

Är det svårare för rektor att styra och leda utvecklingen av matematikundervisningen än andra områden i skolan? Vilket stöd behöver rektor för att driva utvecklingen av matematikundervisningen så att elever i sin tur kan ta det nödvändiga klivet i matematikkunskaper och förbättrade resultat?

Det är tydligt att det på många enheter pågår ett medvetet arbete att skapa struktur kring matematikundervisningen i form av arbetsplaner, pedagogisk planering och matriser men att skapa tid för kollegial samverkan är ett bekymmer enligt några rektorer. I kommentarerna framgår att det har fungerat att använda det underlag för arbetslagets kvalitetsarbete (SKA underlag) som tagits fram centralt.

I självskattningar uttrycker rektorerna att varje elev följs upp, att resultaten analyseras gemensamt och regelbundet och leder till förändringar i tex undervisning, resursfördelning och organisation om så behövs. 69 procent bedömer att det fungerar väl, en förbättring jämfört med förra årets 62,5 procent. Den ökade graden av användning av *Diamantdiagnoserna* vittnar också om detta. Det är trots det flera enheter som inte har kommit igång med att systematiskt utvärdera undervisningen i relation till diagnosresultaten.

Det innebär att på en tredjedel av Borås stads skolor efter fem års arbete med att lyfta matematiken i våra skolor fungerar uppföljning och anpassningar i liten grad. I kommentarerna nämner rektorer att läromedlen fortfarande styr och att konferenserna trots instruktioner inte ägnas åt att analysera och utveckla undervisningen. Trots att många rektorer uttrycker att läromedlen styr så har 88 procent bedömt att kursplanen är utgångspunkt för lärarnas planering av undervisningen i matematik. Bedömningen är något lägre än förra året. Det är en annan bild än de tecken på läromedelsstyrning som utvecklingspedagogerna ger uttryck för.

Vi ser att det finns ljuspunkter och brister när det gäller matematikområdet. Det är glädjande att så många ser positivt på insatserna, framförallt Matematiklyftet. Vi är dock fortfarande inte klara över vad det är i vårt system som producerar elever med matematiksvårigheter. Ett fördjupat arbete med att analysera sina resultat på varje skola är högst påkallat och bara några få enheter har kommit igång med det.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

De operativa målen i matematik verkar inte få genomslag i skolans arbete, vad behöver du göra?

Vilket stöd får elever som redan är på en avancerad nivå i matematik för att nå ännu längre?

Hur används den utökade undervisningstiden?

Hur märks höga förväntningar? Att kunna ställa höga och rimliga förväntningar på sina elever kräver att läraren känner eleven väl. Hur säkerställer ni det?

Rektor

De operativa målen i matematik verkar inte få genomslag i skolans arbete, vad behöver du göra?

Vilket stöd får elever som redan är på en avancerad nivå i matematik för att nå ännu längre?

Höga förväntningar på personal för att det ska genomsyra undervisningen säger Timperley. Hur åstadkommer man det?

Behörighet eller kompetens?

Huvudmannen

De operativa målen i matematik verkar inte få genomslag i skolans arbete, vad behöver du göra?

Hur följs SKL-målen upp? Vad följer vi upp och hur återkopplas resultaten? Vad säger resultaten? Vem gör analysen?

Läsning – språkutveckling

Förskoleklassen omfattas av den språkplattform som också förskolan arbetar efter sedan hösten 2010. På många skolor ingår också förskoleklassen i den lässatsning Borås Stad bedriver på alla grundskolor åk 1-6. Underlaget till detta område har vi hämtat dels från frågor kring språkutvecklingsarbetet i förskoleklassen och från frågor kring arbetet med Borås Stads lässatsning. Frågorna har besvarats av rektorer i Borås.

Förskoleklass

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Skolan diskuterar fortlöpande hur verksamheten ska kunna stödja och stimulera varje elevs språkutveckling				
Norr ¹⁴⁹		1 skola	4 skolor	2 skolor
Väster ¹⁵⁰			9 skolor	2 skolor
Öster		1 skola	12 skolor	
Kommungemensam skolverksamhet				1 enhet
Borås Stad		2 skolor	25 skolor	4 skolor 1 enhet
Pedagogerna är medvetna om sin betydelse som språklig förebild och strävar efter att använda ett nyanserat och uttrycksfullt språk och förmedlar lust att kommunicera				
Norr ¹⁵¹			4 skolor	3 skolor
Väster ¹⁵²		1 skola	4 skolor	6 skolor
Öster			4 skolor	9 skolor
Kommungemensam skolverksamhet				1 enhet
Borås Stad		1 skola	12 skolor	18 skolor 1 enhet
Pedagogerna reflekterar över och arbetar aktivt för att undvika kommandospråk				
Norr ¹⁵³		1 skola	5 skolor	1 skola

¹⁴⁹ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁵⁰ Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁵¹ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁵² Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁵³ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

Väster ¹⁵⁴			9 skolor	2 skolor
Öster			12 skolor	1 skola
Kommungemensam skolverksamhet			1 enhet	
Borås Stad		1 skola	26 skolor 1 enhet	4 skolor
Pedagogerna använder medvetet vardagliga situationer till att stödja och stimulera barnens språk. Eleverna ges rikliga tillfällen att uttrycka sig i ord, att beskriva, benämna, berätta och att lyssna och att använda språket då de löser problem och konflikter				
Norr ¹⁵⁵			3 skolor	4 skolor
Väster ¹⁵⁶			6 skolor	5 skolor
Öster			9 skolor	4 skolor
Kommungemensam skolverksamhet				1 enhet
Borås Stad			18 skolor	13 skolor 1 enhet
Böcker är ett levande inslag i verksamheten och de väljs medvetet och med omsorg				
Norr ¹⁵⁷			6 skolor	1 skola
Väster ¹⁵⁸			6 skolor	3 skolor
Öster			10 skolor	3 skolor
Kommungemensam skolverksamhet				1 enhet
Borås Stad			22 skolor	7 skolor 1 enhet
Högläsning förekommer dagligen och är lustfyllt för både barn och personal. Skeenden i böcker lever vidare genom att pedagogerna samtalar med eleverna om det man läst och ger återkopplingar i vardagen till människor och händelser i böckerna				
Norr ¹⁵⁹			5 skolor	2 skolor
Väster ¹⁶⁰			6 skolor	3 skolor
Öster ¹⁶¹		1 skola	11 skolor	2 skolor
Kommungemensam skolverksamhet				1 enhet
Borås Stad		1 skola	22 skolor	7 skolor 1 enhet
Pedagogerna erbjuder en miljö som stimulerar till skrivande och uppmuntrar elever att skriva för att förmedla något till andra				
Norr ¹⁶²			4 skolor	3 skolor
Väster			11 skolor	1 skola
Öster			8 skolor	5 skolor
Kommungemensam skolverksamhet				1 enhet
Borås Stad			23 skolor	9 skolor 1 enhet

Analys

Genomgående kan man utifrån indikatorerna säga att det i hög grad eller mycket hög grad finns en god miljö för språkutveckling i förskoleklassen. Ett område att titta närmare på handlar om läsning och böcker. På en del skolor ingår förskoleklassen i skolans lässatsning medan man på andra skolor av olika skäl har valt att inte ha med förskoleklassens personal. Detta är något att reflektera mer kring då det är viktigt att all personal som möter eleverna under deras

¹⁵⁴ Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁵⁵ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁵⁶ Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁵⁷ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁵⁸ Daltorpskolan 1-6, Särila F-6 och Sandhultskolan saknas i underlaget.

¹⁵⁹ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁶⁰ Daltorpskolan 1-6, Särila F-6 och Sandhultskolan saknas i underlaget.

¹⁶¹ Varav en skola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad.

¹⁶² Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

språkutveckling också kan undervisa utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, vilket är något som implementeras bland övriga lärare från åk 1.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Hur utvecklar vi miljöer som stimulerar till läsande och skrivande?

Rektor

När och hur diskuterar skolan hur verksamheten kan stödja och stimulera förskoleklassens elevers språkutveckling?

Huvudmannen

Hur ska förskoleklassen ingå i de utvecklingsarbeten som bedrivs centralt?

Skola åk 1-6 Borås Stad samt 7-9 i stadsdelen Norr

Stadsdel	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Lärarna tillgodoser sig den kompetensutveckling som lässatsningen ger				
Norr ¹⁶³		1 skola	2 skolor	7 skolor
Väster ¹⁶⁴		2 skolor	6 skolor	3 skolor
Öster			8 skolor	6 skolor
Borås Stad		3 skolor	16 skolor	16 skolor
På skolan finns gemensamma pedagogiska diskussioner kring strategier i läsundervisningen i alla ämnen				
Norr ¹⁶⁵		3 skolor	3 skolor	5 skolor
Väster ¹⁶⁶		3 skolor	7 skolor	1 skola
Öster		6 skolor	7 skolor	1 skola
Kommungemensam skolverksamhet			2 enheter	1 enhet
Borås Stad		12 skolor	17 skolor 2 enheter	7 skolor 1 enhet
Lärare använder i sin undervisning strategier som utvecklar läsförståelsen hos eleverna				
Norr ¹⁶⁷		2 skolor	5 skolor	4 skolor
Väster ¹⁶⁸			6 skolor	5 skolor
Öster		2 skolor	9 skolor	3 skolor
Kommungemensam skolverksamhet			2 enheter	1 enhet
Borås Stad		4 skolor	20 skolor 2 enheter	12 skolor 1 enhet
Lärarna tar emot och genomför auskultationer, med koppling till elevers läsning, som är väl förberedda med utgångspunkt i BFL, kursplan och forskning				
Norr ¹⁶⁹	1 skola	2 skolor	4 skolor	3 skolor

¹⁶³ Varav en skola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad och en skola återfinns i fungerar i liten grad och fungerar i mycket hög grad. Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁶⁴ Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁶⁵ Varav en skola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad samt två skolor i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i mycket hög grad. Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁶⁶ Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁶⁷ Varav två skolor återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad samt två skolor i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad. Borgstenaskolan, Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁶⁸ Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁶⁹ Varav en skola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad samt en skola i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i mycket hög grad. Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

Väster ¹⁷⁰	1 skola	3 skolor	3 skolor	4 skolor
Öster	1 skola	7 skola	4 skolor	2 skolor
Borås Stad	3 skolor	12 skolor	11 skolor	9 skolor
Det kollegiala lärandet i läsundervisningen tar sin utgångspunkt i erfarenheter från auskultationer				
Norr ¹⁷¹	1 skola	3 skolor	5 skolor	1 skola
Väster ¹⁷²	1 skola	4 skolor	6 skolor	1 skola
Öster		11 skolor	3 skolor	
Borås Stad	2 skolor	18 skolor	14 skolor	2 skolor
Varje elev följs upp och resultaten analyseras gemensamt och regelbundet. Analysen leder till förändringar i t ex undervisning, resursfördelning och organisation om så behövs				
Norr ¹⁷³	1 skola	3 skolor	6 skolor	1 skola
Väster ¹⁷⁴		1 skola	10 skolor	
Öster		6 skolor	5 skolor	3 skolor
Kommungemensam skolverksamhet			1 enhet	2 enheter
Borås Stad	1 skola	10 skolor	21 skolor 1 enhet	4 skolor 2 enheter

Skolbiblioteken

Finns nära samarbete mellan skolbibliotekarien och skolans personal i planering och undervisning?	Ja	Nej
Stadsdel Norr ¹⁷⁵	5 skolor	3 skolor
Stadsdel Väster ¹⁷⁶	11 skolor	2 skolor
Stadsdel Öster	8 skolor	6 skolor
Kommungemensam skolverksamhet	1 enhet	2 enheter
Borås Stad	24 skolor 1 enhet	11 skolor 2 enheter

Analys

Borås Stads lässatsning har pågått sedan hösten 2011 och fyra utvecklingspedagoger på vardera 50 procent har sedan läsåret 2012/2013 hållit nätverksträffar för språkambassadörer från de flesta skolor i Borås Stad. Under läsåret har även åk 7-9 från Erikslundskolan, Fristadskolan och Engelbrektskolan deltagit i ett eget nätverk. Målet med träffarna har varit att både öka kompetensen hos språkambassadörerna i åk 1-6 och alla deltagande lärare i åk 7-9 samt att ge underlag för de spridningstillfällen som varit planerade på 1-6-skolorna. Rektorererna gör bedömningen att lärare i hög eller mycket hög grad har tillgodogjort sig den kompetensutveckling som lässatsningen gett, med undantag för tre skolor som angett att detta skett i liten grad. Dessa tre skolor har under läsåret haft matematiklyft som tagit stort utrymme, vilket kan förklara bedömningen. Huvudmannen gör uppföljning och planering med varje skola i Borås Stad genom enskilda samtal och i det sammanhanget blir resultatbilden mer nyanserad. I dessa samtal har framkommit att spridningen ser olika ut i olika arbetslag på skolorna och att det även beror på vilket ämne som avses. Här blir det viktigt att tydliggöra att läsning är en angelägenhet i samtliga ämnen och att man behöver arbeta språkutvecklande i alla ämnen för att eleven ska få en mer

¹⁷⁰ Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁷¹ Varav en skola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och fungerar i hög grad samt en skola i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad. Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁷² Varav en skola återfinns i spalterna fungerar i liten grad och i fungerar i hög grad. Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁷³ Varav en skola återfinns i spalterna fungerar i hög grad och fungerar i mycket hög grad samt en skola i spalterna fungerar inte alls och fungerar i hög grad. Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁷⁴ Daltorpskolan 1-6 saknas i underlaget.

¹⁷⁵ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁷⁶ Daltorpskolan 1-6, Särila 7-9 och Viskafors 7-9 saknas i underlaget.

gynnsam kunskapsutveckling. Frågan om hur väl man tillgodogör sig en kompetensutveckling och om man på skolan har gemensamma diskussioner om strategier i läsundervisningen i alla ämnen borde hänga ihop med varandra och med frågan om det kollegiala lärandet. Former för det kollegiala lärandet har varit inbakade i satsningen under läsåret genom att auskultationer varit en viktig del och då borde också det kollegiala lärandet kring lässtrategierna ha utvecklats, men det finns inget sådant tydligt mönster. Detta samband går inte att hitta i underlaget och slutsatsen blir istället att resultatet oftast beror på om det blir upp till den enskilde läraren att till sig ett nytt sätt att undervisa. För några skolor som menar att de inte haft gemensamma pedagogiska diskussioner skulle en förklaring kunna vara att man deltagit i matematiklyftet och då inte haft utrymme att gemensamt diskutera läsundervisningen. Ytterligare en förklaring skulle kunna vara att kulturen på en del skolor inte inbjuder till kollegiala samtal om undervisningen, vilket kan bero på en mängd orsaker. Bedömningen som rektorer gör av hur väl det fungerar med att lärare i sin undervisning använder strategier som utvecklar läsförståelsen hos eleverna är positiv. Undantagen är i de flesta fall 7-9 skolor som inte haft satsningen lika länge som övriga skolor. I enskilda utvärderingssamtal med skolorna blir det ändå tydligt att det är stora skillnader mellan klassrummen och elever kan möta en mycket god läsundervisning eller inte, beroende på vilken lärare de möter. Här behöver vi arbeta för en större likvärdighet. Om kunskap saknas hos lärare kan kollegialt lärande vara ett sätt att komma tillrätta med det.

Upp emot var tredje skola brister i uppföljningen av varje elevs läsutveckling, analysen och konsekvenserna av den. Flera av dessa skolor har gjort ett omtag av fördjupningen av lässatsningen. Stadsdelen Väster sticker ut åt det positiva hållet och där bedömer alla skolor utom en att detta fungerar i hög grad. Stadsdelen Öster behöver utifrån sin bedömning av hur väl uppföljningen fungerar analysera vidare hur man kan komma tillrätta med detta då uppföljning är centralt för att veta vad som behöver utvecklas. Kopplat till läsning är också hur väl samarbetet fungerar mellan skolbibliotek och undervisning. Ca 30 procent har inte ett sådant samarbete etablerat. Flera skolor lyfter i sina kommentarer att det saknas skolbibliotekarier, vilket kan vara en förklaring till bedömningen att det inte finns samarbete etablerat. I en bildningsstad, som Borås Stad vill vara, är detta en viktig fråga att arbeta vidare med.

Vi vet att lärare i åk 1-6 generellt har uppskattat lässatsningen och man tycker att fått delta i en kompetensutveckling som är lätt att använda i klassrummet. Man kan dock undra om lässatsningen ger resultat hos eleverna. Efter två års lässatsning med spridning på skolorna ser vi tyvärr inga sådana tecken ännu i åk 3 där resultaten i läsning verkar sjunka markant jämfört med föregående år. Det är också stora skillnader 2014 i pojkars och flickors läsning. Det är genomgående att flickor lyckas bättre i de nationella proven när det gäller läsningen. Vilka är då orsakerna till den nedåtgående trenden? Det är svårt att se tydliga mönster för detta, men i statistiken görs ingen skillnad på ämnena svenska och svenska som andraspråk, vilket borde göras framgent för att få bättre underlag att analysera resultaten. I åk 6¹⁷⁷ däremot är resultaten på NP lite bättre 2014 jämfört med 2013. Det är 10 skolor som uppvisar att 100 procent har uppnått kunskapskraven i läsning jämfört med 6 skolor 2013. Sammanfattningsvis är det viktigt att varje skola analyserar detta närmare för att kunna åtgärda eventuella brister i läsförmågan.

NP Svenska åk 3	Andel (%) som uppnått kunskapskraven 2013	Andel (%) som uppnått kunskapskraven 2014
Läsa – berättande text	92,0	82,1
Läsa – faktatext	91,0	78,6
Läsa – elevens högläsning	93,0	93,5
Läsa – elevens textsamtal	97,0	96,7

¹⁷⁷ Sandhultskolans resultat på NP läsning är ej inrapporterade 2013

NP Svenska åk 6	Andel (%) som uppnått kunskapskraven 2013	Andel (%) som uppnått kunskapskraven 2014
Delprov läsning	87,2	89,1

Informations- och kommunikationsteknik – IKT

I Borås Stads utvecklingsplan är IKT ett prioriterat utvecklingsområde. Lgr 11 slår fast att modern teknik ska användas i undervisningen.

Självskattning om IKT-användning

1. IKT används relativt lite i undervisningen. Undervisning sker vid enstaka tillfällen i datakunskap. Datorn används mest som ordbehandlare. Kompetensen bland pedagogerna är låg.
2. IKT används en hel del i undervisningen. Intresset och kompetensen bland pedagogerna varierar. Datorns möjligheter tas inte tillvara fullt ut i undervisningen.
3. IKT är ett naturligt inslag i undervisningen. Undervisningen planeras utifrån de möjligheter som finns när det gäller IKT. Intresset för IKT bland pedagogerna är stort. IKT-kompetensen bland pedagogerna är hög.

Stadsdel	1	På väg mot 2	2	På väg mot 3	3
Norr ¹⁷⁸			5 skolor	4 skolor	
Väster ¹⁷⁹		4 skolor	5 skolor	1 skola	4 skolor
Öster			11 skolor	3 skolor	
Kommungemensamma verksamheter				3 enheter	
Borås Stad		4 skolor	21 skolor	8 skolor 3 enheter	4 skolor

Rektorernas självskattning visar att över 60 procent av skolor inte har kommit längre än till nivå två, det vill säga att IKT används en hel del i undervisningen. Intresset och kompetensen bland pedagogerna varierar och datorns möjligheter tas inte tillvara fullt ut i undervisningen. Enligt politiskt beslut ska alla elever från åk 5 ha tillgång till varsin dator/lärplatta och utbildning i detta en-till-en-koncept sker från hösten 14. Alla skolor har genomfört kompetensutveckling i IKT kopplat till skolans egna behov.

I stadsdel Norr är det tydligt att en medveten satsning på IKT har genomförts. Det är väl försett med en bärbar dator per lärare på samtliga enheter. Lärplattor finns på några enheter. Från hösten 14 har alla elever varsin lärplatta i åk 5-6 samt åk 9. I åk 7 och 8 har eleverna istället en bärbar dator. Videoprojektorer finns i de flesta salar och interaktiva tavlor är vanligt förekommande. En IKT-utbildning för lärarna i åk 5, 6 och 9 genomförs i samverkan med *Tänksom*. Det finns minst en kontaktperson för IKT på varje F-6-skola men ingen avsatt tid i den personens tjänst. 7-9-skolorna har avsatt personalresurser men det är stora skillnader inom stadsdelen för hur mycket tid man avsatt. Det är viktigt att rätt person har både tid och kunskap att se till att det fungerar för att utveckla pedagogiken kring IKT.

I stadsdel Väster finns IKT-kontaktpersoner med nedsättning och ansvar för IKT på alla skolor.

¹⁷⁸ Varav en skola återfinns på nivå 2 och på väg mot nivå 3. Bredaredskolan, Gula skolan och Fristadskolan saknas i underlaget.

¹⁷⁹ Daltorpskolan 1-6, Särila 7-9 och Viskafors 7-9 saknas i underlaget.

De kallas till möte en gång per månad men endast ett fåtal brukar närvara. Datortillgången för elever är varierande medan samtliga lärare har tillgång till ett personligt digitalt verktyg. Samtliga skolor har videoprojektorer och flertalet interaktiva tavlor finns. Läsplattor börjar introduceras i allt större omfattning. 7-9-skolorna får en-till-en-satsning från hösten 14. Sandgård och Särila fortsätter sin satsning på datorn som personligt redskap medan Viskafors och Daltorp istället satsar på lärplattor. Rektorer i Väster har genomgått en utbildning med fokus på ledarskap och själva handhavandet av verktyget. En pilotutbildning av några lärare per skola har genomförts som stöd för skolan i det egna implementeringsarbetet av det nya verktyget. Lärarna har erbjudits 8 fortbildningstillfällen för att fördjupa kunskapen i hur man använder IKT i undervisningen.

I stadsdel Öster finns en IKT-kontaktperson per skola. Alla lärare har varsin dator och alla elever i åk 5-9 kommer från hösten 14 att ha varsin läsplatta, undantaget två klasser som har datorer. I alla klassrum finns projektorer. Det finns även ett utbud av läsplattor i åk F-4 utifrån 5 elever/läsplatta. Det finns i stadsdelen en förståelse för behovet av arbete med IKT men det ges lite tid även om det avsätts mer tid än föregående år. Tid för utbildningsinsatser behöver prioriteras även framgent. För att det ska bli bättre är det viktigt att rektorer är engagerade i frågan. På några skolor har IKT-grupper bildats med uppdrag att arbeta med utveckling av IKT i undervisningen. På Myråsskolan har man 50 procent IKT-resurs. Dalsjöskolan har en person med utrymme i tjänsten för att arbeta med IKT. Arbetet med Ping-pong har påbörjats på många skolor, men det är flera skolor som inte använder detta i någon större utsträckning trots att det inte finns några egentliga hinder för att detta ska komma igång. Det behövs någon på skolan som driver denna fråga på varje skola och detta får väl ses som ett ledningsansvar. Till hösten kommer 40 pedagoger att gå en utbildning i att arbeta med digitalt verktyg och detta kan skynda på utvecklingen av hur man använder IKT i undervisningen och ta tillvara möjligheterna med Ping-pong.

Utvecklingsenheten driver ett arbete tillsammans med stadsdelarnas IKT-pedagoger för att utveckla användningen av IKT i undervisningen. De introducerar IKT-pedagogiska hjälpmedel och stödjer användandet av dessa samt organiserar och genomför kompetensutveckling. För elever i behov av särskilt stöd finns också särskilt anpassade program inköpta med kommunlicens och ett 20-tal I-pads att låna via SPKC¹⁸⁰. Det är framför allt i skolorna i Dalsjöfors-, Fristad- och Trandaredsområdena detta har utnyttjats. Utlåningen har ökat markant under läsåret. Specialpedagoger från många skolor har dessutom fått handledning av SPKC i hur man kan använda olika program till elever med framför allt läs- och skrivsvårigheter eller till elever med koncentrationssvårigheter.

Sjukhuskolan, A-resursen och kommunikationsklassen har välutrustade lokaler och kompetensutveckling har genomförts kring Ipad, smartboard och lärplattformen Ping-pong. Det finns dock fortsatta behov av utveckling kring pedagogiken runt IKT.

Analys

IKT kan erbjuda stöd till elever som behöver stöd i sitt lärande och SPKC har både material och handledning att erbjuda till skolor och specialpedagoger. Det är intressant att notera att behovet av material för läs- och skrivsvårigheter uttrycks i så mycket högre grad än för material för t ex matematiksvårigheter. Detta kräver en närmare analys då måluppfyllelsen inte är lika hög i matematik som i svenska och IKT skulle kunna vara en resurs för elever i matematiksvårigheter. Beror den mindre efterfrågan på IKT-stöd i matematik på bristande kunskap hos lärare och specialpedagoger eller beror det på att IKT-stödet inte är tillräckligt bra?

---

¹⁸⁰ Specialpedagogiskt Kompetenscenter

För att åtgärda de stora variationerna mellan skolorna vad gäller datortillgång har riktade medel använts för att utöka tillgången till IKT-hjälpmiddel och detta har inneburit att skolorna har en en-till-en-lösning för alla elever i åk 5-9. Detta är en klar förbättring jämfört med föregående år. När det gäller variationer i pedagogers kompetens har IKT-pedagogerna genomfört stadsdelsvisa studiedagar ht13 i avsikt att nå fler och kunna anpassa till behoven. Dessa har uppskattats av pedagoger och rektorer. Under sommaren har en sommarskola i IKT pågått där 70 deltagare varit med från olika skolor i Borås Stad. Nu när verktygen är på plats så finns en risk att alla tror att utveckling sker per automatik, men det behövs en uthållig kompetensutveckling för att IKT ska komma bli ett verktyg i undervisningen och komma eleverna till del. Rektorer behöver fortsatt avsätta tid för att utveckla pedagogers kompetens inom området.

Spridningen i bedömning av datoranvändning är störst i stadsdelen Väster. De skolor som har skattat sig högst ligger i stadsdelen Väster, en 7-9-skola och tre F-6-skolor och de fyra skolor som skattat sig lägst är alla F-6-skolor i Väster. I sina kommentarer lyfter rektorer att tillgång till utrustning varit det som gjort att både kompetens och användande inte har utvecklats. Under läsåret har dock en upprustning gjorts och där tillgång till t ex Ipads har ökat, vilket medfört att intresset för IKT ökat och utveckling av undervisning skett. Flera rektorer menar dock att skillnaderna mellan klassrummen är stora. Erfarenheter från andra kommuner¹⁸¹ säger att rektors uttalade förväntningar på lärare är en framgångsfaktor. Det är viktigt att klargöra på vilket sätt undervisningen ska förändras genom IKT.

I skolans läroplan (Lgr11) står det att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande. I det centrala innehållet för åk 1-3 ingår att elever ska skriva på dator. Det är viktigt att få datorn att bli ett naturligt inslag i undervisningen både i förskola och skola. För att detta ska bli verklighet behöver pedagogerna öka sin IT-kompetens kopplad till sin undervisning. Lärplattformen Pingpong har introducerats för samtliga lärare men har ännu inte givit det lyft som eftersträvas. Detta beror främst på bristande tillgång på såväl lärardatorer som elevdatorer och nästa läsår borde se annorlunda ut med tanke på den satsning som gjorts. Flera enheter har tidigare också haft stora bekymmer med nätverksuppkoppling, men nu finns trådlös täckning på alla skolor.

Ett webb-verktyg för planering, träning och uppföljning i matematik för F-9, Mattesmart, har tidigare introducerats för att lyfta matematikundervisningen och underlätta arbetet, men verktyget har inte fått stort genomslag. Orsaken till detta är att det ofta saknas en person som kan driva på arbetet på skolan. IKT-pedagogerna kan ge utbildning men knappast driva på användandet på skolorna. Det är tydligt att trösklarna för digitala lärandemiljöer fortfarande är höga på många skolor och detta har sin grund i att pedagogerna inte har tillräckligt kompetens. Ett annat problem med Mattesmart är att systemet inte uppdateras automatiskt vad gäller grupper och detta är något som behöver ses över. Det krävs en del handpåläggning, vilket inte är särskilt effektivt. Föregående år konstaterades att kvaliteten på den utrustning som finns är ojämn och det problemet kvarstår i de lägre årskurserna då en-till-en-satsningen har skapat en likvärdighet från åk 5. I de lägre årskurserna ser det fortfarande olika ut på skolorna vad gäller tillgång till och kvaliteten på IKT-utrustning. En slutsats som kan dras är att Borås Stad ökat sin likvärdighet på IKT-området tack vare en-till-en-satsningen, men när det gäller pedagogers kompetens och användande finns fortfarande mer att göra.

---

¹⁸¹ <http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/sa-arbetar-andra/overgripande/rektors-roll-nar-eleverna-far-egen-dator-1.212551>

I kommande analyser behöver också elevperspektivet belysas mer ingående för att synliggöra vilka effekter IKT-verktygen har på elevernas lärande. Player-Koro¹⁸² hävdar att IKT påverkar undervisningen väldigt lite. Hon säger vidare att resultat i olika studier pekar på att lärare har kvar samma struktur på undervisningen som före införandet av IKT och i en utvärdering av IKT-satsning på gymnasieskolor i Jönköping visar att det är svårt att se positiva effekter på kunskapsinhämtningen hos eleverna.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Hur använder ni IKT i undervisningen? I vilka ämnen behöver IKT-användningen utvecklas?

Rektor

Hur säkerställer vi att IKT används i alla klassrum? Är det okej att inte använda IKT? Hur säkerställer du som rektor behörighet och kompetens inom IKT?

Huvudmannen

Hur nyttjar vi bäst den resurs som IKT-pedagogerna utgör? Hur ska vi arbeta med kompetensutveckling i det långa perspektivet?

Hur ska vi synliggöra elevers lärande i ett IKT-perspektiv?

Lärandemiljö

Självskattning om lärandemiljön

1. Personalen är medveten om vikten av att skapa en god lärandemiljö såväl kunskapsmässigt som socialt, men skolan saknar samsyn kring hur detta går till.
2. Personalen strävar efter att skapa en god lärandemiljö såväl kunskapsmässigt som socialt. Lärare börjar utveckla undervisningen för att stimulera lusten att lära och ge möjligheten att lyckas. Det finns ett positivt bemötande mellan och bland personal och elever.
3. Personalen har kommit långt i sin medvetna strävan att skapa en god lärandemiljö såväl kunskapsmässigt som socialt. Det finns ett varierat utbud/material för lärprocesser för många olika ämnen och för användning inom och utanför skolans lokaler. Det finns ett positivt bemötande mellan och bland personal och elever. Undervisningen är varierad och stimulerar eleverna att lära. *Two stars and a wish* präglar skolan.

Stadsdel	1	På väg mot 2	2	På väg mot 3	3
Norr ¹⁸³			3 skolor	4 skolor	1 skola
Väster ¹⁸⁴			5 skolor	9 skolor	
Öster			2 skolor	8 skolor	4 skolor
Kommungemensam skolverksamhet				1 enhet	2 enheter
Borås Stad			10 skolor	21 skolor 1 enhet	5 skolor 2 enheter

Analys

De flesta skolor bedömer att de har en god lärandemiljö. Denna präglas av att personalen har kommit långt i sin strävan att skapa en god miljö såväl kunskapsmässigt som socialt. Utbud och material för lärprocesser i många olika ämnen finns eller håller på att utvecklas. Bemötandet mellan och bland personal och elever är positivt. Undervisningen är varierad och stimulerar

¹⁸² Catarina Player-Koro: lektor HB Borås föreläsning 2014-04-16

¹⁸³ Bredaredskolan och Gula skolan saknas i underlaget.

¹⁸⁴ Daltorpskolan 1-6, Särila 7-9 och Viskafors 7-9 saknas i underlaget.

eleverna att lära. Kommentarererna i underlagen är få och det är därför svårt att dra slutsatser av orsaker till bedömningen. Det verkar inte vara några stora skillnader i resultatet jämfört med föregående år.

I Bildningsstaden Borås är lärandemiljön och undervisningens betydelse tydligt framskrivna i avsnittet om Det goda lärandet. Det är uppenbart att vi behöver arbeta vidare med detta då 25 procent av skolorna bedömer att de ligger på nivå 2. Det är en märkbar skillnad mellan nivå 2 och 3 i både undervisning och upplägg. Troligen är det väl så, som framgår av andra områden, att skillnaderna är större mellan klassrummen än mellan skolorna. Utveckling av undervisningens kvalitet är central i de övergripande satsningar som är igång inom såväl läsning, matematik som BFL och detta är ett sätt att arbeta vidare med frågan.

BFL

Forskning, t ex Hattie¹⁸⁵ och Wiliam¹⁸⁶, kring vad som påverkar elevers resultat mest pekar på vikten av att lärare kan anpassa sin undervisning utifrån var eleverna befinner sig – formativ undervisning. Det Wiliam kallar ”Assessment for learning” (AFL) har Borås Stad valt att översätta till Bedömning för lärande (BFL).

Bedömning för lärande är ett förhållningssätt, som handlar om att anpassa arbetet i skolan utifrån elevens förståelse. Eleven ska känna till målet, var hen befinner sig i förhållande till målet, samt vilket nästa steg är för att närma sig målet. Fem nyckelstrategier¹⁸⁷ utgör en hjälp i detta arbete:

1. Att tydliggöra lärandemålen
2. Att konstruera effektivt klassrumsarbete som synliggör tecken på förståelse
3. Att ge feedback som utvecklar lärandet
4. Att aktivera eleverna som resurs för varandra
5. Att förmå eleverna att ta lärandet i egna händer

Hösten 2008 inledde Borås Stad sitt arbete med BFL. Till en början ingick gymnasieskolorna och vuxenutbildningen i arbetet och efter hand anslöt allt fler grundskolor samt grundsärskolor. Sedan 2013 ingår samtliga grundskolor och grundsärskolor i BFL-arbetet.

I strategidokumentet Bildningsstaden Borås uttrycks BFL-tanken tydligt i uppdraget från kommunfullmäktige: ”För att utveckla skolväsendet i Borås Stad vill vi att varje barn och elev får möta en undervisning där de ser lärandemålen, var de befinner sig i förhållande till dessa och förstår vad som är nästa steg” vidare uttrycks också ”att varje lärare genom kollegialt lärande utvecklar sin profession”. Detta borgar för långsiktighet i arbetet med BFL.

Elevernas skattningar

En förväntad effekt av arbetet med bedömning för lärande är att eleverna förstår utbildningens mål, var de befinner sig i förhållande till målen och hur de ska gå tillväga för att nå dit. Att undersöka elevernas syn på undervisningen är alltså viktigt för att kunna utvärdera arbetet med BFL. Klimatundersökningen är en anonym web-enkät som samtliga elever i årskurs 4-9 i Borås Stad får möjlighet att besvara. Här redovisas resultatet på två av de frågor som har bäring på BFL från 2014 års Klimatundersökning.

---

¹⁸⁵ Hattie, John (2012) *Synligt lärande*

¹⁸⁶ Wiliam, Dylan (2013) *Att följa lärande*

¹⁸⁷ Wiliam, Dylan (2013) *Att följa lärande*

Självskattning: ”Jag vet vad jag ska kunna för att nå målen i de olika ämnena”

	Årskurs 4-6 – andel i %	Årskurs 7-9 – andel i %
Stämmer inte alls	1,6	5,8
Stämmer dåligt	8,5	18,7
Stämmer bra	59,8	61,1
Stämmer helt och hållet	30,1	14,5

Enligt Klimatundersökningen 2014 svarar 89,9 procent av eleverna i årskurs 4-6 att det stämmer bra eller stämmer helt och hållet att de vet vad de ska kunna för att nå målen i de olika ämnena, det är ett något bättre resultat än föregående år: 2013 var motsvarande siffra 87,5 procent. I årskurs 7-9 är siffran väsentligt lägre: 75,6 procent, 2012 var motsvarande siffra 73,8 procent så även där har resultatet stigit något.

Självskattning: ”Mina lärare förväntar sig att jag ska nå målen i alla ämnen”

	Årskurs 4-6 – andel i %	Årskurs 7-9 – andel i %
Stämmer inte alls	1,4	3,6
Stämmer dåligt	4,2	6,3
Stämmer bra	41,2	48,8
Stämmer helt och hållet	53,2	41,3

Höga förväntningar är en avgörande faktor för hur väl elever presterar i skolan. Här anser eleverna både i årskurs 4-6 och i årskurs 7-9 att det stämmer bra eller stämmer helt och hållet att lärarna förväntar sig av dem att de ska nå målen i alla ämnen. I årskurs 4-6 är det 94,4 procent av eleverna som tycker så, motsvarande siffra i årskurs 7-9 är 90,1 procent.

Rektorernas skattningar

Rektorerna har genomfört ett antal självskattningar avseende kvaliteten på BFL-arbetet på deras skolor. Resultatet presenteras stadsdelsvis i tabellerna nedan, de kommungemensamma särskilda undervisningsgrupperna A-resursen, sjukhusskolan samt kommunikationsklassen redovisas för sig.

I hur hög grad genomsyrar BFL Borås Stads grundskolor?¹⁸⁸ (Fokus på nyckelstrategierna)

Stadsdel	Inte alls	I liten grad	I hög grad	I mycket hög grad
Lärarna synliggör målen för eleverna				
Norr		1 skola	4 skolor	3 skolor
Väster			13 skolor	
Öster			12 skolor	2 skolor
Kommungem.			3 enheter	
Borås Stad		1 skola	29 skolor 3 enheter	5 skolor
Lärarna arbetar med effektivt klassrumsarbete				
Norr		3 skolor	5 skolor	
Väster		4 skolor	9 skolor	
Öster		3 skolor	10 skolor	1 skola
Kommungem.			3 enheter	
Borås Stad		10 skolor	24 skolor 3 enheter	1 skola
Lärarna ger utvecklande feedback				
Norr			7 skolor	
Väster			13 skolor	
Öster		3 skolor	10 skolor	1 skola

¹⁸⁸ Bredaredskolan, Gula skolan, Daltorpskolan f-6, Särilaskolan 7-9, Viskaforsskolan 6-9 saknas i underlaget.

Kommungem.			3 enheter	
Borås Stad		3 skolor	30 skolor 3 enheter	1 skola
Lärarna aktiverar eleverna som resurser till varandra				
Norr			7 skolor	1 skola
Väster		4 skolor	9 skolor	
Öster			13 skolor	1 skola
Kommungem.			1 enhet	
Borås Stad		4 skolor	29 skolor 1 enhet	2 skolor
Lärarna aktiverar eleverna som resurser för sitt eget lärande				
Norr		2 skolor	6 skolor	
Väster			13 skolor	
Öster		3 skolor	9 skolor	2 skolor
Kommungem.			3 enheter	
Borås Stad		5 skolor	28 skolor 3 enheter	2 skolor

När det gäller de så kallade nyckelstrategierna i BFL anser de flesta rektorer att dessa har anammats i hög grad, det finns inga anmärkningsvärda skillnader stadsdelarna emellan. ”Lärarna synliggör målen för eleverna” i hög eller mycket hög grad på 97 procent av skolorna samt i de kommungemensamma särskilda undervisningsgrupperna. Den strategi som har fått minst genomslag är ”Lärarna arbetar med effektivt klassrumsarbete”, det handlar om att öka elevernas aktivitet och delaktighet i klassrummet, i detta inryms bland annat att inte använda sig av traditionell handuppräknning. Här återfinns tio skolor som gör detta endast i liten grad. I de kommungemensamma särskilda undervisningsgrupperna har BFL fått genomslag, men de nyckelstrategier och de aktiviteter som bygger på att elever fungerar som resurser för varandras lärande och arbetet i klassrummet ser annorlunda ut i dessa verksamheter, eftersom elever i exempelvis sjukhusskolan får enskild undervisning.

I hur hög grad nyckelstrategierna gjort avtryck i verksamheten är en indikator på genomslaget för BFL. Andra indikatorer som vi följer över tid är i hur stor utsträckning:

- Lärarna besöker varandras klassrum och auskulterar hos varandra – en indikator på kollegialt lärande.
- Rektor prioriterar konferenstid för BFL, rektor tar upp BFL på medarbetarsamtalet, rektor lyfter goda exempel när det gäller BFL i olika sammanhang – indikatorer på om rektor signalerar att arbetet med BFL är prioriterat.
- Elever håller själva sina utvecklingssamtal – en indikator på huruvida eleverna har kännedom om var de befinner sig, målet och vilket nästa steg för att närma sig målet är.

Resultatet av rektorernas självskattningar av dessa indikatorer presenteras i tabellen nedan:

I hur hög grad genomsyrar BFL Borås Stads grundskolor?¹⁸⁹

Stadsdel	Inte alls	I liten grad	I hög grad	I mycket hög grad
Lärarna besöker varandras klassrum och auskulterar hos varandra				
Norr	1 skola	4 skolor	3 skolor	
Väster	1 skola	5 skolor	4 skolor	3 skolor
Öster	2 skolor	12 skolor		
Kommungem.		3 enheter		
Borås Stad	4 skolor	21 skolor 3 enheter	7 skolor	3 skolor
Rektor prioriterar konferenstid för BFL				

¹⁸⁹ Bredaredskolan, Gula skolan, Daltorpskolan f-6, Särilaskolan 7-9, Viskaforsskolan 6-9 saknas i underlaget.

Norr	1 skola	1 skola	4 skolor	3 skolor
Väster		3 skolor	8 skolor	2 skolor
Öster	3 skolor	6 skolor	4 skolor	1 skola
Kommungem.			1 enhet	2 enheter
Borås Stad	4 skolor	10 skolor	16 skolor 1 enhet	6 skolor 2 enheter
Rektor tar upp BFL på medarbetarsamtalet				
Norr		1 skola	1 skola	6 skolor
Väster			9 skolor	3 skolor
Öster	1 skola		9 skolor	4 skolor
Kommungem.			3 enheter	
Borås Stad	1 skola	1 skola	19 skolor 3 enheter	13 skolor
Rektor lyfter goda exempel när det gäller BFL i olika sammanhang				
Norr		5 skolor	2 skolor	1 skola
Väster			10 skolor	1 skolor
Öster		9 skolor	4 skolor	1 skola
Kommungem.		3 enheter		
Borås Stad		14 skolor 3 enheter	16 skolor	3 skolor
Elever håller själva sina utvecklingssamtal				
Norr		3 skolor	4 skolor	1 skola
Väster		3 skolor	7 skolor	4 skolor
Öster	2 skolor	4 skolor	8 skolor	
Kommungem.		1 enhet		
Borås Stad	2 skolor	10 skolor 1 enhet	19 skolor	5 skolor

Liksom förra året framstår auskultationer och elevledda utvecklingssamtal fortfarande som två utvecklingsområden, dock ska påpekas att fler skolor verkar ha kommit igång med auskultationer, jämfört med tidigare år. Förra året angav endast 3 procent av rektorerna att auskultationer skedde i hög grad. I år anger 29 procent av rektorerna att auskultationer genomförs i hög eller mycket hög grad. De elevledda utvecklingssamtalen har också fått större genomslag: 67 procent av rektorerna menar nu att elever i hög eller mycket hög grad håller sina utvecklingssamtal, vilket kan jämföras med 42 procent förra året.

Nästan 40 procent av rektorerna uppger att de inte prioriterar konferenstid för BFL, vilket är markant lägre än förra årets siffror. Däremot tar de allra flesta upp BFL på medarbetarsamtalen. Fler rektorer i Stadsdel Väster lyfter goda exempel kring BFL än vad rektorer på övriga stadsdelar gör.

Övergripande självskattning om bedömning för lärande¹⁹⁰

1. Lärarna berättar vilka målen är i några ämnen för eleverna. Lärarna gör sällan eleverna medvetna om lektionens syfte och mål. Lärarna uppmuntrar elever när de har gjort goda prestationer i olika ämnen.
2. Lärarna konkretiserar målen i de flesta ämnena för eleverna vid upprepade tillfällen under läsåret. Lärarna gör ibland eleverna medvetna om lektionens syfte och mål och vad som kommer att bedömas. Lärarna ger exempel på vad som kännetecknar god kvalitet i respektive ämne.
3. Lärarna konkretiserar kontinuerligt målen i alla ämnen för eleverna samt vad som kommer att bedömas. Elevernas målförståelse är utgångspunkten för undervisningen. Lärarna gör

¹⁹⁰ Bredaredskolan, Gula skolan, Daltorpskolan f-6, Särilaskolan 7-9, Viskaforsskolan 6-9 saknas i underlaget.

eleverna medvetna om varje lektions syfte och mål. Lärarna klargör på ett systematiskt sätt för eleverna vad som kännetecknar god kvalitet i respektive ämne.

Stadsdel	1	1 på väg mot 2	2	2 på väg mot 3	3
Norr		1 skola	4 skolor	3 skolor	
Väster			2 skolor	11 skolor	
Öster			9 skolor	5 skolor	
Kommungem.			3 enheter		
Borås Stad		1 skola	15 skolor 3 enheter	19 skolor	

Merparten av skolorna skattas på nivå 2 eller nivå 2 på väg mot 3. I Stadsdel Väster skattas skolorna något högre än i de andra stadsdelarna.

När rektorerna har ombetts kommentera hur BFL har påverkat undervisning och måloppfyllelse pekar rektorerna i Stadsdel Norr på en ökad medvetenhet om målen hos såväl elever som lärare. I Stadsdel Väster uttrycker de flesta rektorerna att BFL blivit ett naturligt inslag i undervisningen, men att kvaliteten varierar mellan olika klassrum. I Stadsdel Öster lyfter flera rektorer elevperspektivet, att eleverna är mer medvetna om målen och att undervisningen blivit mer elevcentrerad. I de kommungemensamma särskilda undervisningsgrupperna framhålls betydelsen av det kollegiala lärandet som sker i BFL-samtalsgruppen. Några rektorer påpekar att arbetet med BFL resulterat i högre måloppfyllelse, men de flesta gör inte den kopplingen.

Analys

Generellt skattar Borås Stads grundskolerektorer att BFL-perspektivet i hög grad genomsyrar skolornas verksamhet. Av kommentarerna kan dock utläsas att det fortfarande finns skillnader mellan klassrum, det vill säga att olika lärare tagit till sig förhållningssättet i olika hög utsträckning. Rektorerna ger uttryck för att nyckelstrategierna används på skolorna, men det är värt att notera att endast ett fåtal skolor anammat dem i mycket hög grad. Förmodligen beror det på att strategierna inte används i alla klassrum. Här finns således en utvecklingspotential och det är viktigt att inte nöja sig med att skolorna befinner sig på den näst högsta nivån. Vissa skillnader mellan stadsdelarna syns i rektorernas skattningar. Stadsdel Väster skattar sig ofta lite högre än övriga, det kan delvis förklaras med att flera skolor i denna stadsdel har arbetat länge med BFL. Överlag verkar dock skillnaderna vara större inom skolor än mellan skolor.

I den rektorsinstruktion som gäller för Borås Stad från och med höstterminen 2014 betonas vikten av rektors pedagogiska ledarskap och BFL-perspektivet pekas ut som särskilt viktigt: ”Rektor i Borås Stad ska vara väl insatt i och leda det pedagogiska arbetet. Det betyder att rektor ska (...)Ha särskild kompetens om Bedömning för lärande (BFL) och vad det innebär för mötet mellan lärare och elev”¹⁹¹. En farhåga gällande BFL-arbetet är dock att rektorer inte behåller ledningen över detta arbete på sina skolor, utan tror att det formativa förhållningssättet redan är implementerat och ägs av personalen. Flera rektorer uppger i sina kommentarer att bedömning för lärande har blivit en ”naturlig del” i undervisningen på skolan, samtidigt som färre rektorer prioriterar konferens-tid för BFL. Även om det finns skolor som arbetat med BFL i fyra år finns det anledning att från rektors sida fortsätta följa utvecklingen i varje klassrum och att avsätta tid för kollegialt lärande kring BFL, samt att fördjupa sin egen förståelse för BFL. Även om det finns pedagoger som har nått långt i sitt arbete med BFL finns det, enligt rektorernas egna bedömningar, fortfarande klassrum som inte alls genomsyras av ett formativt förhållningssätt. Så länge det är så behöver arbetet med BFL prioriteras.

¹⁹¹ Borås Stads instruktion för rektor

Endast ett fåtal rektorer har deltagit i de kommungemensamma BFL-konferenserna på Pulsen under det gångna läsåret. Det är värt att påminna om att de här kommungemensamma konferenserna ger utrymme för ett kollegialt lärande även rektorer emellan, inte enbart för lärare. Enligt rektorernas egna självskattningar lyfts inte heller positiva exempel kring formativ undervisning och bedömning i tillräckligt hög utsträckning av alla rektorer. I hur hög grad rektor signalerar att arbetet med BFL är prioriterat torde också påverka genomslaget i varje klassrum. Även om det finns drivande samtalsledare och enskilda lärare som kan utgöra goda exempel för kollegor, så är det ändå rektor som har mandatet att leda den pedagogiska utvecklingen på skolan.

Auskultationer, att lärare besöker varandras klassrum för att titta på och efteråt samtala om undervisningen, är ett sätt att öka intensiteten i det kollegiala lärandet. Jämfört med att bara träffas i samtalsgruppen och tala om sin egen undervisning innebär detta att ta det kollegiala lärandet ett steg vidare. Att gemensamt observera och samtala om exempelvis användandet av nyckelstrategierna i den pedagogiska vardagen kan ge nya infallsvinklar. Inledningsvis har det varit höga trösklar in i klassrummen, både av praktisk natur men troligtvis även på grund av att läraryrket av tradition varit ett ensamarbete, men i år verkar ett trendbrott ha skett. I andra yrken, exempelvis inom vården, är auskultationer ett stående inslag i verksamheten och ett led i professionaliseringen av yrkeskåren. Denna möjlighet till ökad professionalism förtjänar att lyftas fram även inom skolans värld. Det är därför glädjande att betydligt fler skolor kommit igång med auskultationer inom ramen för BFL. En förklaring till detta kan vara att det på många skolor skett i samverkan med lässatsningen, där auskultationer har varit ett obligatoriskt inslag. När nu flera skolor funnit former för hur detta kan ske, är förhoppningen att övriga skolor följer efter under kommande läsår och att de skolor som prövat auskultationer också fortsätter detta arbete. Det finns anledning att fundera över om de mer styrda formerna för och det riktade innehållet i auskultationerna i lässatsningen är ett framgångsrecept att använda sig av även vid andra auskultationer. Genom att tydligt ha uttalat vad som ska observeras vid auskultationen kan det både upplevas enklare att ta emot besök samtidigt som kvaliteten i besöket har förutsättningar att bli högre än vid ett oplanerat besök.

Genom arbetet med BFL förväntas eleverna bli mer medvetna om målen, var de befinner sig och hur de ska närma sig målen. Det innebär att eleverna kommer att äga sitt eget lärande och därigenom får ökat inflytande över sin utbildning. Tydliga mål och högt ställda förväntningar framhålls också av Dylan Wiliam¹⁹² som ett framgångsrecept för elevers motivation. Att eleverna uppfattar att lärarna har höga förväntningar på dem är alltså bra eftersom höga förväntningar är av stor betydelse för hur väl eleverna lyckas. Andelen elever som anser att det stämmer bra eller helt och hållet att deras lärare förväntar sig att de ska nå målen i alla ämnen överstiger i år 90 procent både i årskurs 4-6 och i årskurs 7-9, enligt Klimatundersökningen. Detta resultat måste emellertid ställas i relation till i hur hög utsträckning eleverna säger sig känna till vad de behöver kunna för att nå målen. Om förväntningarna är höga men eleverna inte vet vad de ska göra riskerar det snarare att leda till oro än till framgång¹⁹³. I år är andelen elever som uppger att de känner till vad de ska göra för att nå målen högre än förra året, men fortfarande är det oroväckande att nästan en fjärdedel av eleverna i årskurs 7 till 9 svarar att det stämmer dåligt eller inte alls att de känner till vad de ska göra för att nå målen.

Allt fler skolor låter eleverna själva leda sina utvecklingssamtal. Det är positivt och bör också leda till att fler elever i Klimatundersökningen uppger att de vet vad de ska kunna för att nå målen i de olika ämnena. Det förutsätter naturligtvis att eleverna förbereds på att leda sina egna utvecklingssamtal och att ett kontinuerligt samtal om vad som krävs för att nå målen förs mellan lärare och elev. Kvalitet i elevledda utvecklingssamtal förutsätter att eleverna har kunskap om

---

¹⁹² Wiliam, Dylan (2013) *Att följa lärande*

¹⁹³ Wiliam, Dylan (2013) *Att följa lärande*

målen, det är viktigt att fortsätta diskussionen om kvalitativa aspekter av elevledda utvecklingssamtal på skolorna. Även om nyckelstrategin ”Lärarna synliggör målen för eleverna” är den som enligt rektorerna har fått störst genomslag i klassrummen finns det alltså, inte minst med tanke på Klimatundersökningens resultat, anledning att ytterligare reflektera över hur det kan ske på ett sätt så att *alla* elever verkligen ser målet, var de befinner sig och vilket nästa steg för att närma sig målet är.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Används samtliga nyckelstrategier i era klassrum? Hur delar ni med er av goda exempel/samplanerar ni inom arbetslaget? I vilka ämnen behöver ni förstärka BFL-perspektivet i planeringen av undervisningen? Håller alla elever sina utvecklingssamtal själva? Hur kan ni utveckla kvaliteten i detta arbete? Hur kan ni dra nytta av Klimatundersökningen i ert BFL-arbete?

Rektor

Hur kan du organisera för fungerande och kontinuerliga auskultationer? Hur kan de elevledda utvecklingssamtalen utvecklas? Hur säkerställer du att BFL-perspektivet finns i alla ämnen? Hur fungerar dynamiken i BFL-samtalsgruppen? Behöver grupsammansättningen ändras? Är rätt person samtalsledare? Hur organiserar du för BFL-arbetets fortlevnad efter de tre introduktionsåren? Används Klimatundersökningen som ett verktyg i arbetet med BFL? Hur blir BFL-perspektivet tydligt i rektors pedagogiska ledarskap?

Huvudmannen

På vilket sätt kan stadsdelens ledningsgrupp vara ett stöd för BFL-arbetet på skolorna? Hur kan BFL bli ett naturligt inslag i Borås Stads övriga utvecklingsprojekt? Hur garanteras långsiktigheten i arbetet med BFL?

Nationella prov

Under detta avsnitt tas resultaten på nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 upp. I årskurs 3 görs prov i matematik och svenska/svenska som andraspråk. I årskurs 6 och 9 i engelska, matematik, svenska/svenska som andraspråk, NO och SO. I NO genomförs provet i antingen biologi, fysik eller kemi. I SO genomförs proven i antingen geografi, historia, religionskunskap eller samhällskunskap. I denna rapport redovisas enbart provresultat i engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk, dels för att uppnåda kunskapskraven i dessa tre ämnen i mycket stor utsträckning korrelerar med gymnasiebehörighet, dels på grund av att det är svårt att göra en rättvisande jämförelse av provresultaten i SO och NO där skolorna inte gör samma prov.

Ämnesproven i årskurs 3 är inte tänkta att vägas samman ämnesvis, utan varje delprov mäter var för sig en del av ämnet. Syftet med ämnesproven i denna årskurs är att stödja en likvärdig och rättvis bedömning. De ska ge läraren stöd vid bedömning av om eleven uppnått de kunskapskrav som finns för ämnena i kursplanen. Proven har också ett diagnostiskt syfte, vilket innebär att de kartlägger elevens kunskaper i respektive ämne och kan vara ett underlag när det gäller att uppmärksamma behov av särskilt stöd. I årskurs 6 och 9 redovisas däremot de sammanvägda probetygen.

Årskurs 3

I årskurs 3 görs olika delprov i matematik och svenska varje år, framför allt i matematik varierar innehållet, därför är det svårt att göra en exakt jämförelse av resultaten mellan de olika åren. För 2014 finns ännu ingen nationell statistik tillgänglig, därför redovisas lokal statistik för Borås kommunala skolor. Provresultaten redovisas också uppdelade på kön för att synliggöra flickors och pojkars resultat.

	Andel (%) som uppnått kunskapskraven	Andel (%) flickor som uppnått kunskapskraven	Andel (%) pojkar som uppnått kunskapskraven
NP Matematik åk 3, 2014			
Muntlig uppgift - problemlösning	94,0	95,0	92,9
Överslagsräkning, huvudräkning och matematiska likheter	78,9	77,9	79,9
Mönster i talföljder, geometriska mönster	83,8	85,1	82,5
Positionssystemet, enkla problem	81,7	81,7	81,6
Mäta, jämföra och uppskatta längd, proportionella samband	57,1	57,5	56,7
Symmetri, skriftliga räknemetoder	71,9	73,0	70,8
Huvudräkning i kontext, förståelse för räknesätten	77,8	79,4	76,3
NP Svenska åk 3, 2014			
Tala	96,7	96,8	96,6
Läsa – berättande text	82,1	83,6	80,7
Läsa – faktatext	78,6	80,0	77,2
Läsa – elevens högläsning	93,5	94,5	92,6
Läsa – elevens textsamtal	96,7	97,1	96,3
Skriva – berättande text	88,2	91,2	85,3
Skriva – stavning och interpunktion	88,0	92,4	83,9
Skriva – faktatext	82,8	86,5	79,3

Årskurs 6

2012 genomfördes nationella prov för första gången i årskurs 6, dessförinnan genomfördes prov i årskurs 5, därav finns inga tidigare uppgifter än de från 2012 med i denna rapport. För 2014 finns ännu ingen nationell statistik, därför redovisas lokal statistik för Borås kommunala skolor. En jämförelse mellan flickors och pojkars provresultat presenteras också.

	Andel (%) som uppnått kunskapskraven	Andel (%) flickor som uppnått kunskapskraven	Andel (%) pojkar som uppnått kunskapskraven
NP Svenska åk 6, 2014			
Engelska	90,7	91,8	89,8
Matematik	91,3	91,6	91,0
Svenska/Svenska som andraspråk	89,1	92,7	85,7

Årserie - andel (%) elever som uppnått kunskapskraven

År	Engelska		Matematik		Svenska		Svenska som andraspråk	
	Borås	Riket	Borås	Riket	Borås	Riket	Borås	Riket
2012	90,4	86,2	81,5	78,5	86,1	81,9	58,9	53,6
2013	93,3	94,3	96,3	93,7	91,6	95,3	74,5	75,2
2014	90,7	*	91,3	*	89,1**	*	*	*

Källa: SIRIS 2012-2013. Lokal statistik 2014.

* Uppgift saknas

** Lokal statistik där svenska och SVA redovisas tillsammans

Årskurs 9

För årskurs 9 redovisas provresultaten skolvis i en årserie fem år bakåt i tiden, en jämförelse mellan flickor och pojkar samt en jämförelse mellan prov- och slutbetyg.

Engelska	Andel (%) elever som uppnått kunskapskraven				
	2010	2011	2012	2013**	2014**
Bodaskolan	97,4	97,0	94,0	88,7	87,5
Dalsjöskolan	95,9	98,4	99,1	91,8	94,7
Daltorpskolan	100,0	99,3	98,3	73,9	92,3
Engelbrekt	100,0	97,3	100,0	95,0	96,3
Erikslundskolan	95,3	100,0	95,4	93,8	92,2

Fristadskolan	97,4	94,9	100,0	92,5	94,6
Sandgårdskolan	97,8	99,2	*	96,4	93,9
Särlaskolan	91,8	87,2	*	83,8	83,8
Viskaforsskolan	*	95,5	*	92,3	87,1
Borås Stad	97,1	96,9	97,3	89,3	91,8
Riket	95,8	96,7	96,7	***	***

Källa: SIRIS samt lokal statistik för 2013-2014

* Data går inte att sammanställa från SIRIS

**Lokal statistik

*** Uppgift saknas

Matematik	Andel (%) elever som uppnått kunskapskraven				
Skola	2010	2011	2012	2013**	2014**
Bodaskolan	81,0	69,4	77,0	76,7	64,3
Dalsjöskolan	69,5	89,3	80,7	76,0	72,6
Dalatorpskolan	73,0	76,3	78,2	81,2	86,0
Engelbrekt	90,5	90,3	97,9	91,7	98,1
Erikslundskolan	71,0	*	75,9	42,2	66,7
Fristadskolan	82,9	79,5	87,8	88,2	91,4
Sandgårdskolan	81,9	88,1	83,3	92,9	89,8
Särlaskolan	78,7	74,3	86,7	70,6	78,4
Viskaforsskolan	71,2	*	82,0	84,6	67,7
Borås Stad	78,4	82,0	83,1	81,7	80,8
Riket	82,5	80,7	83,0	***	***

Källa: SIRIS samt lokal statistik för 2013-2014

* Data går inte att sammanställa från SIRIS

** Lokal statistik

*** Uppgift saknas

Svenska	Andel (%) elever som uppnått kunskapskraven				
Skola	2010	2011	2012	2013**	2014**
Bodaskolan	97,8	92,1	*	82,0	78,6
Dalsjöskolan	94,6	98,4	*	91,7	93,8
Dalatorpskolan	100,0	*	*	85,5	96,5
Engelbrekt	*	*	*	93,3	97,2
Erikslundskolan	*	96,5	*	87,5	72,5
Fristadskolan	88,0	95,8	*	87,1	95,7
Sandgårdskolan	88,6	*	*	96,4	93,9
Särlaskolan	*	*	*	76,5	50,0****
Viskaforsskolan	*	*	*	93,8	82,3
Borås Stad	95,0	96,6	97,5	88,3	87,0
Riket	94,9	97,3	97,4	***	***

Källa: SIRIS samt lokal statistik för 2013-2014

* Data går inte att sammanställa från SIRIS

**Lokal statistik, sammanvägt resultat svenska och SVA

*** Uppgift saknas

**** För en klass på Särlaskolan har endast delprovsbetyg inrapporterats, inte provbetyg. Det innebär att andelen elever som uppnått kunskapskraven troligtvis är väsentligt högre.

Svenska som andraspråk	Andel (%) elever som uppnått kunskapskraven				
	2010	2011	2012	2013*	2014**
Borås Stad	82,6	78,2	80,6	*	*
Riket	76,5	82,6	81,5	*	*

Källa: SIRIS

På grund av litet elevantal kan SIRIS inte presentera resultat på skolnivå.

* Uppgift saknas för (lokal statistik med sammanvägt resultat för svenska och SVA, se tabellen ovan!)

NP Svenska åk 9, 2014	Andel (%) som uppnått kunskapskraven	Andel (%) flickor som uppnått kunskapskraven	Andel (%) pojkar som uppnått kunskapskraven
Engelska	91,8	92,3	91,4
Matematik	80,8	80,6	81,0
Svenska/Svenska som andraspråk	87,0	88,6	85,6

Källa: Lokal statistik

Relation mellan nationella prov och slutbetyg i årskurs 9						
2014	Engelska		Matematik		Svenska/SVA	
	NP	Slutbetyg	NP	Slutbetyg	NP	Slutbetyg
Andel % som uppnått kunskapskraven						
Bodaskolan	87,5	83,8	64,3	76,9	78,6	82,1
Dalsjöskolan	94,7	97,4	72,6	90,4	93,8	96,5
Daltorpskolan	92,3	92,4	86,0	89,7	96,5	93,8
Engelbrektskolan	96,3	93,8	98,1	94,7	97,2	95,6
Erikslundskolan	92,2	88,7	66,7	77,4	72,5	94,3
Fristadskolan	94,6	96,8	91,4	91,4	95,7	97,8
Sandgårdskolan	93,9	95,9	89,8	98,0	93,9	99,0
Särlaskolan	83,8	82,9	78,4	85,5	50,0*	86,8
Viskaforsskolan	87,1	88,7	67,7	79,0	82,3	85,5

Källa: Lokal statistik

* För en klass på Särlaskolan har endast delprovsbetyg inrapporterats, inte provbetyg. Det innebär att andelen elever som uppnått kunskapskraven troligtvis är väsentligt högre.

Analys

Årskurs 3

Eleverna i årskurs 3 presterar bäst i muntliga uppgifter i både matematik och svenska, de klarar högläsning och textsamtal väl. Flickor presterar generellt bättre än pojkar och de största skillnaderna finns i svenskämnet i delproven som berör skrivande av olika typer av texter. Det är oroväckande att resultaten i läsning verkar sjunka markant i årskurs 3 jämfört med tidigare år, detta trots den intensiva lässatsning som pågår i Borås Stad. Samtidigt är det värt att påminna om att det är vanskligt att jämföra lokal statistik med den nationella, då Skolverket i de nationella siffrorna räknar bort elever som inte alls deltagit i proven.

Resultaten i matematik framstår som låga, bara på ett av de sju delproven når fler än 90 procent av eleverna målen. Dessa resultat behöver jämföras med resultaten för övriga riket, när dessa publiceras. I matematik sticker provresultatet i delprovet "Mäta, jämföra och uppskatta längd, proportionella samband" ut med betydligt lägre resultat än övriga delprov. Det kan med fördel diskuteras vidare på skolorna huruvida dessa moment fått tillräckligt utrymme i undervisningen. Flickor presterar bättre än pojkar på alla delprov utom det som behandlar överslagsräkning, skillnaderna mellan flickor och pojkar är relativt små på de flesta delproven. Delproven i det nationella provet i matematik växlar innehåll från år till år och därför är det svårt att jämföra årets resultat med tidigare års.

Årskurs 6

2012 genomfördes för första gången nationella prov i årskurs 6. Då presterade eleverna i årskurs 6 i Borås Stads kommunala skolor väsentligt bättre än riksgenomsnittet i såväl engelska och matematik som i svenska och svenska som andraspråk. Resultaten var, liksom i riket i övrigt, lägst i svenska som andraspråk. 2013 steg resultaten i Borås, men samtidigt även i riket. 2014 års siffror är något lägre än de för 2013, det kan bero på att den lokala statistik som här redovisas omfattar varje elev, medan den nationella statistiken inte räknar in elever som inte har gjort proven. I den lokala statistiken redovisas svenska och svenska som andraspråk tillsammans vilket också påverkar resultaten. Resultaten är detta till trots bättre 2014 än 2012. Flickor presterar generellt bättre än pojkar och den största skillnaden finns i svenskämnet. Skillnaden mellan flickors och pojkars resultat i svenska verkar vara större i årskurs 6 än i årskurs 3. Det är ett område som bör diskuteras vidare på skolorna och inom ramen för den kommunala lässatsningen.

Årskurs 9

Eleverna i Borås Stad har under de senaste åren presterat likvärdigt med riksgenomsnittet på de nationella proven i årskurs 9. Resultaten har tidigare varit en aning starkare i engelska men något svagare i svenska som andraspråk jämfört med riket i övrigt. Den lokala statistiken för 2014 pekar på försämrade resultat i matematik och svenska/svenska som andraspråk jämfört med föregående

år, men en viss förbättring i engelska. Varje skola behöver analysera sina resultat mer ingående. När det gäller svenska/svenska som andraspråk är det emellertid svårt att uttala sig med exakthet om 2014 års resultat, då de båda ämnena redovisas tillsammans, i den nationella statistiken redovisas de var för sig, vilket brukar innebära högre resultat i svenska. Jämförelsedata med övriga riket presenteras av Skolverket i databasen SIRIS i november. Det kan också vara värt att notera att resultaten blir lägre i den lokala statistiken än i SIRIS nationella statistik, eftersom den inte redovisar de elever som inte deltagit i proven, därför bör lokal och nationell statistik inte jämföras.

Skillnaden mellan flickors och pojkars provresultat i årskurs nio är inte anmärkningsvärt stor, men det är värt att notera att, liksom i årskurs 3 och 6, presterar flickorna bättre i svenska. Denna skillnad blir inte minst tydlig när resultaten i läsning granskas. Det här är inte unikt för Borås Stad, utan en nationell trend som bland annat uppmärksammas i en statliga offentliga utredningen *Män och jämställdhet*: ”Skillnaderna mellan pojkars och flickors betyg i svenska är större än i andra ämnen och läsning har en avgörande betydelse för skolframgång även i många andra ämnen.”¹⁹⁴ I denna utredning pekas bland annat på en ”anti-pluggkultur” bland pojkar, men också att det finns ett starkt samband mellan resultat och vårdnadshavares utbildningsbakgrund. Pojkars svagare resultat i svenskämnet i allmänhet och läsförståelse i synnerhet bör även fortsättningsvis diskuteras på skolorna och i den pågående lässatsningen i Borås Stad.

Resultaten på de nationella proven överensstämmer inte fullt ut med slutbetygen. I såväl riket som i Borås Stad finns variation med både högre och lägre betyg, det är dock vanligare att eleven får ett högre slutbetyg än provbetyg. Dessa skillnader kan förklaras av att det nationella provet bara är en del av allt en elev presterar och att läraren har ett större bedömningsunderlag än så vid betygssättning. Störst skillnader finns i ämnet matematik. Exempelvis klarade 72,6 procent av eleverna på Dalsjöskolan de nationella proven i matematik, medan 90,4 procent fick ett slutbetyg i samma ämne. Även i svenska/svenska som andraspråk finns det exempel på stora skillnader. 72,5 procent av eleverna på Erikslundskolan klarade de nationella proven i svenska/svenska som andraspråk, medan 94,3 procent fick ett slutbetyg i samma ämne. Engelbrektskolan har till skillnad från övriga skolor fler elever som har klarat de nationella proven än som har fått slutbetyg, skillnaderna mellan prov och betyg är emellertid små. Skolverket skriver i en rapport¹⁹⁵ att skillnader i relationen mellan prov- och slutbetyg kan vara berättigade, men bör leda till vidare analys på den enskilda skolan. Vidare pekar Skolverket på att flickor generellt både får högre prov- och slutbetyg än pojkar, men också att flickor oftare än pojkar får ett högre slutbetyg än provbetyg. Den här typen av jämförelser kan utgöra ett bra underlag för kollegiala samtal om bedömning och betygssättning i ämnes- och arbetslag på skolorna.

---

¹⁹⁴ SOU 2014:6 *Män och jämställdhet*

¹⁹⁵ Skolverket: ”Redovisning av uppdrag om avvikelser mellan provresultat och betyg i grundskolans årskurs 9” (2013)

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Jämför era elevers resultat med övriga Borås Stad – hur kan eventuella skillnader förklaras?

Hur kan provresultaten bli en formativ resurs för att utveckla er undervisning? Hur ser relationen mellan provbetyg och slutbetyg i årskurs 9 ut? Bedöms flickors respektive pojkars nationella provresultat väga olika tungt vid betygssättning? Finns det stora skillnader mellan flickors respektive pojkars provresultat? Vad kan det i så fall bero på och hur kan det bemötas?

Rektor

Jämför era elevers resultat med övriga Borås Stad – hur kan eventuella skillnader förklaras? Jämför parallellklassers resultat på skolan – hur kan eventuella skillnader förklaras? Hur ser relationen mellan provbetyg och slutbetyg i årskurs 9 ut? Utifrån resultaten på de nationella proven: sker det likvärdig bedömning på din skola? Finns skillnader mellan arbets-/ämneslag? Vilka möjligheter till sambedömning finns?

Huvudmannen

Hur kan resultaten i Svenska som andraspråk stärkas? Varför är slutbetygen i matematik så mycket högre än resultaten på de nationella proven? Hur kan pojkars resultat i läsning stärkas?

Betyg

I denna rapport redovisas vårterminens betyg i årskurs 6 till 9. Läsåret 2013/2014 var det andra läsåret då elever i årskurs 6 och 7 fick betyg enligt läroplanen LGR11, i år kan vi således jämföra med förra årets resultat. Med bara två år att jämföra är det dock svårt att påvisa eventuella trender.

I och med införandet av läroplanen LGR11 skärptes behörighetskraven till gymnasiet. Tidigare krävdes endast godkända betyg i engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk. För att få gymnasiebehörighet till yrkesförberedande program krävs nu att eleven uppnått kunskapskraven i engelska, matematik, svenska/svenska som andraspråk samt ytterligare fem ämnen. För behörighet till ett högskoleförberedande program krävs godkända betyg i engelska, matematik, svenska/svenska som andraspråk och minst nio andra ämnen. För ekonomi- och samhällsvetenskapsprogrammen samt det humanistiska programmet ska fyra av de ytterligare nio ämnena vara geografi, historia, samhällskunskap och religion. För naturvetenskaps- och teknikprogrammen ska tre av de ytterligare nio ämnena vara biologi, fysik och kemi. För det estetiska programmet är de nio ämnena valfria. Här kan även färdighetsprov förekomma.

Genomsnittligt meritvärde i de olika årskurserna, Borås Stad vårterminen 2014

Årskurs	Meritvärde	
	2014	2013
6	201,0	206,2
7	192,9	178,8
8	192,4	187,2
9	216,1	205,7

Det genomsnittliga meritvärdet har höjts i årskurs sju till nio, men sjunkit något i årskurs sex. Att meritvärdet stigit så pass markant i årskurserna 7-9 beror troligtvis till viss del på den reform som innebär att elever som läser moderna språk från 2014 kan få högre meritvärde än tidigare, de får räkna med sitt språkbetyg som ett sjuttonde betyg och den maximala meritpoängen blir därmed 340 i stället för tidigare 320. Detta gör det svårt att jämföra årets meritvärden med tidigare års.

Årskurs	Meritvärde	
	Flickor	Pojkar
6	217	193
7	209	177
8	205	180
9	230	204

När meritvärdet delas upp per kön framgår att det genomgående är stora skillnader mellan flickor och pojkar, flickornas meritvärden är betydligt högre.

Terminsbetyg årskurs 6

Terminsbetyg åk 6 VT14										
Skola	Antal	Meritvärde	Högskoleförberedande		Högskoleförberedande Naturvetenskap		Högskoleförberedande Samhällsvetenskap		Yrkesförberedande	
			Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Aplared	10	229,3	10	100,0	10	100,0	10	100,0	10	100,0
Asklanda	33	216,5	31	93,9	31	93,9	31	93,9	31	93,9
Bergdalen	30	216,7	27	90,0	27	90,0	27	90,0	27	90,0
Boda	24	146,8	11	45,8	11	45,8	10	41,7	11	45,8
Borgstena	15	183,2	10	66,7	10	66,7	10	66,7	10	66,7
Bredared	14	217,1	12	85,7	12	85,7	12	85,7	12	85,7
Byttorp	28	187,3	19	67,9	18	64,3	17	60,7	19	67,9
Dalsjö	52	214,5	45	86,5	45	86,5	45	86,5	45	86,5
Daltorp	32	148,2	20	62,5	18	56,3	15	46,9	23	71,9
Dannike	12	185,0	10	83,3	10	83,3	10	83,3	10	83,3
Ekaräng	43	203,6	38	88,4	38	88,4	38	88,4	38	88,4
Engelbrekt	62	212,6	57	91,9	54	87,1	57	91,9	57	91,9
Erikslund	11	127,7	4	36,4	4	36,4	4	36,4	4	36,4
Fjärding	47	200,9	35	74,5	35	74,5	34	72,3	35	74,5
Gula Skolan	22	203,0	18	81,8	18	81,8	18	81,8	18	81,8
Gånghester	28	242,3	27	96,4	27	96,4	27	96,4	27	96,4
Hestra Midgård	33	192,9	29	87,9	29	87,9	29	87,9	29	87,9
Kinnarumma	8	217,2	8	100,0	8	100,0	8	100,0	8	100,0
Kristineberg	24	190,2	21	87,5	20	83,3	21	87,5	21	87,5
Myrás	56	219,5	49	87,5	49	87,5	49	87,5	49	87,5
Målsryd	18	213,3	18	100,0	18	100,0	17	94,4	18	100,0
Rångedala	5	212,0	5	100,0	5	100,0	5	100,0	5	100,0
Sandared	47	210,2	41	87,2	41	87,2	41	87,2	41	87,2
Sandhult	13	180,8	10	76,9	10	76,9	10	76,9	10	76,9
Sjöbo	43	190,6	33	76,7	32	74,4	31	72,1	33	76,7
Sjömarken	52	215,0	49	94,2	49	94,2	49	94,2	49	94,2
Sparsör	28	206,4	27	96,4	27	96,4	27	96,4	27	96,4
Svaneholm	12	181,9	9	75,0	9	75,0	9	75,0	9	75,0
Svedje	22	203,4	19	86,4	18	81,8	19	86,4	19	86,4
Särila	21	160,8	14	66,7	14	66,7	13	61,9	14	66,7
Trandared	49	211,3	42	85,7	42	85,7	41	83,7	42	85,7
Viskafors	40	181,9	27	67,5	27	67,5	27	67,5	27	67,5
Äspered	9	223,3	9	100,0	9	100,0	9	100,0	9	100,0
Totalt	943	201,0	784	83,1	775	82,2	770	81,7	787	83,5

Liksom förra året är betygen i årskurs 6 är generellt sett något högre än för senare årskurser. Det genomsnittliga meritvärdet för kommunen är 201,0 vilket är något lägre än 2013 då motsvarande siffra var 206,2. Resultaten har stor spridning mellan olika skolor, denna spridning har ökat jämfört med förra året. Motsvarande gymnasiebehörighet (betyg i engelska, matematik, svenska/svenska som andraspråk samt minst fem andra ämnen) varierar mellan 36,4 och 100 procent, genomsnittssiffran för kommunen är 83,5 procent.

Årsserie, terminsbetyg åk 6 VT, Borås Stad

År	Antal	Meritvärde	Högskoleförberedande		Högskoleförberedande Naturvetenskap		Högskoleförberedande Samhällsvetenskap		Yrkesförberedande	
			Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
2013	877	206,2	759	86,5	753	85,9	732	83,5	759	86,5
2014	943	201,0	784	83,1	775	82,2	770	81,7	787	83,5

Terminsbetyg årskurs 7

Terminsbetyg åk 7 VT14										
Skola	Antal	Meritvärde	Högskoleförberedande		Högskoleförberedande Naturvetenskap		Högskoleförberedande Samhällsvetenskap		Yrkesförberedande	
			Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Boda	114	171,9	74	64,9	69	60,5	71	62,3	74	64,9
Dalsjö	109	201,4	78	71,6	78	71,6	77	70,6	78	71,6
Daltorp	157	181,8	106	67,5	99	63,1	104	66,2	106	67,5
Engelbrekt	118	220,9	95	80,5	94	79,7	95	80,5	96	81,4
Erikslund	65	183,3	43	66,2	43	66,2	43	66,2	43	66,2
Fristad	106	206,1	87	82,1	87	82,1	85	80,2	87	82,1
Sandgård	115	201,0	103	89,6	103	89,6	103	89,6	103	89,6
Särila	70	163,1	40	57,1	39	55,7	39	55,7	40	57,1
Viskafors	57	197,5	46	80,7	42	73,7	44	77,2	46	80,7
Totalt	911	192,9	672	73,8	654	71,8	661	72,6	673	73,9

Betygen i årskurs 7 är lägre än i årskurs 6. Det genomsnittliga meritvärdet för kommunen har stärkts jämfört med förra årets resultat och är nu 192,9, det kan emellertid vara en effekt av reformen kring ökat meritvärde för elever som läser moderna språk. Resultat motsvarande gymnasiebehörighet (betyg i engelska, matematik, svenska/svenska som andraspråk samt minst fem andra ämnen) varierar mellan 57,1 och 89,6 procent, genomsnittssiffran för kommunen är 79,1 procent.

Årsserie, terminsbetyg åk 7 VT, Borås Stad

År	Antal	Meritvärde	Högskoleförberedande		Högskoleförberedande Naturvetenskap		Högskoleförberedande Samhällsvetenskap		Yrkesförberedande	
			Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
2013	831	178,8	655	78,8	639	76,9	643	77,4	657	79,1
2014	911	192,9	672	73,8	654	71,8	661	72,6	673	73,9

Terminsbetyg årskurs 8

Terminsbetyg åk 8 VT14										
Skola	Antal	Meritvärde	Högskoleförberedande		Högskoleförberedande Naturvetenskap		Högskoleförberedande Samhällsvetenskap		Yrkesförberedande	
			Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%

Boda	120	173,6	82	68,3	77	64,2	74	61,7	82	68,3
Dalsjö	125	203,8	96	76,8	86	68,8	96	76,8	96	76,8
Daltorp	134	190,2	99	73,9	94	70,1	95	70,9	101	75,4
Engelbrekt	101	228,4	88	87,1	86	85,1	87	86,1	88	87,1
Erikslund	47	161,5	21	44,7	20	42,6	21	44,7	21	44,7
Fristad	105	207,7	91	86,7	91	86,7	89	84,8	91	86,7
Sandgård	94	211,6	89	94,7	89	94,7	86	91,5	89	94,7
Särila	82	150,1	38	46,3	38	46,3	38	46,3	39	47,6
Viskafors	76	178,9	45	59,2	44	57,9	42	55,3	46	60,5
Totalt	884	192,4	649	73,4	625	70,7	628	71,0	653	73,9

Liksom tidigare år är betygen i årskurs 8 väsentligt lägre än i årskurs 9. Däremot är resultaten i nivå med resultaten för årskurs 7. Meritvärdet är i snitt 192,4 att jämföra med 216,1 i årskurs 9. Motsvarande behörighet till gymnasiet (betyg i engelska, matematik, svenska/svenska som andraspråk samt minst fem andra ämnen) är 73,9 procent i årskurs 8 jämfört med 85,8 procent i årskurs 9. Skillnaden mellan olika skolor är också stor, från Sandgårdsskolans gymnasiebehörighet på 94,7 procent till Erikslundskolans på 44,7 procent, samt Engelbrektskolans meritvärde 228,4 jämfört med Särilaskolans 150,1.

Årserie, terminsbetyg åk 8 VT, Borås Stad

År	Antal	Meritvärde	Högskoleförberedande		Högskoleförberedande Naturvetenskap		Högskoleförberedande Samhällsvetenskap		Yrkesförberedande	
			Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
2011	907	175,2	686	75,6	660	72,8	673	74,2	694	76,5
2012	880	181,1	646	73,4	623	70,8	626	71,1	649	73,8
2013	864	187,2	655	75,8	631	73,0	639	74,0	657	76,0
2014	884	192,4	649	73,4	625	70,7	628	71,0	653	73,9

Resultaten i årskurs 8 har när det gäller det genomsnittliga meritvärdet stigit från 175,2 VT 2011 till 192,4 VT 2014. Motsvarande gymnasiebehörighet (betyg i engelska, matematik, svenska/svenska som andraspråk samt minst fem andra ämnen) har däremot sjunkit i förhållande till 2011 års siffror.

Betyg årskurs 9

Terminsbetyg åk 9 VT14										
Skola	Antal	Meritvärde	Högskoleförberedande		Högskoleförberedande Naturvetenskap		Högskoleförberedande Samhällsvetenskap		Yrkesförberedande	
			Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Boda	117	200,6	87	74,4	83	70,9	84	71,8	87	74,4
Dalsjö	115	222,3	104	90,4	96	83,5	104	90,4	104	90,4
Daltorp	145	211,6	127	87,6	123	84,8	124	85,5	127	87,6
Engelbrekt	113	242,5	105	92,9	104	92,0	103	91,2	105	92,9
Erikslund	53	201,5	39	73,6	35	66,0	39	73,6	39	73,6
Fristad	93	221,6	82	88,2	81	87,1	80	86,0	84	90,3
Sandgård	98	223,9	91	92,9	87	88,8	91	92,9	93	94,9
Särila	76	203,5	62	81,6	62	81,6	61	80,3	62	81,6
Viskafors	62	203,3	47	75,8	46	74,2	47	75,8	47	75,8
Totalt	872	216,1	744	85,3	717	82,2	733	84,1	748	85,8

En något större andel elever har nått gymnasiebehörighet 2014 jämfört med 2013. 85,8 procent jämfört med 85,6 procent blev behöriga till yrkesförberedande program. Till gymnasieförberedande program blev 85,3 procent av eleverna behöriga, 84,1 procent till

högskoleförberedande samhällsvetenskapligt program och 82,2 procent till högskoleförberedande naturvetenskapligt program.

Betyg åk 9, historik	Meritvärde	Andel (%)				
		Behöriga till gymnasiet	Fullständiga betyg	Ej nått kunskapskraven i ett ämne	Ej nått kunskapskraven i två el. flera ämnen	Saknar betyg i alla ämnen
Bodaskolan 2014	200,6	74,4	65,8	6,8	25,6	1,7
2013	198,8	81,2	64,7	4,5	30,8	0
2012	189,8	78,2	69,4	6,1	20,4	0,7
2011	189,2	80,5	67,1	6,7	22	4,3
2010	203,5	79,7	70,0	6,9	18,4	4,6
Daltorpskolan 2014	211,6	87,6	79,3	6,2	11,7	3,4
2013	193,5	80,4	63,0	10,9	25,4	0,7
2012	213,4	86,4	75,0	5,3	10,6	1,5
2011	206,1	87,3	76,4	7,9	15,2	0,6
2010	206,1	86,4	72,8	5,4	21,1	0,7
Dalsjöskolan 2014	222,3	90,4	80,9	7,8	11,3	0,0
2013	210,0	80,2	71,9	11,5	16,7	0
2012	223,7	87,4	81,1	2,7	10,8	0
2011	219,7	90,5	76,2	13,5	10,3	0
2010	205,4	86,8	71,7	10,7	16,4	1,3
Engelbrektskolan 2014	242,5	92,9	87,6	5,3	3,5	3,5
2013	222,6	91,7	86,7	2,5	10,0	0,8
2012	210,8	91,8	90,8	2,0	4,1	4,1
2011	210,2	95,2	87,9	5,6	5,6	0,8
2010	214,5	93,7	84,7	9,0	6,3	0
Erikslundskolan 2014	201,5	73,6	62,3	7,5	30,2	1,9
2013	192,8	85,9	71,9	3,1	23,4	1,6
2012	193,9	82,4	55,9	4,4	26,5	0
2011	212,2	88,4	73,9	5,8	18,8	1,4
2010	208,2	84,4	65,6	18,8	15,6	0
Fristadskolan 2014	221,6	90,3	81,7	8,6	9,7	0,0
2013	207,9	91,5	80,9	8,5	9,6	1,1
2012	211,9	93,6	87,2	1,1	5,3	1,1
2011	214,9	84,6	78	9,8	11,4	0,8
2010	206,9	88,5	78,2	8,3	13,5	0
Sandgårdskolan 2014	223,9	94,9	83,7	8,2	8,2	0,0
2013	224,8	97,3	85,7	6,3	8,0	0
2012	222,9	95,1	86,3	2,0	5,9	0
2011	221,7	95,3	90,7	3,1	6,2	0
2010	219,8	90,7	78,6	12,9	8,6	0
Särlaskolan 2014	203,5	81,6	64,5	9,2	23,7	2,6
2013	195,8	73,5	64,7	5,9	26,5	2,9
2012	196,9	81,0	63,3	6,3	17,7	0
2011	202,7	76,2	71,4	3,6	23,8	1,2
2010	218,3	82,6	72,7	8,3	14,0	5,0
Viskaforsskolan 2014	203,3	75,8	69,4	9,7	21,0	0,0
2013	195,0	86,2	67,7	10,8	21,5	0
2012	196,1	86,4	71,2	7,6	18,2	0
2011	207,7	88,2	82,4	7,4	10,3	0
2010	192,1	78,3	71	10,1	17,4	1,4
Totalt Kommunala 2014	216,1	85,8	76,5	7,5	14,7	1,6
2013	205,7	85,6	73,3	7,1	19,0	0,7
2012	207,2	86,7	82,2	4,1	12,8	0,9
2011	208,9	87,5	78	7,2	13,6	1,1
2010	208	85,4	73,8	9,3	15,2	1,7
Fristående skolor 2014						
Malmen	256,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0
Borås Kristna Skola	225,7	71,4	71,4	0,0	28,6	0,0
Kunskapsskolan	255,7	95,4	85,2	10,2	4,6	0,0
Engelska Skolan	278,9	97,2	95,8	1,4	2,8	0,0
Totalt Fristående	262,8	95,6	89,7	5,9	4,4	0,0
Totalt Kommunala	216,1	85,8	76,5	7,5	14,7	1,6
Totalt Borås	224,9	87,6	79,0	7,2	12,7	1,3

Källa: Skolverket, Siris samt Lokal statistik 2012 -2014

Andelen elever som helt saknar betyg i alla ämnen har ökat i Borås Stad, däremot har andelen elever som saknar två eller fler betyg minskat något. Fler elever än föregående år har fullständiga betyg, 76,5 procent, jämfört med 73,3 procent förra året. Alltjämt finns en liten andel elever, i år 1,6 procent, som inte har fått betyg i något ämne.

Spridningen i resultat i Borås Stads kommunala skolor åk 9 vårterminen 2014

Meritvärde	Behörighet till gymnasiet %	Ej uppfyllt kunskapskraven i ett ämne %	Ej uppfyllt kunskapskraven i två eller fler ämnen %	Helt utan betyg %
200,6 – 242,5	73,6 – 94,9	9,7 – 5,3	30,2 – 3,5	3,5 – 0,0

(Lägsta värdet först)

Skillnaderna mellan Borås Stads skolor är fortsatt stora. Högst meritvärde finns på Engelbrektskolan och högst behörighetsgrad finns på Sandgärdsskolan. Lägst meritvärde finns på Bodaskolan och lägst gymnasiebehörighet på Erikslundskolan.

Resultat efter sommarskola

En kommungemensam sommarskola arrangerades för elever i årskurs 9 som saknade betyg i ett eller flera ämnen. Sommarskolan ägde rum i Brygghusets lokaler och leddes av lärare från Borås Stads 7-9-skolor. Sammanlagt 34 elever från samtliga stadsdelar deltog i sommarskolan, de strävade efter behörighet i ytterligare ett till tre ämnen. Ingen elev lyckades nå behörighet i tre ämnen, men 11 elever nådde behörighet två ämnen och 16 elever i ett ämne. Av de elever som deltog i sommarskolan lyckades 24 stycken, 70,5 procent av deltagarna, bli behöriga till ett gymnasieprogram. Det är alltid en rektor som ska skriva ett nytt slutbetyg och i några fall när det inte fanns rektorer på plats under sommaren, resulterade det i att ett par elever som skulle fått ett nytt betyg inte fick det och de blev inte heller antagna till den utbildning de skulle haft behörighet till. Det innebär att gymnasiebehörigheten efter sommarskola är 88,5 procent av eleverna i Borås Stads skolor 2014.

Analys

Betygen i årskurs 6 är generellt sett högre än i årskurs 7 och 8. Kommunens genomsnittliga meritvärde är 201,0 i årskurs 6 jämfört med 192,9 i årskurs 7 och 192,4 i årskurs 8. En förklaring till detta kan vara att eleverna i årskurs 6 bedöms mot kunskapskrav för årskurs 6 medan eleverna i årskurs 7 och 8 bedöms mot kunskapskraven för årskurs 9. Det är en stor spridning mellan skolorna när det gäller meritvärde och motsvarande gymnasiebehörighet i årskurs 6. Högst meritvärde har Gånghesterskolan, 242,3, och lägst har Erikslundskolan, 127,7. En förklaring till de stora skillnaderna kan vara att några skolenheter är väldigt små; där får en enskild elevs resultat stort genomslag procentuellt. En annan förklaring kan vara att betygsättning i årskurs 6 enligt LGR11 fortfarande är något nytt för pedagogerna. Ett utbyte mellan olika skolor för att sambedöma och jämföra tolkningar av kunskapskraven skulle troligtvis vara givande och skulle kunna leda till större likvärdighet.

Skillnaderna i meritvärde i alla årskurser är stor om man jämför flickor och pojkar. Liksom trenden i riket är flickors meritvärden markant högre. Enligt den statliga offentliga utredningen *Män och jämställdhet*¹⁹⁶ kan orsaken till skillnad i resultat spåras i pojkars bristande motivation. Vårdnadshavares utbildningsbakgrund verkar också få ett kraftigare genomslag för pojkar vars vårdnadshavare har kort utbildning. Då skolan har ett kompensatoriskt uppdrag är detta en fråga som behöver belysas ytterligare både på skol- och huvudmannanivå.

Betygen i årskurs 8 är av tradition lägre än de i årskurs 9. Det kan ha flera orsaker, dels att eleverna faktiskt nått väsentligt längre i årskurs 9, men också att betygen (även om det inte är avsikten med dem) används för att motivera eleverna att arbeta hårdare under det sista läsåret. Det är stor skillnad mellan gymnasiebehörighet 85,8 procent i årskurs 9 och motsvarande i årskurs 8 som är 73,9 procent. Det genomsnittliga meritvärdet är också betydligt högre i årskurs 9: 216,1 jämfört med 192,4 i årskurs 8. Så har det sett ut även tidigare år. Varje skola behöver

¹⁹⁶ SOU 2014:6 *Män och jämställdhet*

analysera sina resultat mer ingående samt diskutera huruvida hela betygsskalan används i årskurs 8, eller om betygen hålls tillbaka innan eleverna har börjat årskurs 9. Ser man till betygsresultaten i samtliga årskurser finns en oroväckande trend för Erikslundskolan, där resultaten är mycket låga i alla årskurser, det bör analyseras vidare både på skolan och i stadsdelen för att kunna vidta åtgärder.

I årskurs 9 har en något större andel elever nått gymnasiebehörighet 2014 jämfört med 2013. Det är glädjande med tanke på att det betygssystem som infördes i och med LGR11 innebär en skärpning jämfört med det tidigare. Eleven måste ha uppnått varje krav för ett betygssteg för att få detta betyg, starkare prestationer inom några områden kan inte uppväga svagare resultat inom andra. Detta kunde befaras leda till lägre betyg, men så har inte skett. Det faktum att betyg krävs i fler ämnen än tidigare tre verkar inte heller ha påverkat gymnasiebehörigheten. Det är positivt att sommarskolan har resulterat i fler behöriga till gymnasiet, inte minst är det en framgång för de 24 elever som efter avslutad sommarskola får möjlighet att börja på gymnasiet. Flera elever uppgav i utvärderingen av sommarskolan att de uppskattade att få vara i Brygghusets lokaler och inte på sin ordinarie skola. Samverkan med Brygghuset verkar ha haft positiv inverkan på eleverna, men målet bör ändå framgent vara att alla elever klarar kunskapskraven på sin egen skola under läsårets gång. Ett dilemma med sommarskolan var att två elever inte ville ha betyg i ämnet de studerade på sommarskolan, då de hade fått besked om att de kommit in på sitt önskade gymnasieprogram med hjälp av IMPRO¹⁹⁷. IMPRO är tänkt för elever som vill gå ett yrkesprogram och nästan är behöriga¹⁹⁸. Med ett betyg i ”IMPRO-ämnet” skulle eleverna hamna i en annan antagningskvot och inte vara garanterade en plats på det önskade programmet. Eleverna deltog ändå i undervisningen för att stärka sina kunskaper, men det måste ses som ett systemfel att elever tackar nej till betyg för att kunna komma in på gymnasiet!

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Sker sambedömning inför betygsättning? Används hela betygsskalan i årskurs 7 och 8? Hur kan vi arbeta för att eleverna i större utsträckning ska känna till målen och var de befinner sig i relation till dessa? Jämför era elevers betyg med övriga Borås Stad – hur kan eventuella skillnader förklaras?

Rektor

Hur ser skolans betyg ut jämfört med övriga kommunens? Vad kan eventuella skillnader bero på? Jämför parallellklassers resultat på skolan – hur kan eventuella skillnader förklaras? Sker sambedömning inför betygsättning? Förekommer utbyte med pedagoger från andra skolor?

¹⁹⁷ Programriktat individuellt val

¹⁹⁸ Elever är behöriga till IMPRO om de antingen har klarat kunskapskraven i svenska/svenska som andraspråk, engelska eller matte samt fyra ämnen, eller om de har klarat kunskapskraven i svenska/svenska som andraspråk, engelska, matte samt tre ämnen.

Grundsärskola

Pedagogiskt ledarskap

Skolinspektionen¹⁹⁹ definierar pedagogiskt ledarskap som ”allt som handlar om att tolka målen samt beskriva aktiviteter för en god måluppfyllelse i relation till de nationella målen i skolan och för att förbättra skolans resultat så att varje elev når så långt som möjligt i sitt lärande och sin utveckling. Det betyder att rektor måste ha kunskap om och kompetens för att tolka uppdraget, omsätta det i undervisning, leda och styra lärprocesser, samt skapa förståelse hos medarbetarna för samband mellan insats och resultat”.

Skolverket har utarbetat allmänna råd med kommentarer kring hur förändringar i skollag och läroplan ska hanteras i den pedagogiska praktiken. De allmänna råden om planering och genomförande av undervisning behandlar fem centrala områden: *planering, genomförande, kunskapsbedömning, uppföljning* och *dokumentation*. Fokus i detta avsnitt tar upp hur rektor upplever att hon/han verkar för att utbildningen utvecklas. I tabellen har rektor tagit ställning till hur arbetet på den egna skolan bedrivs enligt de riktlinjer som finns för den pedagogiska praktiken.

Planering

	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektor organiserar verksamheten så att lärarna ges förutsättningar att planera undervisningen			3 skolor	
Rektor utvecklar former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare		2 skolor	1 skola	
Rektor skapar rutiner som säkerställer att eleverna ges möjlighet att delta i såväl planeringen som utvärderingen av undervisningens innehåll, arbetsformer och arbetssätt och att elevernas inflytande ökar med stigande ålder och mognad		2 skolor	1 skola	

På alla skolor menar rektorer att de i hög grad organiserar verksamheten så att lärarna ges förutsättningar att planera undervisningen. Däremot är bedömningen lägre när det gäller samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare; samma bedömning görs av elevers möjlighet att delta i planering och utvärdering av undervisningen. Frågeställningen handlar också om elevers inflytande med stigande ålder och mognad.

Genomförande

	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektor bör organisera verksamheten så att lärarna ges förutsättningar att följa upp undervisningen och vid behov anpassa planeringen till nya förutsättningar		2 skolor	1 skola	

Två av tre skolor menar att verksamheten i liten grad organiseras så att lärarna ges förutsättningar att följa upp undervisningen.

¹⁹⁹ Skolinspektionen: Rapport 2012:1 Rektors ledarskap

Kunskapsbedömning och betygssättning

	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektor stödjer lärarna i deras arbete med att bedöma elevernas kunskaper genom att tillsammans med dem utveckla gemensamma rutiner och former för att utvärdera elevernas kunskaper		2 skolor	1 skola	
Rektor bortser vid beslut ifrån enstaka delar av kunskapskraven för en elev och försäkras sig om att eleven ges så goda förutsättningar som möjligt att utveckla sina kunskaper i dessa delar			3 skolor	

Skolorna gör olika bedömning när det gäller rektors stöd till lärare i bedömning av elevers kunskaper och att utveckla rutiner och former för sådan utvärdering. Två skolor anger att det fungerar i liten grad och en skola i hög grad.

Uppföljning

	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektor bör tillsammans med lärarna systematiskt och kontinuerligt följa upp hur undervisningen planeras och genomförs och analysera hur det påverkar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen samt använda slutsatserna som utgångspunkt för det systematiska kvalitetsarbetet		2 skolor	1 skola	
Rektor bör följa upp formerna för utvärdering och bedömning av elevernas kunskaper		2 skolor	1 skola	
Rektor bör följa upp och utvärdera de former för rutiner för dokumentation som används så att de är effektiva och ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete ²⁰⁰			1 skola	

Två av tre skolor bedriver ett mindre fungerande arbete med att systematiskt och kontinuerligt följa upp hur undervisningen planeras och genomförs och som analyserar hur det påverkar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt och använder slutsatser som utgångspunkt i det systematiska kvalitetsarbetet. Detsamma gäller för uppföljning av former för utvärdering och bedömning av elevernas kunskaper.

Dokumentation

	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Rektorn bör skapa förutsättningar för och stödja lärarna i arbetet med att utveckla effektiva rutiner och former för dokumentation		2 skolor	1 skola	

(källa: Allmänna råden för planering och genomförande av undervisningen)

²⁰⁰ Erikslund och Sjöbo saknas i underlaget

Förutsättningar för och stöd för lärares arbete med att utveckla effektiva rutiner och former för dokumentation fungerar i liten grad på två av tre skolor.

Analys

Planering

Båda rektorerna anger att lärare ges förutsättningar att planera undervisningen i hög grad, medan det fungerar sämre att utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärare, vilket är en förutsättning för utveckling av undervisningen. Timperley²⁰¹ menar att det handlar om att gå från professionell utveckling till professionellt lärande och ha eleven som utgångspunkt. Hon lyfter den reflekterande praktikern som en förutsättning för skolutveckling. Det är dock viktigt att betona att det kollegiala lärandet inte endast handlar om erfarenhetsutbyte utan också innefattar en systematik kring uppföljningen, reflektionen och lärandet bland pedagogerna. Resultaten från Hatties²⁰² forskning visar också att när lärare tillsammans med kolleger analyserar och utvärderar sin undervisning leder det till ett bättre resultat hos eleverna. Detta fungerar generellt sämre och det är viktigt att lyfta fram att man behöver ha långsiktighet, systematik och fokus i det kollegiala samtalet. Denna väg har Borås Stad slagit in på men är något att utveckla vidare både på skolnivå och i Borås Stad.

Den andra svaga punkten i planeringen av undervisning gäller elevers möjligheter att delta i planering och utvärdering av undervisningens innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Här är två av tre skolor som menar att detta fungerar i liten grad. Arbetet med BFL och formativ undervisning är tänkt att leda till att elever ska äga sitt eget lärande och på så sätt få ett allt större inflytande. Genomslaget för det är dock inte tydligt ännu på alla skolor. Rektors uppgift är att se till att arbetsformerna utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Här behöver rektorer initiera diskussioner på skolorna där lärare får reflektera över hur elevinflytande ser ut i olika årskurser och hur man underlättar för elever att utveckla detta med stigande ålder.

Genomförande

Två av tre skolor menar att verksamheten i liten grad organiseras så att lärarna ges förutsättningar att följa upp undervisningen och anpassa planeringen till nya förutsättningar. Här finns förbättringsutrymme. Timperley²⁰³ lyfter också in ett annat perspektiv genom att säga att lärares uppföljning av sin undervisning inte är något nytt, men att ledare kan stödja sina lärare genom att ge strukturerade möjligheter att reflektera över sin bedömning för att se hur effektiva olika metoder är i praktiken. Hon säger vidare att denna reflektion sker utifrån den kunskap läraren besitter och att man som ledare behöver tillföra expertis för att lärare ska kunna reflektera på nya sätt, vilket krävs för att det ska få effekt på elevresultaten.

Kunskapsbedömning och betygssättning

Aspekten handlar om att utveckla en bedömarpraktik på skolan där varje enskild lärare i dialog med eleven utvecklar kunskap kring hur eleven kan visa sin kunskap. Detta ger läraren en bild över sin egen undervisning och vad som behöver utvecklas. Eleven ska ha möjlighet att på olika sätt kunna visa sina kunskaper och i ett kollegialt sammanhang kan lärare utveckla ändamålsenliga bedömningsformer och rutiner för detta. Utöver former och rutiner för kunskapsbedömning gäller detta även själva bedömningen av elevernas kunskaper, vilken också bör utvecklas i ett kollegialt sammanhang för att skapa likvärdighet. I Bildningsstaden Borås lyfts arbetet med BFL²⁰⁴ som har dessa perspektiv som centrala och det är viktigt att rektor leder ett sådant arbete, vilket också har tydliggjorts i rektorsinstruktionen som gäller från vårterminen 2014. Borås Stad

---

²⁰¹ Timperley: Det professionella lärandets inneboende kraft, 2013

²⁰² Hattie: Visible Learning (2008)

²⁰³ Timperley: Det professionella lärandets inneboende kraft, s 32 (2013)

²⁰⁴ Bedömning för lärande

behöver dock fortsätta arbetet med att involvera rektorer i BFL-arbetet. Att bortse från enstaka delar av kunskapskraven för en elev handlar om elever med funktionshinder och ytterst om elever i behov av särskilt stöd och i detta avseende fungerar det i hög grad på alla tre skolor.

Uppföljning

Skolinspektionen konstaterade i sin inspektion 2013 att rektorerna i majoriteten av kommunens alla skolor inte tar ansvar för att skolenheternas resultat följs upp och analyseras tillräckligt i ett systematiskt kvalitetsarbete. De sa vidare att rektorerna levererar information till huvudmannen utan att på skolenhetsnivå i tillräckligt hög grad analysera sina egna resultat. I detta avseende är det en spridning av rektorernas bedömning när det handlar om att uppföljning av former för de rutiner för dokumentation är effektiv och är ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete och därför är det är fortsatt utvecklingsområde.

Att följa upp och analysera är två centrala aspekter i det systematiska kvalitetsarbetet och något som rektorer i Borås Stad behöver fortsätta att utveckla. Att se att det systematiska kvalitetsarbetet handlar om att följa upp skolans resultat och utvärdera dessa i förhållande till de nationella målen är ett delvis nytt sätt att tänka kring kvalitetsarbete som vi behöver fortsätta att utveckla. När vi pratar om skolans resultat behöver vi också tydliggöra att det handlar om hur väl varje elev lyckas i sitt lärande. Detta behöver alla nivåer ha för ögonen i all slags uppföljning. Timperley²⁰⁵ lyfter dessutom fram en central fråga i sammanhanget som har bäring på skolans ledarskap: ”Vilka kunskaper och färdigheter behöver vi som ledare för att utveckla relevanta kunskaper och färdigheter för elever och lärare?” (s 107). I en studie som refereras i Timperley (2013) om effektivt ledarskap är dimensionen att främja och delta i lärares lärande och utveckling den dimension som har klart störst effekt och kan kopplas till elevers resultat. Perspektivet om ledares lärande är något vi behöver utforska mera framöver.

Dokumentation

Två av tre skolor menar att det fungerar i liten grad att lärare ges förutsättningar och får stöd att utveckla effektiva rutiner och former för dokumentation. De allmänna råden²⁰⁶ pekar på att effektiva former för dokumentation stödjer elevens kunskapsutveckling och området är därför viktigt att utveckla vidare både när det gäller förutsättningar och uppföljningen.

Rektors ledarskap

Något som lyser igenom svaren är att de allmänna råden om planering och genomförande av undervisningen inte helt är implementerade av rektorerna. Det finns fortfarande mycket att utveckla inom området. De allmänna råden ger god vägledning till både innehåll och form. Borås Stad behöver också fortsätta att utveckla det kollegiala lärandet bland rektorer så att de kan få stöd i sitt pedagogiska ledarskap. Frågan om förutsättningar borde vara löst i och med det som beslutats i handlingsplan Lust att lära.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Hur utvecklar vi elevinflytandet i undervisningen?

Rektor

Hur skapar vi samverkan mellan lärare, ämnen och årskurser på skolan? Hur ser långsiktigheten och systematiken ut när det gäller det kollegiala samtalet på skolan? Vilket fokus har de kollegiala samtalen på skolan? Hur utvecklar vi elevinflytandet i undervisningen med stigande ålder? Vilka uppföljningar gör vi på skolan och hur analyserar vi dessa? Vilka rutiner för dokumentation är effektiva och ändamålsenliga?

Huvudmannen

Hur kan det kollegiala lärandet utvecklas så att rektor får stöd i att verka som pedagogisk ledare?

Matematik

Uppföljning	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
På skolan finns gemensamma pedagogiska diskussioner kring olika metoder i matematikundervisningen. Dessa diskussioner leder till en varierad undervisning.		3 skolor		
Kursplanen är utgångspunkt för lärarnas planering av undervisningen i matematik.			2 skolor	1 skola
Lärarna har höga förväntningar på sina elever.			2 skolor	1 skola
Varje elev följs upp och resultaten analyseras gemensamt och regelbundet. Analysen leder till förändringar i t ex undervisning, resursfördelning och organisation om så behövs.		2 skolor		1 skola

Analys

Av rektorernas skattningar framgår att de matematikspecifika aktiviteterna är blygsamma. Diskussioner kring matematikundervisning förekommer i liten grad.

I kommentarerna lyfter rektorerna att förväntningar på eleverna varierar mellan de olika klasserna. På två skolor har man mittermiskonferens där varje elev går igenom. På en skola genomförs strukturerade möten där rektor är med i varje klass och går igenom varje elev och får reda på var eleven befinner sig ca 5 gånger per termin. Hur arbetet med matematik bearbetas på dessa uppföljningar framgår inte. Vi behöver lyfta diskussionen om vad det innebär att undervisa i matematik på grundsärskolan och identifiera vilka behov som finns. Hur kan det göras möjligt för grundsärskolan att gå in i Matematiklyftet?

Läsning – språkutveckling

	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
På skolan finns gemensamma pedagogiska diskussioner kring strategier i läsundervisningen i alla ämnen		2 skolor	1 skola	
Lärare använder i sin undervisning strategier som utvecklar läsförståelsen hos eleverna			3 skolor	
Lärarna tar emot och genomför auskultationer, med koppling till elevers läsning, som är väl förberedda med utgångspunkt i BFL, kursplan och forskning		3 skolor		
Det kollegiala lärandet i läsundervisningen tar sin utgångspunkt i erfarenheter från auskultationer		3 skolor		
Varje elev följs upp och resultaten analyseras gemensamt och regelbundet. Analysen leder till förändringar i t ex undervisning, resursfördelning och organisation om så behövs		2 skolor	1 skola	

Finns nära samarbete mellan skolbibliotekarien och skolans personal i planering och undervisning? ²⁰⁷	Ja	Nej
		2 skolor

²⁰⁷ En skola saknas i underlaget

Analys

Läsning är en angelägenhet i samtliga ämnen och att man behöver arbeta språkutvecklande i alla ämnen för att eleven ska få en mer gynnsam kunskapsutveckling. På alla skolor fungerar det i hög grad att lärare använder strategier i sin undervisning som utvecklar läsförståelsen hos eleverna. Det är dock tydligt att det inte fungerar så väl med utvecklingen av undervisning i läsning i ett kollegialt lärande. Här finns utvecklingspotential. Frågan om hur man på skolan har gemensamma diskussioner om strategier i läsundervisningen i alla ämnen borde hänga ihop med frågan om hur det kollegiala lärandet organiseras. Av underlagen kan vi inte utläsa hur detta ser ut, men det kan finnas en risk att det blir upp till den enskilde läraren att utveckla sitt sätt att undervisa.

Två av tre skolor brister i uppföljningen av varje elevs läsutveckling, analysen och konsekvenserna av den. Skolorna behöver utifrån sin bedömning av hur väl uppföljningen fungerar analysera vidare hur man kan komma tillrätta med detta då uppföljning är centralt för att veta vad som behöver utvecklas. Kopplat till läsning är också hur väl samarbetet fungerar mellan skolbibliotek och undervisning. Ingen av skolorna har inte ett sådant samarbete etablerat. I en bildningsstad, som Borås Stad vill vara, är detta en viktig fråga att arbeta vidare med.

Informations- och kommunikationsteknik – IKT

Självskattning om IKT-användning

1. IKT används relativt lite i undervisningen. Undervisning sker vid enstaka tillfällen i datakunskap. Datorn används mest som ordbehandlare. Kompetensen bland pedagogerna är låg.
2. IKT används en hel del i undervisningen. Intresset och kompetensen bland pedagogerna varierar. Datorns möjligheter tas inte tillvara fullt ut i undervisningen.
3. IKT är ett naturligt inslag i undervisningen. Undervisningen planeras utifrån de möjligheter som finns när det gäller IKT. Intresset för IKT bland pedagogerna är stort. IKT-kompetensen bland pedagogerna är hög.

1	På väg mot 2	2	På väg mot 3	3
		3 skolor		

Analys

Rektorernas självskattning visar att alla skolor inte har kommit längre än till nivå två, dvs att IKT används en hel del i undervisningen. Intresset och kompetensen bland pedagogerna varierar och datorns möjligheter tas inte tillvara fullt ut i undervisningen. I kommentarerna menar dock rektorerna att det har skett en positiv utveckling och att personalen över lag har blivit bättre på att använda IKT i sin undervisning. I kommande analyser behöver också elevperspektivet belysas mer ingående för att synliggöra vilka effekter IKT-verktygen har på elevernas lärande. Player-Koro²⁰⁸ hävdar att väldigt lite IT påverkar undervisningen. Hon säger vidare att resultat i olika studier pekar på att lärare har kvar samma struktur på undervisningen som före införandet av IKT och i en utvärdering av IKT-satsning på gymnasieskolor i Jönköping visar att det är svårt att se positiva effekter på kunskapsinhämtningen hos eleverna.

²⁰⁸ Catarina Player-Koro: lektor HB Borås föreläsning 2014-04-16

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Hur använder ni IKT i undervisningen? I vilka ämnen behöver IKT-användningen utvecklas?

Rektor

Hur säkerställer vi att IKT används i alla klassrum? Hur säkerställer du som rektor behörighet och kompetens inom IKT?

Huvudmannen

Hur nyttjar vi bäst den resurs som IKT-pedagogerna utgör? Hur ska vi arbeta med kompetensutveckling i det långa perspektivet?

Hur ska vi synliggöra elevers lärande i ett IKT-perspektiv?

Lärandemiljö

Självskattning om lärandemiljön²⁰⁹

1. Personalen är medveten om vikten av att skapa en god lärandemiljö såväl kunskapsmässigt som socialt, men skolan saknar samsyn kring hur detta går till.
2. Personalen strävar efter att skapa en god lärandemiljö såväl kunskapsmässigt som socialt. Lärare börjar utveckla undervisningen för att stimulera lusten att lära och ge möjligheten att lyckas. Det finns ett positivt bemötande mellan och bland personal och elever.
3. Personalen har kommit långt i sin medvetna strävan att skapa en god lärandemiljö såväl kunskapsmässigt som socialt. Det finns ett varierat utbud/material för lärprocesser för många olika ämnen och för användning inom och utanför skolans lokaler. Det finns ett positivt bemötande mellan och bland personal och elever. Undervisningen är varierad och stimulerar eleverna att lära. *Two stars and a wish* präglar skolan.

1	På väg mot 2	2	På väg mot 3	3
		1 skola	1 skola	

Analys

I Bildningsstaden Borås är lärandemiljön och undervisningens betydelse tydligt framskriven i avsnittet om Det goda lärandet. Det är uppenbart att vi behöver arbeta vidare med detta då inte alla skolor befinner sig på nivå 3. Troligen är det också så att skillnaderna är större mellan klassrummen än mellan skolorna. Utveckling av undervisningens kvalitet är central i de övergripande satsningar som är igång i Borås Stad.

BFL

Grundsärskolan i Borås Stad inledde sitt arbete med samtalsgrupper i Bedömning för lärande, BFL, vårterminen 2013. Nedan följer resultat från några frågor i Klimatundersökningen samt grundsärskolans rektorers självskattningar av i hur hög grad verksamheten genomsyras av BFL.

Elevernas skattningar

En förväntad effekt av arbetet med bedömning för lärande är att eleverna förstår utbildningens mål, var de befinner sig i förhållande till målen och hur de ska gå tillväga för att nå dit. Att undersöka elevernas syn på undervisningen är alltså viktigt för att kunna utvärdera arbetet med BFL. Klimatundersökningen är en anonym web-enkät som samtliga grundsärskolans elever i

²⁰⁹ En skola saknas i underlaget

Borås Stad de senaste två åren fått möjlighet att besvara. Några av eleverna svarar med hjälp av en vuxen. Här redovisas resultatet på två av de frågor som har bäring på BFL från 2014 års Klimatundersökning.

”Jag lär mig mycket i skolan”

Ja	96,6 %
Nej	3,4 %

”Mina lärare bryr sig om mig”

Ja	96,7 %
Nej	3,3 %

Eleverna i grundsärskolan skattar generellt olika aspekter av sin skolgång högt. En skillnad jämfört med grundskolans elever är att det här endast finns två svarsalternativ, för att göra det tydligare för de svarande eleverna.

Rektorernas skattningar

Rektorerna har genomfört ett antal självskattningar avseende kvaliteten på BFL-arbetet på deras skolor. Resultatet presenteras stadsdelsvis i tabellerna nedan.

I hur hög grad genomsyrar BFL skolan? (fokus på nyckelstrategierna)

	Inte alls	I liten grad	I hög grad	I mycket hög grad
Lärarna synliggör målen för eleverna			3 skolor	
Lärarna arbetar med effektivt klassrumssamtal (t ex har slutat med handuppräknings)			3 skolor	
Lärarna ger utvecklande feedback			3 skolor	
Lärarna aktiverar eleverna som resurser till varandra (t ex genom kamratrespons)			3 skolor	
Lärarna aktiverar eleverna som resurser för sitt eget lärande (t ex genom självbedömning)			3 skolor	

Enligt grundsärskolans rektorer används de fem nyckelstrategierna i hög grad, det görs ingen skillnad i skattning av de olika strategierna.

I hur hög grad nyckelstrategierna gjort avtryck i verksamheten är en indikator på genomslaget för BFL. Andra indikatorer som vi följer över tid är i hur stor utsträckning:

- Lärarna besöker varandras klassrum och auskulterar hos varandra – en indikator på kollegialt lärande.
- Rektor prioriterar konferenstid för BFL, rektor tar upp BFL på medarbetarsamtalet, rektor lyfter goda exempel när det gäller BFL i olika sammanhang – indikatorer på om rektor signalerar att arbetet med BFL är prioriterat.

- Elever håller själva sina utvecklingssamtal – en indikator på huruvida eleverna har kännedom om var de befinner sig, målet och vilket nästa steg för att närma sig målet är. Resultatet av rektorernas självskattningar av dessa indikatorer presenteras i tabellen nedan:

Lärarna besöker varandras klassrum och auskulterar hos varandra.		3 skolor		
Rektor prioriterar konferenstid för BFL				3 skolor
Rektor tar upp BFL på medarbetarsamtalet				3 skolor
Rektor lyfter goda exempel när det gäller BFL i olika sammanhang			3 skolor	
Elever håller själva sina utvecklingssamtal		3 skolor		

Grundsärskolans rektorer signalerar att arbetet med BFL är prioriterat genom att avsätta konferenstid för arbetet samt genom att ta upp BFL på medarbetarsamtalen. Däremot finns det utvecklingspotential när det gäller lärarnas auskultationer och elevledda utvecklingssamtal.

Övergripande självskattning om bedömning för lärande

1. Lärarna berättar vilka målen är i några ämnen för eleverna. Lärarna gör sällan eleverna medvetna om lektionens syfte och mål. Lärarna uppmuntrar elever när de har gjort goda prestationer i olika ämnen.
2. Lärarna konkretiserar målen i de flesta ämnena för eleverna vid upprepade tillfällen under läsåret. Lärarna gör ibland eleverna medvetna om lektionens syfte och mål och vad som kommer att bedömas. Lärarna ger exempel på vad som kännetecknar god kvalitet i respektive ämne.
3. Lärarna konkretiserar kontinuerligt målen i alla ämnen för eleverna samt vad som kommer att bedömas. Elevernas målförståelse är utgångspunkten för undervisningen. Lärarna gör eleverna medvetna om varje lektions syfte och mål. Lärarna klargör på ett systematiskt sätt för eleverna vad som kännetecknar god kvalitet i respektive ämne.

1	På väg mot	2	På väg mot	3
		3 skolor		

Vid en helhetsbedömning av grundsärskolorna anger rektorerna att satsningen på BFL börjar ge avtryck, men att det finns skillnader mellan klassrummen – vissa lärare har tagit till sig förhållningssättet i större utsträckning än andra. Lärarna har reflekterat mer över sin egen undervisning och anpassat den utifrån varje elevs behov i större utsträckning. Rektorerna anser att BFL-perspektivet finns med i planering och pedagogiska diskussioner samt att det påverkat synen på eleverna, tilltron till elevernas förmåga har ökat.

Analys

Eleverna i grundsärskolan ger i Klimatundersökningen en positiv bild av hur de uppfattar sin skolgång. De upplever att de lär sig mycket och att deras lärare bryr sig om dem. Det hade varit intressant att även ta del av i hur stor utsträckning eleverna känner till målen för att se hur arbetet med BFL når ut till eleverna. Den nuvarande Klimatundersökningen omfattar få frågor och dessa är konkret formulerade med endast två svarsalternativ. Detta gör att svaren inte blir lika nyanserade som för grundskolan, samtidigt som det haft fördelen att grundsärskolans elever

faktiskt kan besvara enkäten vilket inte varit fallet tidigare. Det kan ändå vara värt att fundera över hur man kommande år skulle kunna ta reda på elevernas kännedom om målen.

När det gäller grundsärskolans elever finns inte den gedigna forskning från klassrumspraktiken att ta del av som det finns för grundskolan. Detta har inneburit en svårighet eftersom alla exempel kopplade till nyckelstrategierna är hämtade från grundskolan. Samtidigt kan detta vara en styrka eftersom pedagogerna verkligen behövt diskutera, pröva och ompröva nyckelstrategierna i praktiken. Det skulle kunna vara en förklaring till att man redan efter ett och ett halvt års arbete med BFL ser tydliga avtryck i verksamheten. En annan förklaring kan vara att rektorerna prioriterar BFL. Det tydliga utvecklingsområde som finns är att återkommande arbeta med auskultationer i verksamheten. Det skulle kunna leda till att användandet av nyckelstrategierna förfinas och att det kollegiala lärandet utvecklas. Liksom i grundskolan finns det skillnader mellan olika klassrum, vissa lärare har tagit till sig BFL i större utsträckning än andra. Att få BFL att nå alla klassrum och varje elev bör således prioriteras under det kommande läsåret.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Används samtliga nyckelstrategier i era klassrum? Hur delar ni med er av goda exempel/samplanerar ni inom arbetslaget? Hur kan ni dra nytta av Klimatundersökningen i ert BFL-arbete? Hur kan elever göras mer delaktiga i eller själva leda sina utvecklingssamtal?

Rektor

Hur kan du organisera för fungerande och kontinuerliga auskultationer? Hur säkerställer du att BFL-perspektivet finns i varje klassrum? Hur fungerar dynamiken i BFL-samtalsgruppen? Behöver gruppsammansättningen ändras? Är rätt person samtalsledare? Hur organiserar du för BFL-arbetets fortlevnad efter de tre introduktionsåren? Används Klimatundersökningen som ett verktyg i arbetet med BFL?

Huvudmannen

På vilket sätt kan områdesledningen vara ett stöd för BFL-arbetet på skolorna? Hur kan BFL bli ett naturligt inslag i Borås Stads övriga utvecklingsprojekt? Hur garanteras långsiktigheten i arbetet med BFL?

Övergångar

De tre skolorna har en plan för övergångar som bland annat beskriver olika aktiviteter som syftar till att skapa trygghet för barnet/eleven. En skola är framme och två skolor är på väg mot att skapa fungerande rutiner för att fånga upp var barnet/eleven befinner sig i sin kunskapsutveckling. Planering görs för elever med behov av särskilt stöd. Ingen av rektorerna uppger att det som framkommit i samtal och dokumentation i samband med övergången styr planeringen av organisation, resurser och undervisning i mottagande klass. Det är inte heller någon som menar att återkoppling ges till avlämnande verksamhet/klass.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Vilken samverkan sker i vardagsarbetet? Vilken återkoppling sker? Hur vet vi att planen följs/fungerar?

Förskolechef/Rektor

Innehåller planen rätt saker? Känner avlämnande/ mottagande enheter till planen?

Hur utvecklar vi organisationen kring övergångar för nya elever? För individintegrerade elever? Är övergången bara överföring av information?

Huvudmannen

Hur kan ansvaret för övergång mellan skolformer tydliggöras?

Gymnasieskola, gymnasiesärskola, vuxenutbildning

Pedagogiskt ledarskap

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet²¹⁰ ledas och samordnas av rektor. Rektor ska också särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

Skolklimatundersökningen

Rektors pedagogiska ledarskap utvärderas i samtliga verksamheter i en årlig skolklimatundersökning. Totalt innefattar undersökningen fyra områden.²¹¹ Undersökningen reviderades under 2013 och våren 2014 genomfördes den nya versionen, med ny svarsskala, för första gången. I skolklimatundersökningen tar lärare och elever ställning till ett antal påståenden inom respektive område på en fyragradig skala: 1 Stämmer inte alls, 2 Stämmer ganska dåligt, 3 Stämmer ganska bra, 4 Stämmer helt och hållet. Elevernas och lärarnas sammanvägda värdering av området Rektor är 2,8. Elevresultaten finns inom intervallet 2,3-2,9 och lärarnas svar mellan 2,7-3,1. Svarsfrekvensen på årets undersökning var 73 procent.

Självskattning

Till denna kvalitetsrapport har även en självskattning av rektors pedagogiska ledarskap genomförts på skolorna. Självskattningen bygger på respektive skollednings bedömning av var skolan som helhet befinner sig när det gäller följande aspekter i rektors pedagogiska ledarskap kopplat till undervisningen:

- Planering
- Genomförande
- Kunskapsbedömning och betygssättning
- Uppföljning

Skolornas bedömning är att rektors pedagogiska ledarskap fungerar i hög grad eller i mycket hög grad. Utvecklingsbehov finns på någon skola när det gäller att rektor, tillsammans med lärarna, systematiskt och kontinuerligt följer upp hur undervisningen planeras och genomförs och analyserar hur det påverkar elevernas möjligheter att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen.

Kommentar och fortsatt utveckling

I nämndens utvecklingsplan 2011-2015 *Bildningsstaden Borås* är Styrning och ledning ett utvecklingsområde och har som mål väl fungerande pedagogiskt ledarskap. Arbetet med att ytterligare utveckla ledarskapet kommer att fortgå under läsåret bland annat i skolledarforum och i skolledarkonferenser. Från och med läsåret 2013/14 utarbetar rektor för varje skolenhet en kvalitetsbedömning och analyserar sitt resultat. Kvalitetsbedömning på skolnivå görs av gymnasiechefen.

Undervisning

Skollagens definition: Sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

---

²¹⁰ Gymnasieskolorna, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen är indelade i skolenheter. Tullengymnasiet utgör en skolenhet. Det pedagogiska arbetet vid varje skolenhet leds och samordnas av en rektor.

²¹¹ Värdegrund, Undervisningens innehåll och kvalitet, Inflytande och delaktighet, Rektor

Undervisningens innehåll och kvalitet

Undervisningen innehåll och kvalitet utvärderas i samtliga verksamheter i en årlig skolklimateundersökning. Totalt innefattar undersökningen fyra områden. Undersökningen reviderades under 2013 och våren 2014 genomfördes den nya versionen, med ny svars skala, för första gången. I skolklimateundersökningen tar lärare och elever ställning till ett antal påståenden inom respektive område på en fyrgradig skala: Stämmer inte alls, 2 Stämmer ganska dåligt, 3 Stämmer ganska bra, 4 Stämmer helt och hållet. Elevernas och lärarnas sammanvägda värdering av området undervisningen innehåll och kvalitet är 3,1. Elevresultaten finns inom intervallet 2,8-3,2 och lärarnas svar mellan 3,0-3,3. Svarsfrekvensen på årets undersökning var 73 procent.

Informations- och kommunikationsteknologi (IKT)

Skollagen föreskriver att eleverna i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och i svenska för invandrare ska ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna kan böcker och andra lärverktyg anskaffas av eleverna själva eller mot avgift som motsvarar anskaffningsavgiften. I utvecklingsplanen *Bildningsstaden Borås 2011-2015* anges i utvecklingsområdet Informations- och kommunikationsteknologi (IKT) att alla elever ska ha tillgång till modern teknik. Målet för utvecklingsområdet är att IKT är en integrerad och naturlig del i elevers skolvardag som en del i deras utbildning. I gymnasieskolan och gymnasiesärskolan erbjuds alla elever dator eller motsvarande digitalt verktyg under hela utbildningstiden i det så kallade en-till-en konceptet. Inom vuxenutbildningen har eleverna i stor utsträckning tillgång till digitala verktyg. Till denna kvalitetsrapport har en självskattning om datoranvändning (IKT) genomförts på skolorna. Skattningen bygger på skolledningens bedömning av vilken av tre kvalitetsnivåer, där tre är den högsta, som kännetecknar skolan som helhet. I självskattningen bedömer två skolor att de har nått kvalitetsnivå 2 innebärande att intresset och kompetensen bland pedagogerna varierar och datorns möjligheter tas tillvara i undervisningen, men ännu inte fullt ut. Fem skolor är på väg att nå den högsta kvalitetsnivån som kännetecknas av att IKT är ett naturligt inslag i undervisningen och att kompetensen att använda verktyget är högt bland lärarna.

Lärandemiljö

En självskattning av lärandemiljön har genomförts på skolorna. Skattningen bygger på skolledningens bedömning av var skolan som helhet befinner sig när det gäller att skapa en god lärandemiljö såväl kunskapsmässigt som socialt. En skola är på väg att nå kvalitetsnivå 2 som kännetecknas av att arbetet med bemötande och varierad undervisning ännu inte fullt ut genomsyrar hela verksamheten. En övervägande majoritet av skolorna (sex av sju) bedömer att de har en god lärandemiljö och är på väg att nå kvalitetsnivå 3 där bemötande mellan och bland personal och elever är gott och där undervisningen är varierad och stimulerar eleverna att lära.

Kommentar och fortsatt utveckling

I skolklimateundersökningen är samstämmigheten hög mellan elevernas och lärarnas bedömning av undervisningens kvalitet och skillnaden i resultat mellan skolorna är liten. Arbetet med att ytterligare utveckla undervisningens kvalitet fortgår ständigt. Det förvaltningsövergripande utvecklingsarbetet med Bedömning för lärande (BFL) har lett till en levande diskussion på skolorna om lärandeprocessen, en diskussion som för skolan framåt och involverar kollegiet i utvecklingen. BFL kommer att fortsatt bedrivas på samtliga enheter inom förvaltningen och kommer att ge ökade förutsättningar för att ytterligare utveckla och förbättra undervisningens innehåll och kvalitet. För fortsatt god utveckling av IKT-användningen, liksom övriga utvecklingsprocesser på skolorna, måste rektor följa och stödja arbetet på den egna skolenheten. Inom IKT har rektor till sitt stöd så kallade lärspridare som utbildats inom en-till-en konceptet för att sprida kunskap inom den egna skolan om datorns användningsmöjligheter i undervisningen. Lärandemiljön på skolorna, såväl kunskapsmässigt som socialt, skattas som god i

mycket hög utsträckning. Arbetet med att bibehålla och ytterligare utveckla såväl inre som yttre förutsättningar för lärande måste ständigt fortgå.

Resultat

Gymnasieskolan

I Utbildningsnämndens utvecklingsplan 2011-2015 *Bildningsstaden Borås* finns följande mål för gymnasieskolan:

- Alla elever ska lämna gymnasieskolan med minst betyget Godkänt i samtliga kurser.
- Borås Stads gymnasieskolor ska ligga klart över rikssnittet och ska i riksjämförelse vara bland de 50 främsta i landet.
- Borås ska tillhöra de 50 bästa skolkommunerna i SKL:s ranking Öppna jämförelser.

Jämförelserna sker inom följande områden:

- a) Fullföljd gymnasieutbildning inom fyra år, exkl individuella programmet.
- b) Grundläggande behörighet till universitet och högskola.
- c) Genomsnittlig betygspoäng.
- d) Etablering på arbetsmarknaden två år efter avslutad gymnasieutbildning.
- e) Påbörjade studier på högskola eller universitet inom tre år efter avslutad gymnasieutbildning.

I följande redovisas, utifrån lokal statistik, Borås Stads gymnasieskolors resultat för läsåret 2013/14 avseende

- slutbetyg med minst E
- genomsnittlig betygspoäng
- behörighet till högskola

Samtliga uppgifter kommer att finnas tillgängliga för riksjämförelse i december 2014 då Skolverket publicerar sin statistik.

Examensbevis med minst godkänt betyg (E) i alla kurser

Årets avgångselever är de första som avslutar sin utbildning i GY11 och erhåller gymnasieexamen, antingen en yrkesexamen eller en högskoleförberedande examen.

För en yrkesexamen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända. Eleven ska ha godkänt i svenska 1, eller i svenska som andraspråk 1, engelska 5 och matematik 1. Ett krav är också att eleven har godkänt i 400 poäng av de programgemensamma ämnena och ett godkänt gymnasiearbete.

För en högskoleförberedande examen ska eleven ha läst minst 2 500 poäng varav 2 250 poäng ska vara godkända. Eleven ska ha godkänt i svenska 1, 2 och 3 eller i svenska som andraspråk 1, 2 och 3, engelska 5 och 6 samt i matematik 1. Dessutom ska eleven ha ett godkänt gymnasiearbete.

En elev som uppfyller kraven för gymnasieexamen får ett examensbevis. En elev som inte uppnår kraven för gymnasieexamen får ett studiebevis.

Utbildningsnämndens mål är att samtliga elever ska ha minst godkänt betyg i *alla* kurser efter avslutad utbildning. Läsåret 2013/14 hade 74,1 procent av avgångseleverna ett examensbevis från ett fullständigt eller utökat program med minst godkänt betyg (E) i alla kurser. I jämförelse med resultaten från tre föregående år, i den tidigare gymnasieskolan då eleven fick slutbetyg, är detta en tydlig förbättring.

GY 11 Examensbevis med minst E i alla kurser - andel i %	2014 GY 11
Almås	77
Bäckäng	81
Sven Erikson	67 inkl IB
Viskastrand	69
Totalt	74,1 inkl IB

Källa: UBK/Lokal statistik

GY94 Slutbetyg med minst G i alla kurser - andel i %	2011	2012	2013
Almås	70	74,1	73,2
Bäckäng	87,9	90,2	81,4
Sven Erikson	65,8 inkl IB	58,1 inkl IB	66,2 inkl IB
Viskastrand	61	53,6	55,2
Totalt	72 inkl IB	70,3 inkl IB	70,4 inkl IB

Källa: UBK/Lokal statistik

Genomsnittlig betygspoäng

Enligt lokal statistik är genomsnittlig betygspoäng för Borås Stads gymnasieskolor 14,2 totalt på de högskoleförberedande programmen och yrkesprogrammen. Riksjämförelse kan göra i december 2014 då Skolverket presenterar sin statistik.

Genomsnittlig betygspoäng GY 11	Borås Stad 2014
Högskoleförberedande program	14,6
Yrkesprogram	13,7
Totalt	14,2

Källa: UBK/Lokal statistik

Genomsnittlig betygspoäng GY 11	
Almås	13,9
Bäckäng	15,0
Sven Erikson	13,9
Viskastrand	13,3
Total	14,2

Källa: UBK/Lokal statistik

På skolnivå når Bäckängsgymnasiet högst betygssnitt följt av Almåsgymnasiet och Sven Eriksonsgymnasiet med samma resultat och sedan Viskastrandsgymnasiet. Bäckängsgymnasiet har enbart högskoleförberedande program och Almåsgymnasiet har enbart yrkesprogram. På

Sven Eriksonsgymnasiet finns högskoleförberedande program och ett yrkesprogram, Barn- och fritidsprogrammet. Förhållandet är det motsatta på Viskastrandsgymnasiet som har yrkesprogram, och ett högskoleförberedande program, Estetiska programmet med inriktningen estetik och media.

Program i gymnasieskolan GY 11	Borås 2014
	Betygspoäng
Barn- och fritidsprogrammet	13,4
Bygg- och anläggningsprogrammet	14,0
Ekonomiprogrammet	13,2
El- och energiprogrammet	13
Estetiska programmet	14,4
Fordons- och transportprogrammet	13,7
Handels- och administrationsprogrammet	14
Hantverksprogrammet	14,1
Hotell- och turismprogrammet	14,8
Humanistiska programmet	15,4
Industri tekniska programmet	11,4
Naturvetenskapsprogrammet	15,9
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	15,3
Samhällsvetenskapsprogrammet	14,6
Spetsutbildning Entreprenörsprogrammet	16,2
Teknikprogrammet	13,9
VVS- och fastighetsprogrammet	12,7
Vård- och omsorgsprogrammet	12,7
Totalt	14,2

Källa: *UBK/Lokal statistik

Genomsnittlig betygspoäng för fristående gymnasieskolor i Borås

Skolverkets statistik för läsåret 2013/14 kommer i december 2014.

Behörighet till högskola

För högskolebehörighet ska eleven ha gymnasieexamen med godkänt betyg eller högre i minst 90 procent av den totala kurspoängen 2 500 poäng det vill säga har minst 2 250 gymnasiepoäng med lägst betyget E. Elever som får examen från ett högskoleförberedande program har alltid grundläggande behörighet till högskolan. För elever på yrkesprogram finns möjligheten att läsa till kurser för att få grundläggande högskolebehörighet. Från och med höstterminen 2013 infördes en ny regel innebärande att alla nationella yrkesprogram kan ge grundläggande högskolebehörighet inom programmets ordinarie 2500 poäng. I nuläget finns lokal statistik på högskolebehörighet för de högskoleförberedande programmen. Totalt nådde 98,3 procent av avgångseleverna på dessa program grundläggande behörighet till högskola. Statistiska uppgifter för behörighet på yrkesprogram finns inte att tillgå till denna kvalitetsrapport. Riksjämförelser avseende högskolebehörighet kan göras i december 2014 då Skolverket presenterar sin statistik.

Högskolebehörighet på högskoleförberedande program, andel i %	2014
Bäckäng	98,1
Sven Erikson	98,6
Viskastrand (Estetiska programmet/estetik och media)	100
Totalt	98,3

Källa: UBK/Lokal statistik

Fullföljd utbildning

Statistik för fullföljd utbildning i GY11 finns inte att tillgå till denna kvalitetsrapport. Statistiken presenteras av Skolverket i december 2014.

Nationella prov, betyg, bedömning

Nationella prov ska fungera som ett stöd för läraren och bidra till likvärdig bedömning och betygssättning i skolan. Syftet med proven är i huvudsak att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning, och ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

Såväl på högskoleförberedande program som på yrkesprogram i gymnasieskolan genomför alla elever nationella prov i Engelska 5 och i Svenska 1 eller i Svenska som andraspråk 1. I matematik genomförs nationella prov i ett flertal olika kurser beroende på vilket program eleverna går. Statistiken i matematik finns inte tillgänglig till denna kvalitetsrapport.

Provbetyg/kursbetyg på nationella prov i Borås Stads gymnasieskolor 2013/14 - andel i %

Betygsskala	Engelska 5		Svenska 1	
	Provbetyg	Kursbetyg i examensbevis	Provbetyg	Kursbetyg i examensbevis
A	7,3	7,9	5,7	9,0
B	16,8	17,4	13,1	9,8
C	35,0	29,7	18,4	20,8
D	22,0	21,0	22,1	20,3
E	16,1	19,9	22,7	24,2
F (ej godkänd)	2,8	4,2	4,8	2,6

Källa: UBK/Lokal statistik

En jämförelse mellan nationella provbetyg och satta slutbetyg i engelska 5 och i svenska 1 visar förekomst av skillnader i samtliga betygssteg. Skillnaden mellan provbetyget och kursbetyg är mest markant i Engelska 5 där 35 procent av eleverna nådde C i provbetyg och 29,7 procent hade C i sitt examensbevis. Samma förhållande gäller för betygssteget F, ej godkänt betyg, där andelen elever som hade F i provbetyg är lägre än andelen F i kursbetyg. För svenska 1 är förhållandet det motsatta. Andelen A, det högsta betygssteget, skiljer marginellt mellan provbetyg och kursbetyg i engelska 5. I svenska 1 är skillnaden nästan dubbelt så hög. Sammanvägt kan förhållandet provbetyg och kursbetyg tyda på att lärare vid betygssättning använder fler underlag för sin bedömning än det nationella provet. Detta är helt i enlighet med nationella riktlinjer som anger att ”provresultaten ska användas som stöd vid bedömningen och betygssättningen samt komplettera lärarens övriga bedömningsunderlag”²¹². Även i läroplanen föreskrivs att all tillgänglig information om elevens kunskaper ska utnyttjas vid betygssättningen och en allsidig bedömning av elevens kunskaper ska göras. Såväl stor avvikelse mellan provbetyg och kursbetyg som mycket hög överensstämmelse kan vara tecken på att analyser av betygssättningen behöver

²¹² Skolverkets Allmänna Råd, Bedömning och betygssättning.

göras. Enligt Skolverket kan de nationella proven, även om de framför allt har en summativ funktion det vill säga att de ska fungera som en avstämningspunkt i slutet av en kurs och visa vilka kvaliteter eleven har i sina kunskaper i de ämnen/kurser där proven genomförs, även användas formativt dvs som en del i den bedömning för lärande som är en del av undervisningen. Provresultaten ger information om vilka kunskaper som utgör elevens styrkor och vilka kunskaper som eleven genom undervisningen behöver utveckla mer. Proven ger även en bild av hur undervisningen har fungerat, vilket i sin tur kan ge uppslag till hur undervisningen kan utvecklas.

För att utveckla samsynen och kompetensen i bedömning av och för lärande har två studiedagar under läsåret, i augusti och mars, ägnats åt utveckling och samarbete i bedömningsfrågor. Det har varit en fortsättning på arbetet med baklängesplanering i ämnesgrupper från föregående verksamhetsår. Inledande föreläsare vid studiedagen i augusti var professorn i kognitiv neurovetenskap Torkel Klingberg. Utifrån tesen att allt lärande sker i hjärnan redogjorde professor Klingberg för de senaste rönen inom hjärn- och kognitionsforskning samt vad det innebär för lärandeprocessen. Enligt Klingberg måste hans forskningsområde alltmer samverka med pedagogisk och didaktisk forskning för att de olika disciplinerna gemensamt ska kunna ge stöd till den komplexa lärandeprocessen. På studiedagen i mars gavs olika exempel på hur formativ bedömning kan se ut och vilken effekt de kan ha på elevers motivation och lärande. Docent Görel Bergman-Claesson hade under denna studiedag en föreläsning och workshop för alla svensklärare i förvaltningen. Bergman-Claesson fördjupade under passet deltagarnas förståelse för den vetenskapliga textens karaktär och dess bedömning. Lärare och skolledare var samstämmda i att passet hade varit mycket givande.

Vid båda studiedagarna har lärarna arbetat i ämnesgrupper över skolgränserna för att utveckla förståelsen för bedömning av och för lärande i ämnets kurser. Vissa ämnesgrupper, t ex kemi, har dragit stor nytta av dessa gemensamma dagar för att utarbeta gemensamt synsätt och konkret material som stöd för bedömning och lärande i ämnets kurser. En viktig tillgång i det arbetet har varit den gemensamma arean för de olika ämnesgrupperna i lärplattformen Ping-pong. Där delar ämnesgrupperna material lärare emellan såsom bedömningsexempel, baklängesplaneringar, matriser med mera. Utvärderingen av studiedagarna visar att det finns flera ämnesgrupper där arbetet inte uppfattades lika givande av deltagande lärare. Synpunkterna från utvärderingen kommer att utgöra underlag för planeringen av kommande studiedagar som syftar fortsatt till att utveckla bedömning av och för lärande i alla ämnen och kurser.

Avgång

Studieavgång, det vill säga avbrott, innebär att eleven har slutat på ett nationellt program på gymnasieskolan i Borås och inte fortsatt sina studier på något annat program i kommunal gymnasieskola i Borås. Elever på skolorna som inte är folkbokförda i Borås kan dock vid avbrott fullfölja sina studier i hemkommunen. Andelen avbrott har gått upp något, främst i åk 2. Totalt sett är andelen avbrott fortsatt låg.

Studiegångar/avbrott - andel i %				
Läsår	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Totalt
2011/12	5,3	3,4	1,1	3,4
2012/13	4,8	1,6	1,3	2,7
2013/14	4,9	3,8	1,2	3,4

Källa: UBK/Lokal statistik

På de enskilda skolorna kan man konstatera att avbrotten ökar någon tiondel på Almåsgymnasiet och Bäckängsgymnasiet. På Sven Eriksonsgymnasiet är det en mer markant ökning men andelen är ändå mycket låg. På Viskastrandsgymnasiet minskar avbrotten från föregående år.

Studiegångar/avbrott - andel i %				
Läsår	Almås	Bäckäng	Sven Erikson	Viskastrand
2011/12	5,4	1,3	3,1	4,9
2012/13	4,3	0,8	1	5,9
2013/14	4,5	2,0	2,8	5,1

Källa: UBK/Lokal statistik

Introduktionsprogram

I den nya gymnasieskolan finns fem introduktionsprogram. Dessa är preparandutbildning, individuellt alternativ, programinriktat individuellt program, språkintrouktion och yrkesintrouktion. Målet i nämndens utvecklingsplan 2011-2015 *Bildningsstaden Borås* för introduktionsprogrammen är att alla elever går efter 1 års studier vidare till ett nationellt program, fortsatta studier, arbete eller annan sysselsättning. Totalt sett är måluppfyllelsen god, 2013 var andelen 95 %. Årets resultat för Introduktionsprogrammen finns att tillgå efter att slutantagningen till gymnasieskolan är genomförd, den 15 september 2014.

Personella förutsättningar - gymnasieskolan

2013 (2012 inom parentes)	Lärare med pedagogisk högskoleexamen Borås – andel i %	Lärare med pedagogisk högskoleexamen Samtliga kommuner – andel i %
Gymnasieskola	80 (81)	82 (81)

Källa: Skolverket/Jämförelsetal

Gymnasiesärskolan

Målet i nämndens utvecklingsplan 2011-2015 *Bildningsstaden Borås* för gymnasiesärskolan är:

- Andelen elever som slutför utbildningen med betyg på yrkesprogram (nationella och specialutformade) ska öka årligen.
- Andelen gymnasiesärskoleelever som är i arbete/sysselsättning efter avslutad utbildning ska öka årligen.

Av de elever som läsåret 2013/2014 avslutade sina studier i gymnasiesärskolan på Almåsgymnasiet hade en övervägande majoritet ett slutbetyg. På Bergslenagymnasiet har andelen slutbetyg minskat i förhållande till föregående och andelen samlat betygsdokument ökat. På Viskastrandsgymnasiet hade samtliga elever samlat betygsdokument.

Betyg efter avslutad utbildning 2014 – (2013 inom parentes)	Almås Nationella program andel elever i %	Bergslena Nationella program andel elever i %	Viskastrand Nationella Program andel elever i %
Slutbetyg	89 (50)	60 (94,1)	0 (50)
Samlat betygsdokument	11 (50)	40 (5,9)	100 (50)

Saknar betyg	0	0	0 (50)
Totalt antal elever som avslutat sin utbildning	9 (8)	15 (17)	7 (6)

Källa: Lokal statistik/AL, BE, VS

För varje avgångselev görs en individuell planering för fortsatt sysselsättning efter avslutade studier. Totalt avslutade 44 elever i gymnasiesärskolan. Andelen elever som hade någon form av sysselsättning var 91 procent, vilket är en liten nedgång från förra året. För de elever där sysselsättning ännu inte är klar sker fortsatt uppföljning.

Arbete/sysselsättning efter avslutad utbildning 2014 – (2013 inom parentes)	Almås Nationella program - andel elever i %.	Bergslena Nationella program - andel elever i %	Viskastrand Nationella program - andel elever i %	Hulta ängar Individuellt program - andel elever i %	Almås Individuellt program - andel elever i %
Anställning med lönebidrag	0 (12,5)	0 (5,3)	14,3 (50)	0 (0)	0 (0)
Arbetspraktik	89 (37,5)	13,3 (47,4)	14,3 (33,3)	0 (0)	0 (0)
Fortsatt utbildning	0 (12,5)	33,3 (15,8)	14,3 (0)	0 (0)	0 (0)
Daglig verksamhet	11 (37,5)	26,7 (31,5)	14,3 (16,7)	100 (100)	100 (100)
Avflyttad till annan ort med fortsatt studiegång	0	20	0	0	0
Elever i uppföljning, sysselsättning ej klar	0	6,7	42,8	0	0
Totalt antal elever som avslutat sin utbildning	9 (8)	15 (19)	7 (6)	7 (5)	3 (3)

Källa: Lokal statistik/AL, BE, VS

Personella förutsättningar - gymnasiesärskolan

2013 (2012 inom parentes)	Lärare med pedagogisk högskoleexamen Borås – andel i %	Lärare med pedagogisk högskoleexamen Samtliga kommuner – andel i %
Gymnasiesärskola	92 (88)	86 (82)

Källa: Skolverket/Jämförelsetal

I vuxenutbildningen ingår grundläggande och gymnasial vuxenutbildning, utbildning i svenska för invandrare (Sfi), särskild utbildning för vuxna samt yrkeshögskoleutbildningar (Yh).

I nämndens utvecklingsplan 2011-2015 *Bildningsstaden Borås* är målet för vuxenutbildningen:

- Andelen studerande som fullföljer sin studieplan ska öka årligen.
- Andelen studerande som lyckas slutföra sina studier utan avbrott eller utan IG ska öka årligen.

Inom vuxenutbildningen upprättas en individuell studieplan för alla elever.

Vuxenutbildningen

Grundläggande vuxenutbildning

Över 550 personer har deltagit i studier på grundläggande nivå, exklusive provningar. Omräknat à 800 poäng per år motsvarar det knappt 240 antagna heltidsstuderande. Vanligast är studier i svenska som andraspråk, matematik och engelska.

Resultat: Av de kursdeltagare som har antingen har avslutat eller avbrutit en nationell kurs har närmare 58 procent fått minst betyget E, knappt 3 procentenheter fler än läsåret 2012/13. Av dem som slutat kursen utan ett godkänt betyg har det stora flertalet avbrutit studierna. Betyg sätts efter avslutad kurs och många kursdeltagare läser kursen över flera terminer. Knappt hälften av eleverna fortsätter sin kurs efter terminsslut.

Gymnasial vuxenutbildning med teoretisk inriktning:

Gymnasial vuxenutbildning med teoretisk inriktning bedrivs i egen regi samt via externa utbildningsanordnare som levererar distansutbildning. Antalet elever som väljer distansstudier ökar kraftigt på senare år, och även s k närdistans, dvs. distansutbildning där det även går att få visst stöd på plats erbjuds. Drygt 1900 personer deltog i gymnasial teoretisk vuxenutbildning under 2013/2014, exklusive prövningar.

Resultat: Av de kursdeltagare som antingen avslutat eller avbrutit en nationell kurs har knappt 59 procent fått minst betyget E, vilket är oförändrat jämfört med läsåret 2012/13. Andelen kursavbrott är drygt 20 procent av det totala antalet kursdeltagare.

Gymnasial vuxenutbildning med yrkesinriktning:

Yrkesutbildningar bedrivs dels inom Borås kommun av Vuxenutbildningen Borås i samarbete med Almåsgymnasiet och Viskastrandsgymnasiet dels via flera externa utbildningsleverantörer inom olika branscher. Eleverna erbjuds både skolförlagda utbildningar och utbildningar på distans. Distansutbildningar ges oftast inom handel/administration eller vård och omsorg. Drygt 1100 personer deltog i yrkesutbildning under läsåret 2013/2014, exklusive prövningar.

Resultat: Av de kursdeltagare som antingen har avslutat eller avbrutit en nationell kurs har ca 83 procent avslutat kursen med minst betyget E, en ökning med ca 2 procentenheter jämfört med 2012/2013.

Särskild utbildning för vuxna

Utbildningens funktion är att förvärva nya kunskaper och att bibehålla och utveckla det man lärt sig tidigare. Kunskapsmålen för eleverna på träningskolenivån kan definieras som att erövra en förmåga att kommunicera med nya tecken, bilder, ord mm. Under läsåret 2013/2014 har 77 personer deltagit i särskild utbildning för vuxna.

Resultat: Elever som uppnår mål för kurs eller delkurs får betyg och 20 betyg har utfärdats under läsåret. Till övriga elever utfärdas intyg.

Svenska för invandrare (SFI)

Under läsåret har nästan 1500 personer deltagit i SFI. SFI-studerande får betyg efter avslutad kurs. Tiden det tar att bli färdig med en kurs varierar med olika studietakt och andra förutsättningar. Många elever fortsätter studierna över flera terminer.

Resultat: Totalt har 795 kursdeltagare fått betyg och 442 har avbrottsregistrerats. Övriga fortsätter sina kurser. Det innebär att av de kursdeltagare som antingen avslutat eller avbrutit en kurs har 64 procent avslutat med betyg.

Yrkehögskoleutbildningar

Yrkehögskoleutbildningar, YH, har eget resultatansvar utanför den kommunala vuxenutbildningen. Utbildningarna genomför, tillsammans med respektive ledningsgrupp, kontinuerliga utvärderingar och kvalitetsredovisningar vilka redovisas till Myndigheten för yrkehögskolan.

Personella förutsättningar - vuxenutbildningen

2013 (2012 inom parentes)	Lärare med pedagogisk högskoleexamen	Lärare med pedagogisk högskoleexamen

	Borås – andel i %	Samtliga kommuner – andel i %
Komvux (grundläggande och gymnasial)	95 (99)	85 (83)
Särskild utbildning för vuxna	100 (100)	90 (91)
Svenska för invandrare	64 (67)	75 (76)

Källa: Skolverket/Jämförelsetal

Kommentar och fortsatt utveckling

Gymnasieskolans första resultat i den reformerade gymnasieskolan GY 11 är goda. Genomsnittlig betygspoäng är på samma nivå som föregående år. De fyra gymnasieskolornas totala resultat är 14,2 på de högskoleförberedande programmen och yrkesprogrammen. På högskoleförberedande program är genomsnittlig betygspoäng 14,6 och på yrkesprogram 13,7. Behörighetsgraden till högskola och universitet var totalt 98,3 procent på de högskoleförberedande programmen. På yrkesprogrammen kan eleverna läsa kurser för grundläggande behörighet om de önskar. Statistik på behörighet för yrkesprogrammen finns inte att tillgå till denna kvalitetsrapport. Andelen avbrott har totalt sett gått upp något från föregående år, men är fortsatt lågt. På Viskastrandsgymnasiet har andelen avbrott minskat tydligt från mätningen för ett år sedan. Skolan deltar sedan något år i EU-projektet *Stay on* vars målsättning är bland annat att minska studieavbrotten i åldersgruppen 16-19 år. Det lokala kunskapsmålet att samtliga elever i gymnasieskolan ska ha minst E i alla kurser i examensbeviset nås inte ännu, även om en jämförelse med föregående år visar en positiv utveckling, från 70,4 procent till årets 74,1 procent. Viskastrandsgymnasiet svarar för den största ökningen, där 69 procent av eleverna hade minst E jämfört med 55 procent året före.

Introduktionsprogrammets elever går i mycket stor omfattning efter 1 års studier vidare till ett nationellt program, fortsatta studier, arbete eller annan sysselsättning i enlighet med nämndens mål. De två föregående åren, 2012 och 2013, låg resultatet på 95 procent. Resultatet för läsåret 2013/14 kommer efter 15 september 2014.

I gymnasiesärskolan når eleverna varierande studieresultat. Flera elever som får ett samlat betygsdokument saknar betyg i enstaka ämnen. Hög andel av eleverna har sysselsättning efter avslutad skolgång. Övriga elever är under fortsatt uppföljning.

Inom vuxenutbildningens verksamheter är resultatet i stort oförändrat från föregående år. De personella förutsättningarna sett till andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen är i riksjämförelse för gymnasieskolans del i nivå med samtliga kommuner enligt Skolverkets statistik. I gymnasiesärskolan är andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen betydligt högre i Borås än i andra kommuner. Vuxenutbildningens statistik för lärare med pedagogisk högskoleexamen visar i jämförelse med andra kommuner att Borås har en högre andel med sådan examen inom såväl grundläggande som gymnasial vuxenutbildning samt för särskild utbildning för vuxna. Inom svenska för invandrare är andelen med pedagogisk högskoleexamen däremot lägre i Borås än i riket. Såväl svensk som internationell forskning visar att lärares kompetens har stor betydelse för elevens lärande. Skolor där elever uppnår goda resultat har lärarna goda ämneskunskaper och också en hög didaktisk kompetens som gör att de använder ett varierat utbud av undervisningsmaterial, framgår i Skolinspektionen sammanställning av forskningsresultat *Framgång i undervisningen* från 2012.

Skolklimatundersökningen visar att eleverna och lärarna i de olika verksamheterna är i hög grad samstämmiga i sin bedömning av de fyra områdena: värdegrund, undervisningens innehåll och kvalitet, inflytande och delaktighet samt rektor. Högst värde finns inom området värdegrund med 3,4 för båda grupperna och lägst inom området rektor med 2,8 på den fyrgradiga skalan. De två övriga områdena värderades till totalt 3 av elever och lärare. Resultaten i form av måluppfyllelse och det pedagogiska och sociala klimatet samt de personella förutsättningarna utgör underlag för analys och för planering av den fortsatta utvecklingen inom Utbildningsnämndens verksamheter. För att förbättra måluppfyllelsen fortsätter och intensifieras arbetet med utgångspunkt i utvecklingsplan 2011-2015 *Bildningsstaden Borås* och de identifierade utvecklingsområdena²¹³. Analyserna visar var i processerna tyngdpunkten av utvecklande insatser ska sättas in. Under kommande läsår är det fortsatt Styrning och ledning samt Kvalitetsarbete som kommer att vara i fokus. Samtidigt fortsätter arbetet med de övriga utvecklingsområdena i parallell samverkan. Utvecklingsområdet Informations- och kommunikationsteknologin (IKT) redovisas separat i denna rapport under punkt B och Bedömning för lärande (BFL) under punkt D. Skolorna och skolenheterna arbetar kontinuerligt med att följa upp och analysera sina resultat för att kunna bedöma utvecklingsbehoven och planera för fortsatt utveckling av utbildningen.

Bedömning för lärande (BFL) - Inflytande och delaktighet

Inflytande och delaktighet utvärderas i samtliga verksamheter i en årlig skolklimatundersökning. Totalt innefattar undersökningen fyra områden. Undersökningen reviderades under 2013 och våren 2014 genomfördes den nya versionen, med ny svarsskala, för första gången. I skolklimatundersökningen tar lärare och elever ställning till ett antal påståenden inom respektive område. Påståendena inom området inflytande och delaktighet handlar om elevernas möjlighet till inflytande i klassråd och liknande formella forum och om inflytandet i BFL. Svarsskalan i undersökningen är fyrgradig: 1 Stämmer inte alls, 2 Stämmer ganska dåligt, 3 Stämmer ganska bra, 4 Stämmer helt och hållet. Elevernas och lärarnas sammanvägda värdering av området Inflytande och delaktighet är 2,9. Elevresultaten finns inom intervallet 2,9-3,1 och lärarnas svar mellan 2,6-3,2. Svarsfrekvensen på årets undersökning var 73 procent.

Bedömning för lärande

Grunden till att få Bedömning för lärande till varje klassrum ligger i att alla lärare deltar i samtalsgrupper så kallade Teacher Learning Communities. Det anges av professor Dylan Wiliam och Siobhan Leahy.²¹⁴ I utvecklingsplanen Bildningsstaden Borås är första strategin för utvecklingsområdet Bedömning för lärande: *"Samtliga lärare deltar i samtalsgrupper med en lärare som samtalsledare. Respektive skolledning ser till att området är prioriterat och att erforderliga tidsresurser finns för samtalsledare och lärare."* Att lärare gemensamt lär om lärandeprocessen i denna strukturerade form är avgörande för att målet för utvecklingsområdet ska nås: *"Eleverna äger sitt lärande. De vet vad som är målet, var de befinner sig och vad som är nästa steg för att närma sig målet."*

Utvecklingen av Bedömning för lärande har varierat mellan enheterna. Det finns fler klassrum där närvaron är hög, trivseln är stor, relationen mellan lärare och elev är god och lärandet når långt. Samtidigt har alla enheter klassrum där det omvända gäller.

Kommentar och fortsatt utveckling

Samtliga skolor behöver fortsatt bedriva kollegialt lärande i enhetlighet med utvecklingsplanen och den vetenskapliga litteraturen för att tillgodose alla elevers rätt till gott lärande, rätt till att få insikt om sin lärandeprocess och rätt till att få makten över sitt lärande. För nya lärare och

²¹³ Styrning och ledning, Kvalitetsarbete, Bedömning för lärande (BFL), elever i behov av särskilt stöd, Elever med utländsk bakgrund, Informations- och kommunikationsteknologi (IKT)

²¹⁴ [Från lärare till skolor: Om att införa formativ bedömning i större skala](#) (Wiliam, Leahy, AERA 2009)

skolledare hålls en halvdagsutbildning om Bedömning för lärande den 8 september. Den ger en första insikt och behöver för lärarnas del följas av kollegialt lärande enligt grundstrukturen i *Från lärare till skolor: Om att införa formativ bedömning i större skala* (William, Leahy). Även för lärarlag (ämneslag eller programlag) och skolor där BFL-verksamheten syns i liten omfattning i klassrummen behöver det kollegiala lärandet ske i samtalsgrupper utifrån denna grundmodell med en erfaren och skicklig förstelärare/lärare som samtalsledare. Detta för att ge stöd för men även ställa krav på utveckling.

Övergångar

Till denna kvalitetsrapport har en självskattning om övergångar mellan grundskola och gymnasieskola genomförts på skolorna. Skattningen bygger på skolledningens bedömning av var skolan som helhet befinner sig när det gäller hur överlämnandet av information mellan skolformerna fungerar. Av skolornas bedömning kan avläsas att alla använder det kommungemensamma dokumentet "Överlämning vid övergång för barn och elever i behov av särskilt stöd", vilket är ett mått på att man har uppnått kvalitetsnivå 1. Definitionen för kvalitetsnivå 2 är att skolan har en plan för övergångar. Två skolor anger att de är på väg att uppnå och en skola anger att kvalitetsnivån är uppnådd. Nivå 3 kännetecknas av att den information man får vid överlämnandet utgör underlag för planering kring den enskilda eleven och av att återkoppling sker till avlämnande verksamhet. Tre skolor är på väg mot denna högsta kvalitetsnivå. Området övergångar, som utgör underlag för planering och organisation av utbildningen såväl för enskild elev, som klass och i vissa fall även skolenhet och skola, behöver fortsatt utvecklas utifrån de enskilda skolornas nulägesbeskrivningar.